

Emil Henningsmoen

Fra Neger til N-ordet

En begrepshistorisk redegjørelse for bruken av ordet neger i norske skolebøker

Masteroppgave i Fag- og yrkesdidaktikk og lærerprofesjon.

Studieretning: Samfunnsfag

Veileder: Lise Kvande

November 2020

Emil Henningsmoen

Fra Neger til N-ordet

En begrepshistorisk redegjørelse for bruken av ordet neger i norske skolebøker

Masteroppgave i Fag- og yrkesdidaktikk og lærerprofesjon.
Studieretning: Samfunnsfag
Veileder: Lise Kvande
November 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

1 Sammendrag

Denne masteroppgaven ser på begrepet *neger*, og spør *hva er neger?* Studien bygger på Reinhart Koselleck sine tanker om hvordan begrepshistorie skal gjennomføres for å avdekke et begreps semantiske felt. Det er 7 bøker som blitt benyttet, fra 1853 og fram til 2011.

Det er ingen dypt underliggende motivasjon for denne masteroppgaven. Hele ideen ble sagt høyt på et seminar ved en tilfeldighet. Det har derimot utviklet seg et nært forhold til temaet. Etter hvert som kunnskapen synker inn gir det stadig mer mening hvorfor det fort kan bli uenigheter når man bruker negerordet.

Ser du etter noe som kan bekrefte at neger har enten en nøytral eller negativ ladning når det blir ytret så finner du ikke det her. Oppgaven ser bare på det semantiske feltet knyttet til neger.

Denne masteroppgaven viser at et konsept ikke er statisk i sin betydning. Konsepter endrer mening etter hvert som det semantiske feltet knyttet til neger endret seg. Dagens forståelse er knyttet til at neger er en person med en mørk hudfarge og har et opphav i Afrika. Den eldste læreboken i denne studien knytter neger i hovedsak til hvilket språk de snakket.

I drøftelsen om forståelsen av neger så kommer det fram hvordan den geografiske forståelsen knyttet til begrepet krymper jevnt fra å dekke nesten hele Afrika på starten til å bli snevrere fra både, nord, sør og øst. Denne delen av drøftelsen bruker den vitenskapelige konteksten som bæreren av konteksten, supplert med en historisering for sikre at det større historiske bildet ikke blir borte.

Alle forfatterne er forskjellige, og måten de skriver på reflekterer dette. Noen av dem bruker en definisjon, men når man ser på det semantiske så skriver de en ting og forteller noe annet.

Abstract

This master's thesis looks at the conceptual coining of negro or niggers, the Norwegian language has only one phrase for both understandings, and asks what are negro? The study is based on Reinhart Koselleck's thoughts on how conceptual history should be implemented to uncover a concept's semantic field. There are 7 books that have been used, from 1853 until 2011.

There is no deep underlying motivation for this master's thesis. The whole idea was said out loud at a seminar by chance. On the other hand, I have developed a close relationship to this topic. As knowledge sinks in, it makes more and more sense to me why it so fast can be disagreements when the word Negro is used.

If you are looking for something that can confirm that Negro have either a neutral or negative jargon when it is uttered, you will not find it here. The thesis only looks at the semantic field related to negro.

This master's thesis shows, among other things, that a concept is not static in its meaning. Concepts change meaning as the semantic field associated with negro changes. Today's understanding is related to the fact that Negroes are a person with a dark skin colour and have an origin in Africa. The oldest textbook in this study relates Negro mainly to the language they spoke.

In the discussion about the understanding of Negroes, it emerges how the geographical understanding associated with the term shrinks steadily from covering almost the whole of Africa at the beginning to becoming narrower from both, north, south and east. This part of the discussion uses the scientific context as the bearer of the context, supplemented by a historicization to ensure that the larger historical picture disappears.

All authors are different, and the way they write reflects this. Some of them use a definition, but when you look at the semantic, they write one thing and said something else.

Forord

2020, det var et litt spesielt år.

Først og fremst tusen takk til Lånekassen, jeg står i evig gjeld til dere.

Kjære Lise Kvande, dette hadde ikke vært mulig uten din veiledning og knusende ro. Du svarer med en gang hvis jeg har lurt på noe, og etter at Norge gikk i lås mars 2020 så har du vært behjelpelig med å skaffe meg datamateriale som ellers ikke hadde vært lett å skaffe siden jeg flyttet fra Trondheim og tilbake til hjemtraktene. Lise du har vært flink til å holde meg på den smale sti, som det er å skrive en masteroppgave.

Jeg vil også takke den harde kjernen som var på lesesalen fram til mars. Dere er noen meget tålmodige sjeler, som også vet hva dere snakker om på både et akademisknivå, men også på et kantinenivå. Diskusjonene har vært mange, høylytte, dype og innimellom preget av *ja, jeg hører hva du sier...* før vi fortsetter der vi slapp uten å adressere det som ble sagt.

Mamma, takk for at du lot sønnen din flytte inn på kontoret ditt slik at jeg kan sitte der, mens du sitter på kjøkkenet og har hjemmeskole med elevene dine der.

Emil Henningsmoen

Indre Østfold, november 2020

Innhold

1	Sammendrag.....	v
	Forkortelser/symboler	xi
2	Innledning	12
2.1	Tema	12
2.2	Avgrensing	12
2.3	Oppgavens oppbygning	13
2.4	Tidligere relevant forskning og relevant litteratur	13
3	Begreper, historiografi og metode	15
3.1	Teori og analysestrategi	15
3.1.1	Kunsten å forstå – Gadamer	15
3.1.2	Hva er historie?	16
3.2	Kosselck sin tilnærning	17
3.2.1	Kosselck sin teoretiske forankring	17
3.2.2	Hva er et begrep?	17
3.2.3	Synkron analyse og Diakron analyse.....	18
3.3	Dannelse.....	19
3.3.1	Hva er dannelse?	19
3.4	Empirisk grunnlag	20
3.4.1	Syv bøker over 150år	21
3.4.1.1	Valg av tekst	21
3.5	Fremgangsmåte	22
3.6	Introduksjon til Neger	22
4	Synkron analyse av negerbegrepet	23
4.1	Geografi for begyndere – J. Geelmuyden – 1853	25
4.1.1	Negerbegrepets semantiske felt hos Geelmuyden.....	25
4.2	Jordbeskrivelse for den norske Almue – Ludvig Kristensen Daa – 1858	34
4.2.1	Negerbegrepets sematiske felt hos Daa	34
4.3	Jordbeskrivelse med bilder – Seigwart Petersen – 1876	40
4.3.1	Negerbegrepets semantiske felt hos Petersen	41
4.4	Geografisk Lexikon – F.C. Granzow 1898.....	45
4.4.1	Negerbegrepets semantiske felt hos Granzow	46
4.5	Geografi for folkeskolen – Olav Schulstad – 1940	46
4.5.1	Negerbegrepets semantiske felt hos Sculstad	48
4.6	Mennesker jorda rundt Bjørn Marthinsen – 1966	49
4.6.1	Negerbegrepets sematiske felt hos Marthinsen.....	50

4.7	Samfunnsgeografi – Jens Fredrik Nystad – 2011	53
4.7.1	Negerbegrepets sematiske felt hos Nystad	53
5	Drøfting	55
5.1	Negerbegrepets sematiske felt	55
5.1.1	Språk	55
5.1.2	Dannelse	56
5.2	Forståelsen av neger	59
5.3	Negerbegrepet i en historisk kontekst	65
6	Avslutning	68
6.1	Oppsummering og konklusjon	68
6.2	Veien videre til ny forskning.	69
7	Refranser	70

Forkortelser/symboler

DDO	Den Danske Ordbog
KD	Kunnskapsdepartementet
NAOB	Det Norske Akademis Ordbok
SDL	Den Store Danske
SNL	Store Norske Leksikon

2 Innledning

2.1 Tema

“The past is a foreign country; they do things differently there” L.P Hartley.

Denne masteroppgaven kom mer eller mindre ut av det blå. Foreleserne og forskerne fra instituttet hadde et seminar for oss studenter der presenterte temaer som kunne være aktuelle for masteroppgaver. Av temaene som ble nevnt så var det begrepshistorie og begrepsanalyse som frist mest. Det å finne et begrep som kunne holde interessen oppe igjennom en hel masteroppgave var jeg ikke sikker på om jeg ville finne, siden mange interessante begrep allerede har gode arbeider. Helt på tampen av seminaret sa jeg høyt, litt halv ironisk, ‘hadde vært litt moro å skrive om neger da’. Responsen fra foreleserne var alt annet enn ironisk, de syntes dette var nytt og spennende.

Opphavet til det norske ordet neger har vi ifølge NAOB: *via tysk Neger, fra fransk nègre, fra spansk eller portugisisk negro, grunnbetydning 'svart', til latin niger (adjektiv) 'svart'*. Det å si at neger bare betyr svart i 2020 er nok ikke hele sannheten. Det er mange som har en mening om negerbegrepet. Slik jeg ser det på det så kommer folks meninger på et spekter fra, ‘negere er folk fra Afrika’, til, ‘det er stygt å si neger’. Dette spekteret som går fra å være beskrivende til et skjellsord, er det som gjør det så interessant. Det hele koker ned til kommunikasjon og erfaringer. Ord er og ord, hva som legges i det er det opp til avsender og mottaker å komme fram til.

Den 17. September 2020 hadde bydelsutvalget i Gamle Oslo er møte. På saklista så var det ett forslag til vedtak: *Bydelsutvalget vil sterkt oppfordre Styret ved Naturhistorisk museum om å fjerne dedikasjonen til Carl Von Linné på en benk i Botanisk hage ....* Dette ble det mye skriverier om i mediene. Dette skyltes at videre i forslaget til vedtaket så står det blant annet: *var blant de tidligst kjente vitenskapelig rasistene gjennom hans arbeid med å systematisere og klassifisere mennesker etter farger.* Dette er et eksempel på hvor aktuell denne oppgaven er.

Saken i bydelsutvalget i Gamle Oslo er ikke et enkeltstående tilfelle. Fra tid til annen så dukker det opp saker i nyhetene der neger er tematikken. Dagbladet 2019 *-Noen mener det fjerner friheten deres at de ikke får lov til å si «neger»*. NRK 2018 *Så var vi ved neger-ordet igjen*. Dagsavisen 2017 *Lærer fant «neger» i norsk bok: – Jeg reagerte med vantro*.

Negerbegrepet er ikke å unngå i dagens samfunn. De fleste vet at når historiefaget kommer til *Kolonitiden, Den amerikanske borgerkrigen og Borgerrettighetsbevegelsen i USA*. Så er neger et sentralt begrep. Det er fullt mulig å snakke om disse temaene uten at man bruker begrepet neger.

Det er ikke til å komme fra, ting endrer seg over tid. Dette gjelder også Norge og det norske språket, for hvem av oss snakker riksmål?

2.2 Avgrensning

Opgaven er avgrenset til utviklingen av den norske varianten av negerbegrepet i perioden 1853-2011. Fokuset vil være på syv lærebøker i fordelt over 158år. Alternativt kunne læreplaner, utredninger og andre dokumenter som er knyttet til det som utgjør

dagens KD blitt benyttet for å etablere et større empirisk grunnlag. Ved at fokuset kun er på lærebøker vil dette danne en klarere forståelse av hva elevene lærte. Lærebøker er skrevet med det samme siktemålet, at elevene skal lære det som står der. Læreplaner er skrevet for lærer og skoleadministrasjoner, som sier noe overordnet om hva eleven skal kunne, men etterlater detaljer til andre. Offentlige utredninger er skrevet for politikere, byråkrater og andre med interesser for temaet for den utredningen. Lærebøker er utformet for at alle elever skal forstå, dermed så skal det å analysere dem gi svar på hva eleven burde ha lært.

Problemstillingen min er *hva er neger?* for å begrense dette så ser jeg på det semantiske feltet knyttet til begrepet

Følgende forskningsspørsmål er lagt til grunn for denne masteroppgaven og skal bidra til å svare på problemstillingen.

1. Hvilke endringer i negerbegrepets innhold kommer fram i noen lærebøker i perioden 1850-2000?
2. På hvilken måte kan begrepsendringen sees på i en større historisk utvikling?
3. Hvordan forstås negerbegrepet?

2.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er strukturert på en måte som skal sikre at den blir enkel å navigere i. Kapittel 2, *Innledning*, forklarer hva, og hvorfor negerbegrepet blir belyst, og hva som er andre arbeider som jeg har vært innom som har vært relevante for denne oppgaven.

Kapittel 3, *Begreper, historiografi og metode*, Dette er også det kapitlet som er tyngst å lese om man ikke er vant til å lese forskning. Dette kapitlet redegjør for de teoretiske, metodiske og analytiske premissene som er satt for denne oppgaven. Dette innebærer at tankene til Reinhart Kosellecks om begrephistorie, Hans-Georg Gadamer sine refleksjoner om forståelse, og Edward Hallet Carr sine tanker om hva som er viktig i historisk arbeid, blir presentert og gjennomgått. På denne måten kommer det fram hvordan jeg har reflektert over arbeidet. Som igjen sikrer en åpenhet og etterprøvbarehet av resultatet.

Kapittel 4, *Synkron analyse av negerbegrepet*. Er der selve analysen av hver enkelt bok blir gjennomført, og fremmede begreper forklares. I Kapittel 5 knyttes det teoretiske presentert i kapittel 3 sammen med analysen fra kapittel 4.

Kapittel 6 avslutning

2.4 Tidligere relevant forskning og relevant litteratur

I dette underkapitlet blir tidligere relevant forskning presentert. Dette er for å vise at denne masteroppgaven er knyttet til tidligere arbeider. Det å se etter relevant forskning er viktig. Dette kan føre til at den opprinnelige ideen bak en masteroppgave må endres litt siden det allerede er gjort et tilsvarende arbeid. Noe det i dette tilfellet ikke var. Det var ikke mye akademisk arbeid som var direkte rettet mot begrepet neger, men det var flere arbeider som er meget relevante og som på den måten overlapper hverandre på forskjellige områder.

Denne oppgaven ligger mellom mange fagfelt og studier. De nærmeste vil være identitetsstudier, lærebokstudier, historie og filologi. Det at det mange nærliggende

fagfelter og studier, men det er ikke mye arbeid som er direkte rettet mot begrepet neger. Dette skyldes antagelig begrepets betente historie og samtidens forståelse neger, men det er flere arbeid som er nært relaterte til denne masteroppgaven.

Her følger et utvalg de arbeidene som er relevante.

Marianne Gullestad har skrevet boken *Det norske sett med nye øyne: kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Manuset Gullestad hadde skrevet ble levert til forlaget og språkvasking i august 2001. Det som skjedde 11. September 2001, snudde mye på huet. I kapittel 6 – «Striden om ordet 'neger'» analyserer Gullestad debatten vinteren 2000-2001 om bruken av ordet neger. Kjernen i debatten er tilsynelatende om hvor vidt det er et ladet eller nøytralt ord, og om det er et låneord eller importord (Gullestad, 2002, p. 175). Gullestad sitt arbeid er av interesse siden hennes observasjon av debatten, observerer hva man mest sannsynlig lærte på skolen i sin tid, som blusser opp som en debatt i mediene.

Masteroppgaven til Mathilde Østgård Sjøvik, *Om hundre år er allting glemt? – En analyse av hvordan samer og kvener ble fremstilt i tiden etter fornorskningspolitikken (1963-2017)*, kan sees på som parallelt relevant. På lik linje med Sjøvik så er det den uformelle makten en lærebok har til å danne et syn på mennesker som er fellesnevneren. Det som skiller min oppgave fra hennes oppgave er at hun setter søkelys på minner og kollektive minner, der min oppgave setter søkelys på det semantiske.

Masteroppgaven til Heidi Brandt Wendelborg, *Kom over og hjelp os! – Bilder av afrikanerne i norske misjonsblader 1850-1950*, behandler tematisk det samme som denne studien. Et pedagogisk verktøy blir analysert for hva det formidler. Wendelborg sin oppgave bruker misjonsbladene som et pedagogisk verktøy i hvordan man fremstilte afrikanere. Oppgavene til Sjøvik og Wendelborg er på denne måten like, begge ser på fremstillingen av en gruppe mennesker. Det som er felles mellom Wendelborg og min oppgave er at det er geografisk overlapp om hvilke mennesker det er snakk om.

Jon Røyne Kyllingstad har skrevet boken *Kortskaller og langskaller – Fysisk antropologi i Norge og striden om det nordiske herremennesket*. En bok om historien til fysisk antropologi, og rasforskning fra 1800-tallet til begynnelsen av 1900-tallet. Denne boken blir brukt som en vitenskapelig kontekst til analysen i denne masteroppgaven. Denne boken er også god på å etablere et bakteppe hvis masteroppgavene til Sjøvik og Wendelborg skal leses, da de overlappende temaene er 'rase'

Svein Lorentzen har skrevet boken «Ja, vi elsker... - Skolebøkene som nasjonsbyggere 1814-2000». Lorentzen har i denne boken gjort en større analyse av hvordan, i utgangspunktet, historiebøker i grunnskolen har vært med på å bygge nasjonen. Boken til Lorentzen er den som ligger lengst unna de andre arbeidene over. Det som gjør at boken til Lorentzen er relevant i kontekst av denne masteroppgaven er at vi begge hadde det samme empiriske utgangspunktet. Læreboksamlingen på Trøndelag Folkemuseum ved Sverresborg. Under arbeidet med masteroppgaven ble to bøker byttet ut med noen jeg fikk tilgang på av min veileder.

3 Begreper, historiografi og metode

Målet for denne masteroppgaven er å undersøke hvordan begrepet *neger* har endret seg over tid og, ved å se på endringene i lys av politiske og sosiale hendelser, og omvendt. Det å knytte det semantiske sammen med noe så stort og vagt som sosiale og politiske hendelser krever et godt teoretisk fundament. Ved hjelp av analytiske verktøy og strategier presentert av Koselleck, Gadamer og Carr så har jeg godt fundament.

3.1 Teori og analysestrategi

Den analytiske bærebjelken i denne masteroppgaven er Koselleck sin tanker om hvordan begrepshistorie burde gjennomføres. Koselleck tilnærmer seg historien gjennomspråket, med hovedvekt på begrepene. Det å sette søkelys på begrepene setter også noen begrensninger mener han. Ved å studere begreper så kan man bare si noe om hva noen tenkte og gjorde, og hva som var planlagt og skjedde (Koselleck, 2004b, p. 1). Uten begreper så finnes det ikke et samfunn, og uten samfunnet så er det ikke noe sted det kan skje politiske handlinger (Koselleck, 2004b, p. 76). Ved at Koselleck har en lingvistisk og historisk tilnærming sikrer han at han kan se endringer i begrepene når de sees på over et lengre tidsperspektiv. Dette får han til ved å ikke bare benytte seg av det aktuelle begrepet, men ved å også se på hvilke begreper som er nærliggende.

Før en dypere forklaring av Kosellecks sine analytiske og metodiske strategier for begrepshistorisk arbeid så blir tankene til Gadamer og erfaringer og forventning presentert. Etterfulgt av Carr sine tanker om historikerens ansvar.

3.1.1 Kunsten å forstå – Gadamer

For Gadamer er det å forstå ikke å skille fra forventninger (Gilje, 2019, p. 155), og et av mest brukte metodiske hjelpemidlene å benytte seg av den hermeneutiske sirkel. Det kan fremstå som litt motstridende når Gadamer selv skriver at *Forståelsens sirkel er altså overhodet ingen «metodisk» sirkel, men et ontologisk strukturmoment i forståelsen* (Gadamer, Schaanning, & Holm-Hansen, 2012, p. 331).

Når vet du at du vet noe, og når vet du at du ikke vet noe? Gadamer svarer på dette og mye annet boken sin, *Sannhet og Metode (1960)*¹. Erfaringer er noe vi gjør oss enten passivt eller aktivt. Innen historie som fag så fører dette blant annet til at man opparbeider seg fordommer. Vi alle har fordommer, det er ikke til å komme fra, og det er vi sjeldent stolte av, siden det har en viss negativ assosiasjon over seg. I Gadamer sine tanker så er fordommer/forventninger helt sentralt, for det er det som gir oss et utgangspunkt for videre arbeid.

Forventningshorisonten er et annet sentralt begrep innen Gadamers vei til forståelse. Gadamer et al. (2012, p. 341) skriver at: *Horisonten er en synskrets som omfatter og omslutter alt som er synlig fra et bestemt punkt ... Den som ikke har en har noen horisont, er et menneske som ikke ser langt nok og som derfor overvurderer det nærliggende*. Det finnes ingen lukkede horisonter. Mitt erfaringsrom og forventningshorisont kan møte andre horisonter. Der to horisonter møter hverandre så

---

¹ Original tysk tittel: *Wahrheit und Methode*

får man en horisontsammensmelting (Gilje, 2019, p. 157). Dette skjer når fortolkeren forstår det avsendere formidler.

Gadamers sin tolkning av den hermeneutiske sirkel er at man kontinuerlig beveger seg mellom å forstå delen av helheten og helheten av delen. Det å forstå noe er ikke knyttet til virkelighets oppfattelsen, som en objektiv målbar enhet. Det holder med å si at man forstår noe når man forstår noe som helst. Det er det som ligger i forstå er ikke mengden, men forståelsen (Gadamer et al., 2012, p. 335).

Grunnet denne evige feedbackloopen man ikke kommer ut av så er det viktig å være bevisst de fordommene som man besitter i starten av et arbeid. Når jeg forstår noe en forfatter så forstår jeg ikke forfatteren på dens premisser. Jeg forstår forfatteren på mine premisser, og begynner å søke etter en fellesforståelse eller sannhet. Det er her Koselleck sin begrephistorie kommer inn. Når en forfatter på 1800-tallet skriver «*Mængden af Negerne lever i den største Raahed og tildeels i en aldeles dyrisk Tilstand*». Kunsten er å akseptere det som står der for det som står der og ikke reagere ahistorisk på en dømmende måte. Hvis denne setningen ikke viser seg å forstås som en helhet ut av delene, så er det ikke nødvendigvis fortolkeren som gjør noe feil. Det kan være avsender som har blandede motiver, som gjør at helten og delene ikke henger sammen (Gilje, 2019, p. 158).

3.1.2 Hva er historie?

Hva er historie? Er spørsmålet Edward Hallet Carr svarer på i boken sin *What is History (1961)*. Carr har hentet inspirasjon fra historiefilosofen Robin Georg Collingwood om at historie ikke er linjert. Denne ideen er også lik Koselleck sine *Forventningshorisont og Erfaringshorisont*, men for å forstå hvordan dette kan knyttes sammen må vi starte med en annen grunntanke av Carr.

Historikeren finner fakta i dokumenter, inskripsjoner og andre materialer som kan formidle noe. Hva man som historiker finner er på mange måter universelt, kilden sier noe om noe et sted i tid og rom. Det som er viktig å huske er at en historisk kilde sier ikke noe om hva som skjedde, men noe om hva den som har skrevet det ned, tenkte, husket, tenkte at noen tekte, osv. (Carr, 1961a, p. 19). Dette betyr at det første spørsmålet er ikke hva som står i kildene, men hvem er det som har skrevet kilden (Carr, 1961a, p. 24). En av grunnene til at det er viktig å vite hvem som har forfattet kilden er at man kan bli bevisst hvilke ord og begreper som brukes. Dette kommer jeg mer inngående tilbake til i neste underkapittel. Betydningen av det er en forfatter av kilden betyr at det allerede er blitt gjort et selektivt utvalg, som allerede kan føre historikeren på avveie. Enda mer prekært er det at tidligere historikers arbeid har allerede satt dagsorden for hva som er fortidens mønster (Carr, 1961a, p. 13).

En historisk fakta har ingen verdi, før den blir behandlet av en historiker, på samme måte som de fleste andre håndverk. Samtidig så er det viktig å anerkjenne at historie er ikke et fag som står alene, historie som fag støtter seg på andre fag som arkeologi, epigrafi, kronologi osv. Faktaene historikeren henter fra de andre fagene gjør at nøyaktighet ikke er en dyd, men en plikt (Carr, 1961a, p. 8).

3.2 Kosselck sin tilnærning

3.2.1 Kosellesk sin teoretiske forankring

Koselleck kan plasseres innen *hermeneutisk* tradisjon på den måten Paul Knutsen (2002, p. 120) presenterer hermeneutikk, der historikeren søker den mest mulig korrekte fortolkningen. Dette bringer Koselleck i dette tilfellet under Gadamer sine tanker og teorier om hvordan man kommer frem til en sikker viten. Den samme konklusjonen har Helge Jordheim kommet fram til (Jordheim, 2001, p. 83). Samtidig så har Jordheim skrevet i forordet boken *Erfarenhet, tid och historia*, en svensk oversettelse av boken *Vergangene Zukunft* eller bedre kjent i denne masteroppgaven *Futures Past*, at Koselleck ikke må sees på som en undersått av Gadamer da de var uenige om annet at all historie ikke kan reduseres til språk (Koselleck, 2004a, p. 11). Jordheim plasserer Koselleck i det området Koselleck selv med skepsis har kalt *den strukturalistiske lingvistikken* (Jordheim, 2001, p. 60). Koselleck ser på begreper som to ting, de er både en indikator, men også en faktor. Som felles danner forventingshorisonten og erfaringsrommet for begrepet. Begrepshistorie danner derfor ny kunnskap som ikke er mulig å etablere gjennom empiriske studier (Koselleck, 2004b, p. 86).

Koselleck etablerte det som er begrepshistorie som en motreaksjon på det han mente var uaktsom forflytting av begreper og deres kontekst fram og tilbake i tid (Koselleck, 2004b, p. 81). Koselleck ser på språket og spesielt de sosiale og politiske begrepene som kilden til større historisk innsikt. Samtidig anerkjenner han at språket ikke kan gi en full tilgang til hvordan noe er eller hvordan noe var. Dette belyste Carr når han fortalte at forfatteren allerede har gjort et valg i hva som blir formidlet. Koselleck mener at man skal studere begrepene i sin tid på sine premisser. På denne måten etableres det et unikt semantisk felt for hvert enkelt begrep, som igjen kan føre til en større og bedre historisk forståelse.

Begrepshistorie er i hovedsak opptatt av tekst og ord. Analyseformene som benyttes i Begrepshistorie er inspirert av, filosofisk historie om terminologi, historisk filologi, semasiologi og onomatologi. Dette betyr at resultatet alltid kan bli fortolket, samtidig som arbeidet er basert på fortolkning. Begrepshistorie mer enn en kritisk vurdering av konsepter i historien. Begrepshistorie startet som kritikk til det uforsiktede arbeidet som ble gjort når man flyttet nåtidens forståelse av et konsept frem og tilbake i tid uavhengig av kontekst. Deretter utviklet Begrepshistorie en direkte kritikk til idehistorien, grunnet deres behandling av ideer som noe som tar forskjellige former, men ideen var konstant (Koselleck, 2004, p. 81).

For å forstå historiske tekster er det viktig å forstå hva de referer til i sine tekster (Koselleck, 2004, p. 77). En ting er å vite at noen referer til et konsept, en annen ting er å vite hva det konseptet betyr i en sosiopolitisk kontekst. Dette er mye arbeid å definere et konsept til en sosiopolitisk posisjon. Fortidens sosiale og politiske konflikter bli tolket og dekodet i deres samtids konseptgrenser, og forfatterens egne forståelse av konseptet basert på deres egen språkbruk (Koselleck, 2004, p. 80).

3.2.2 Hva er et begrep?

Det å analysere konsepter krever mer utdypning, for å kunne benyttes som en metode. Det må være et bevist forhold til hvordan man benytter seg av, «Ord» og «Konsepter». Koselleck (2004, p. 84) definerer forskjellen og skriver:

Each concept is associated with a word, but not every word is a social and political concept.

Det som kjennetegner sosiale og politiske konsepter, er at de er tvetydige. Denne overgangen fra å være ord til å bli et konsept kan skje uten at man merker det, noe av dette er rotet i den tvetydige forståelsen. Om det er en intellektuell eller materiell mening så er de bundet opp til ordet, men de får også en betydning i hva det blir brukt til. Dette gjelder for både ord og konsepter likt. Ord som brukes kan på den måten bli entydige, mens premisset for å være et konsept er at det ikke er entydig eller knyttet til bare ett ord, men heller flere ord. For en reverserende effekt definerer Koselleck (2004, p. 85)

a word becomes a concept only when the entirety of meaning and experience within a sociopolitical context within which and for which a word is used can be condensed into one word.

For å løfte dette til et enda høyere nivå. Betegnelsen av et ord kan forestilles uavhengig av det som blir betegnet. Betegnelsen og betydningen sammenfaller i konsepter. Det er helt tydelig at mens konsepter har politisk og sosialt innhold, så har deres semantiske funksjon og prestasjon ikke en unik avledning fra den sosiale eller politiske situasjonen de benyttes i. Et konsept er ikke bare antydende til forholdet som det dekker, det er også en iboende faktor. Hvert konsept etablerer en spesiell horisont for en potensiell erfaring og mulige teorier, og der ligger begrensingen. Konsepthistorie har derfor muligheten til å fremstille kunnskap som ikke er tilgjengelig ved empiriske studier. (Koselleck, 2004, p. 86)

Det som beskrevet med et ord kan ha mange nær beslektede ord som har en fellesnevner (Jordheim, 1998, p. 13). Dette er essensielt, siden dette tydeliggjør at det som står skrevet er ikke det som var observert eller tenkt, men det som var mulig å beskrive med det tilgjengelige vokabularet. Hva som er implisitt i det enkelte ordet det er oppgaven til begrephistorie siden begrepene bare kan erfares gjennom bruken, som igjen brukes gjennom deres erfaring.

3.2.3 Synkron analyse og Diakron analyse

Et sentralt moment i begrephistorisk arbeid er skillet mellom synkron og diakron analyse (Koselleck, 2004b, p. 88). Den synkrone analysen retter søkelyset mot begrepets semantiske kontekst, og den sosiale og politiske konteksten på et bestemt sted i tid og rom. Anders Hassing har i Ringsing Jensen and Wiben (2009, pp. 43-44) presentert fire ordpar som han mener Koselleck har brukt for å komme fram til et begreps semantiske felt. Det første ordparet er *begreper som er tilsvarende like og motbegrep*. Det trenger ikke å være synonymmer og antonymer, men begreper som dekker mye av det samme, grunnet begrepers vaghet. Det neste settet med ord er *innenfor og utenfor*. Hva er det som er dekket av begrepets 'innhold' og hva er 'ekskludert'. Det tredje ordparet er *oss og dem*. Hvem er oss, og hvem er dem bruken av ordet. Det siste ordparet er *oppe og nede*. Hvordan står begrepet i relasjon til andre begreper som er relevante. Ved å gjøre en synkron analyse så kommer det fram om begrep har et fastsatt innhold eller ikke. Et eksempel vil være hvordan forholdet mellom neger og hvit, disse brukes ofte som motbegrep.

Den diakrone analysen er å se to eller flere av de synkrone analyse under ett, for å trekke fram de eventuelle endringene som kommer fram. Dette kan belyse hvem som kan regnes som *innenfor og utenfor* ved to forskjellige tidspunkter. Det er samspillet

mellom den Synkrone- og diakrone analysen som er begrepshistoriens styrke (Koselleck, 2004b, p. 89).

Koselleck and White (2002, p. 30) skriver at det ikke er mulig å skille den synkrone analysen fra den diakrone analysen. Dette skyldes at alle temporære dimensjoner er knyttet sammen. Dette binner Koselleck sammen med Gadamer sin forventningshorisontsammensmeltning.

3.3 Dannelse

Et sentralt begrep i denne oppgaven er dannelse, dette gjelder spesielt for de tre første bøkene. I starten hadde jeg en vag formening om hva dannelse var, og var nært knyttet skolegang. Etter hvert som arbeidet med tekstene foregikk, ble dannelse mer og mer vagt for meg siden det ikke passet inn med tekstene jeg arbeidet med. Første og mest naturlige stedet å søke svar på slike konsepter er i SNL. Kjetil Horn Hogstad (2019) skriver blant annet at *Danningsbegrepet slik det brukes i Norge er sterkt knyttet til den tyske Bildung-tradisjonen*. Utover dette var det ingen nyttig informasjon som kunne indikere hva Bildung betydde. Boken *Gechichtliche Grundbegriffe*², av Otto Brunner, Werner Conze og Reinhart Koselleck har et mulig svar. I innledningen til kapitlet om Bildung er det skrevet at: *Ekvivalenter til det tyske dannelsesbegrepet i sin fulle betydning kan ikke finnes på andre språk, spesielt ikke dets vekt på andre begreper som 'oppdragelse' og 'opplæring'*. (Brunner, Koselleck, Conze, & Arbeitskreis für moderne, 1972, p. 508). Her er det to utfordringer. Den første er at Hogstad (2019) sin forklaring på SNL ikke nødvendigvis bryter med Brunner et al. (1972). Det at noe er «sterkt knyttet til» og «ekvivalenter...i sin fulle betydning...finnes ikke på andre språk» er i seg selv ikke utfordringen. Utfordringen er overføringen mellom tysk og norsk. Noe som bringer meg til den andre utfordringen. Mine tyskkunnskaper er/var tilnærmet ikke eksisterende ved starten av dette arbeidet. Alle oversettelser er gjort via Google Translate. Jeg har ikke stolt blindt på Translate, et sunt skeptisk blikk på hva oversettelsen sier, og krysskontroll av enkelte begreper som ikke har gitt kontekstuell mening har blitt foretatt via Ordbnett.no.

Sett under ett er det beste alternativet å støtte meg i stor grad på arbeidet til Brunner et al. (1972) siden dette arbeidet er av god internasjonal kvalitet. Innen de rammene som er satt så er det ikke rom for å gjøre en større utredning om hva det norske dannelsesbegrepet betyr. Dette er kanskje den største svakheten ved oppgaven, at oppgaven bygger på noe som ikke er logisk gitt.

3.3.1 Hva er dannelse?

Brunner et al. (1972) gir ikke et konkret svar på hva dannelse er, og de presenterer flere forståelser av hva det har- og kan ha vært gjennom tiden. Begreper som humanisme og ny-humanisme er gjennomgående i de 40 sidene der bildung behandles. Johann Gottfried von Herder (1744–1803) ser ut til å ha dannet det klareste bildet av hva bildung er. For Herder var *klassisk musikk, romantikk, idealisme, og ny-humanisme* begreper som inneholdt, *ånd, kultur, menneskeheten, opplysning, oppdragelse og fremgang* Brunner et al. (1972, p. 516).

Flere av disse begrepene er ikke spesielt konkrete. Ånd, for eksempel lar seg ikke benyttes konstruktivt i denne sammenhengen. NAOB har ved ordet *ånd* skrevet: *Det som*

---

² Tysk, oversettes til Grunnleggende historiske begreper

utgjør livet til et levende vesen, eller, det som er knyttet til, gjelder (høyere) bevissthets- og tankeliv, det indre liv.

Av de begrepene Brunner et al. (1972) har presentert så blir opplysning, oppdragelse og fremgang, kultur og romantikk blitt brukt som veiledere i analysen og drøftelsen.

Skole og utdanning er nært knytt kirke og religion. Det første departementet som ble opprettet i Norge etter selvstendigheten fra Danmark i 1814 var *Kirke- og undervisningsdepartementet* (Helsvig, Svinningen, & Norge, 2014, p. 4). Dette ser ikke til å være unikt for Norge. Brunner et al. (1972) har et underkapittel³ der de behandler mystikk og pietisme som en del av bildung. Skolen i Norge var opptatt av å lære religiøse dogmer utenat (Helsvig et al., 2014, p. 18), så kirkens synspunkt på en sak blir da veiledende for rett og galt. Maktposisjonen kirken hadde, knyttet sammen at alle skulle gå på skolen gjør da at når Brunner et al. (1972, p. 514) skriver at den offentlige utdanning skulle danne «patriotisme» så legger man til rette for at alt som avviker «det norske» er feil.

3.4 Empirisk grunnlag

Lærebøker har en unik posisjon blant alle bøker som utgis. I teorien så kan elevene i mer eller mindre grad alt som står i bok når skoleåret er over. Dette betyr videre at ved å analysere hva som står i lærebøker så kan i teorien også komme fram til hva samfunnet vet. Det at lærebøker er rettet mot barn gjør også at de skrevet på en bestemt måte for å gjøre komplekse temaer forståelig. Bøker som er rettet mot voksne, er gjerne for å skape en samfunnsdebatt. Derfor har de en bredere skrivemåte, der man på den ene siden har tidsskrifter slik som *Arr*. På den andre siden har man bøker som bygger på forskning som for eksempel *Futures Past*, eller mer lettlesete bøker som er blitt popularisert slik som *Sannhet til salgs*.

Selv om lærebøker er skrevet for å kunne tilegne seg kunnskap så er de fortsatt skrevet veldig forskjellig. Sett fra nåtiden så er Geelmuyden, Daa og Petersen tilnærmet uleselig uten fullt fokus og litt trening. De er skrevet på Riksmål som var datidens svar på bokmål. Videre så er de også trykket med gotiske bokstaver, og ikke de latinske vi er vant med i dag. Sett under samme periode så er det også stor variasjon mellom lærebøkene Geelmuyden og Daa som har bøker utgitt med noen få års mellomrom er har betydelige forskjellige skrivestiler. Dette gjenspeiles også i hvordan de formidler sin kunnskap eller sitt budskap. Det er også slik at forfatteren er et produkt av sin tid og dette gjenspeiles i bøkene de har skrevet.

At det er mange forfattere og bøker fra forskjellige tider er gjør at analysen ikke blir en objektiv skildring av virkeligheten, men den, som nevnt tidligere, er en refleksjon av forfatterens egne erfaringer og evne til å fremstille et tema. Analysen vil forsøke å komme ned til begrepets betydning, som ligger implisitt i ordet. Fram til 2000 måtte lærebøker godkjennes av det departementet som i dag kalles Kunnskapsdepartementet. Dette betyr at alle lærebøkene har vært igjennom en politisk kontroll noe som kan påvirke dens begrepsbruk og hva den formidler. Samtidig som at lærebøkene skal dekke kravene satt i det vi i dag kaller *Kunnskapsløftet*, som er utarbeidet av Kunnskapsdepartementet. Denne politiske undertonen i lærebøkene, satt sammen med forfatterens egenart gjør at begrephistorie er en ypperlig metode for å tilnærme seg slike tekster.

---

³ S. 509-511

3.4.1 Syv bøker over 150år

Analysen i denne masteroppgaven er basert på syv lærebøker som er blitt benyttet i forbindelse med undervisning i klasserommet hvor tematikken har til varierende grad vært mennesker, eller Afrika. I kronologisk rekkefølge fra eldst til nyest så er: *Geografi for begyndere*, 1853, J. Geelmuyden; *Jordbeskrivelse for den norske almue*, 1858, Ludvig Kristensen Daa; *jordbeskrivelse: med bilder: for pige- og Borgerskoler*, 1876, Seigwart Petersen; *Geografisk Lexikon*, 1898, F.C. Granzow; *Geografi for folkeskolen: med bilder og fargetrykte karter*, 1940, Olav Schulstad; *Mennesker jorda rundt*, 1966, Bjørn Marthinsen; *Samfunnsgeografi*, 2011, Jens Fredrik Nystad.

Bøken er valgt av hensyn til å kunne dekke flere behov. Det første behovet er at, som nevnt tidligere, alle bøkene å finne i skolebokarkivet på Sverresborg. Det andre premisset er at bøkene skal inneholde tematikk hvor negerbegrepet skal eller kan være naturlig å bruke. Dette er for å sikre muligheten for å gjennomføre en synkron og diakron analyse av begrepet. Et tredje premiss har vært at de er utgitt i en kontekst som tilser at det det har vært større sosiale og/eller politiske endringer i samfunnet. Dette vil øke mulighetene for at å se endringer. Det siste premisset er at det ikke må gå for mange år mellom hver bok.

De temaene der neger kan være naturlig å bruke vil være temaer som *kolonitiden*, *slaveri*, *raser* og *Afrika*. Disse temaene har også vært utvalgsriterier i førsteomgang, som skulle sikre at begres endringen som kom fram var knyttet til de samme temaene, men at konteksten bøkene var skrevet i var knyttet til en større sosial og politisk hendelse. Det er også et unntak fra denne regelen, den eldste boken, av Geelmuyden i 1853. Denne boken er tatt med siden den var den eldste boken som var i en slik stand at den kunne leses og brukes uten at boken ville ryke.

Bøkene av Daa og Petersen er tatt med grunnet deres nærhet i tid til Den Amerikanske borgerkrigen. Granzow er tatt med på et analytisk grunnlag, og for å sikre at det er en kontinuitet i utvalget. Schulstad er tatt med på bakgrunn av hvor nært den står andre verdenskrig og nazismen. Marthinsen sin bok er tatt med siden den er nært knyttet tidsrommet borgerrettighetsbevegelsen i USA og Apartheid i Sør-Afrika. Nystad er tatt med som et eksempel på at neger ikke er et begrep som er i lærebøkene lengre.

Dette ble det endelige kompromisset av de 2013 lærer bøkene som ble hurtig gjennomgått og som var tilgjengelig på nasjonalbiblioteket sitt digitale bibliotek.

3.4.1.1 Valg av tekst

Lærebøkene som er blitt benyttet er ikke blitt benyttet som helhet. Det er kun enkelte avsnitt eller kapitler som er blitt analysert. Noen av bøkene behandler menneskeraser omfattende, mens andre bare nevner det mer som en bisetning. Lengden på innholdet er ikke avgjørende, det er kvaliteten på informasjonen som har vært avgjørende. I startfasen var det viktigste å finne ordet neger, eller dens avarter i form av stavelser. I neste fase startet et mer strukturert analysearbeid. Der ble det sett etter om ordet ble definert eller beskrevet på noen som helst måte, i tråd med den synkrone analysen til Koselleck presentert over. Begreper som er nærliggende, eller støttebegreper blir også analysert, siden de også kan være svært meningsbærende. Negerbegrepet har vært den øverste prioriteringen i denne masteroppgaven, men det kan ikke sees i isolasjon fra de andre rasebetegnelse. Andre rasebetegnelser har kommet i andre rekke og trekkes fram for å få frem et poeng knyttet til neger.

De sitatene som er teksten er nøye utvalgt, ofte er sitatet der for å fremheve forskjeller mellom forfattere eller definisjoner. Målet med sitatene er at arbeidet skal bli så transparent som praktisk mulig. Det vil også være disproporsjonalt med antall sitater fra de enkelte forfatterne. Dette skyldes at de bidrar på forskjellige måter, både kvalitativt og kvantitativt på hvordan de bruker og definerer neger. Sitatene vil ikke bli språklig eller grammatisk korrigeret, dette vil ta vekk noe av 'tyngden' ved sitatet. Baksiden av dette er at det kan snike seg inn stavfeil fra undertegnede sin side, dette gjelder spesifikt de bøkene som er trykt med gotiske bokstaver og med et mer eller mindre ukjent språk.

3.5 Fremgangsmåte

Formålet med denne masteroppgaven er å utforske den gradvise utviklingen av negerbegrepet i kontekst av større sosiale eller politiske endringer, fordelt over en 160 års periode. Analysen er gjort av syv bøker som bidrar til å belyse en endring i begrepet på en konstruktiv måte.

I starten av analysearbeidet satt jeg inne i arkivet på Sverresborg. Her bladde jeg systematisk igjennom rett over 200 bøker, for å finne ordet neger. I starten tittet jeg i historiebøker, siden slaveri, utforskningen av Afrika og imperialismen er historie. Her var det ingen resultater, de gamle historiebøkene kan summeres opp med, vikingsaga, kongerekker og Tordenskjold, grunnloven, og eventuelt unionsoppløsningen. Jeg var helt blind for at utforskningen av Afrika og imperialismen var samtidstemaer. Helt tilfeldig bladde jeg i noen geografibøker, og fant det jeg trengte. Dette funnet var sentralt i valg av teoretisk perspektiv. Det teoretiske perspektivet måtte være i stand til å få frem en endring i begreper, samtidig som det er historisk tilpasset. Tankene var innom diskursanalyse, men dette ville bli altfor omfattende. Begrepshistorie av Koselleck fylte dette kriteriet. Begge tilnærmingene er egnet for å sette søkelyset på en sosial og politisk kontekst.

3.6 Introduksjon til Neger

Før analysen begynner, er det hensiktsmessig å vite hva ordbøkene sier om hva negerbegrepet. Det er ofte slik at hvis vi ikke vet hva et begrep betyr så blir ordbøker benyttet. Her blir tre ordbøkers forståelse presentert, to i papirformat og en fra nettet.

Den store norske bokmålsordboka av Per-Erik Kirkeby, utgitt i 2014, har definert neger til **Neger**, *nedsettende; se farget og svart* (p. 1082). **Farget**, *hudfarge; ikke hvit* (p. 388). **Svart**, *noe som har svart farge* (p. 1584).

NAOB, de definerer neger som «*FORELDET SOM FAGTERM, OPPFATTES NÅ STØTENDE, person som tilhører eller nedstammer fra folkeslag med mørk hudfarge i Afrika sør for Sahara*» (2020).

Norsk etymologisk ordbok av Yann De Caprona, utgitt i 2013, definerer **Neger** som: «*person som tilhører eller opprinnelig kommer fra folkeslag med svarte eller mørkebrun hudfarge som befolker Afrika sør for Sahara*» (p. 1576).

4 Synkron analyse av negerbegrepet

Før en behandling av bøkene er det viktig å etablere et historisk utgangspunkt. Dette er for å sikre konteksten i hvordan verden så ut på 1800-tallet på både det politiske, sosiale og vitenskapelige nivået.

Carl von Linné (1707-1778)⁴ blir husket for sin nytenkende måte for å systematisk inndelegningen naturen og dens objekter i, som ble presentert i *Systema Natura*. Inndelingen til Linné bygget på anatomiske likheter og ulikheter som var gitt av Gud. På denne måten kunne alle ting plasseres i et hierarki, med de enkle livsformene nederst og de mest komplekse øverst (Kyllingstad, 2004, p. 16). Inndelingen til Linné ga alle objektene et latinsk navn som var avledet av hvor de er i hierarkiet. På denne måten kunne forskerne, da som nå, fort og enkelt forstå hvilket objekt som var blitt referert til, og hvordan det stod i relasjon til andre objekter.

En artikkel publisert av *The Linnean Society of London*, skrevet av Marie-Christine Skuncke (2008) gir et svar på hvorfor Geelmyden har valgt å bruke begrepene *Grupper eller Afdeling*. I en tale foredrag til den svenske kongefamilien i 1759 forteller Linné at:

A Human Being, without education, left to himself, is more like a Guenon Monkey than the image of God.

Wild Peoples, Barbarians and Hottentots, are distinct from us only through Sciences; just as a thorny, sour crab is distinct from a tasty reinette [a sort of apple] only through culture. (Skuncke, 2008, p. 25)

Linné sin beskrivelse sier at hvis det man ikke er opplyst som menneske, så er man som et dyr. Slik teksten fremstår så er at hvis man har kjennskap til vitenskapen så regnes man som opplyst.

I Skunckes gjengivelse av Linné's, *Systema Natura* blir det presentert 5 folkeslag av arten *homo sapiens*; *den amerikanske, den europeiske, den asiatiske, den afrikanske, og den monstrous* (Skuncke, 2008, p. 25). Linné har ifølge Skuncke ha kategorisert *hottentotter* i *monstrous* kategorien i en tale til den svenske kongefamilien i 1759 (Skuncke, 2008, p. 25). Ifølge Kyllingstad (2004, p. 19) så fikk mennesket navnet *homsapiens* og ble plassert øverst på artshierarkiet, siden det var den mest komplekse arten.

Skuncke har også et annet funn som er relevant. Ordet «rase» var det Linné sin franske motpart Georges-Louis Leclerc, Comte de Buffon (1707-1788) som introduserte (Skuncke, 2008, p. 25). Hvor Buffon først publiserte dette, presenterer ikke Skuncke.

Det er spesielt tre teorier eller ideer som er viktig å forstå. Franz Joseph Gall regnes som den frenologiske lærens stamfar. Han utviklet denne læren på slutten av 1700-tallet. Han hadde et mekanisk syn på hodets utforming, der høy panne var knyttet til høy intelligens, og lav panne var knyttet til lav intelligens (Kyllingstad, 2004, p. 22).

Den andre teorien er utviklet av Anders Retzius som i 1840 publiserer standarden Kefalindeksen. Denne indeksen beskrev forholdet mellom hodeskallens legde og bredde i

---

⁴ Går også under navnene Carolus Linnaeus eller Carl Linnaeus

prosent. Der scoren ble gitt i skallens bredde i prosentandel av lengden. En lav indeks (langskalle) er knyttet til høyt utviklede sjelsevner, men en høy indeks (kortskalle) er således knyttet til det motsatte.

Den tredje teorien er utviklet av Rudolf Keyser og Sven Nilsson. De utviklet en teori om at det var et sammenhengende forhold mellom språk, kultur og biologi, som igjen var linket til skalleform. (Kyllingstad, 2004, pp. 24, 35)

På 1800-tallet var jobbet naturhistoriskere med å kartlegge de forskjellige artene og rasene som eksisterte og hadde eksistert. Fagfeltene botanikk, zoologi og antropologi var opptatt av form, men antropologi var også nært beslektet kulturforskning. Dette førte til at der biologer kartla en naturlig evolusjon, var arkeologi og etnografer opptatt av å forklare den kulturelle evolusjonen (Kyllingstad, 2004, p. 19). Her det vært å avklare at det var evolusjonsteorier før Charles Darwin kom med sin evolusjonsteori, som er dagens forståelse knyttet til begrepet evolusjonsteori. Det var ikke en unison enighet om hva evolusjon var og innebar, eller at det var en greie i det heletatt på 1800-tallet.

Tyske naturfilosofen utformet en romantisk forståelse av metaformose. Kall det en evolusjonsteori som samsvarer med ideen om Gud sitt skaperverk er et statisk hierarki slik det blant annet står i *Første Mosebok kap2:4-25*. Jean Baptiste Lamarck (1744-1829) var en av forkjemperne. Lamarck hadde to prinsipper. 1. I alt liv er det nedfelt en kraft som driver formutvikling i retningen av en stadig større kompleksitet. 2. Arter tilpasset seg sitt levested... (Kyllingstad, 2004, pp. 16-17).

Ismene gjør sitt inntog på starten av 1800-tallet. Enten man snakker om sosialisme, konservativisme, nasjonalisme, kommunisme, kapitalisme, marxisme, liberalisme osv. (Palmer, Colton, & Kramer, 2014, p. 460).

«Det skal være Almueskolernes Formaal at understøtte den huuslige Opdragelse i at bibringe Ungdommen en sand christelig Oplysning og derhos at forskaffe den de Kundskaber og Færdigheder, som ethvert Medlem af Statsamfundet bør besidde.» ("Skoleloven av 1848,") . Det som er vært å merke seg i denne sammenhengen er at «bibringe Ungdommen en sand christelig Oplysning og derhos at forskaffe den de Kundskaber».

I den første halvdel av 1800-tallet blir historiske utgivelser utgitt. Den første er *A system of Logic* blir utgitt i 1843 av John Stuart Mill. Paul Knuten strekker seg så langt som å si at «*Mill var en ledende talsmann for den induktive metode, antakelig den betydeligste siden Bacon*» (Knutsen, 2016, p. 145). Francis Bacon (1561-1626) regnes er regnet som en av grunnleggerne av det vi i dag kjenner som den vitenskapelige metode. Den andre utgivelsen er i januar 1848 utgir Karl Marx og Friedrich Engels, *Det kommunistiske manifest*. Året 1848 er også et år som er preget av revolusjoner på det europeiske kontinentet (Palmer et al., 2014, p. 520).

USA ekspanderer med 14 stater i første halvdel av 1800-tallet. Slave spørsmålet var i hoved sak ikke om slaveriet skulle avskaffes i unionene det dreide seg i all hovedsak om det skulle være tillat i de nye statene eller ikke tillate slaveriet (Norborg, 2001, p. 131). Hvor spesielt Missouri i 1821 og California i 1850 ble spesielt betente situasjoner. Missouri sitt medlemskap inn unionen som en slavestat, markerer starten på en konflikt om hvor vidt slaveri skal være tillat i USA eller ikke. Samtidig som Missouri ble innlemmet så ble Maine innlemmet i unionen. Dette var for å opprettholde maktbalansen mellom nord- og sør-statene i senatet. Det ble også innført en regel om at alle stater nord 36°30N skulle være fristater. California sin innlemmelse i unionen ble dermed en

utfordring i 1850, siden staten ville være på begge sider grensen satt i 1920. Det ente med at California ble innlemmet som en fristat (Britannica, 2019).

4.1 Geografi for begyndere – J. Geelmuyden – 1853

Hvem Geelmuyden var har det ikke vært mulig å spore opp. På Nasjonal Biblioteket sine hjemmesider er han registrert under forfatternavnet I. Geelmuyden, selv om bøkene er signert med J. Geelmuyden. Ved å bytte «I» til «J» i Nasjonal Biblioteket sin database så blir det ett funn, av en Joachim Cristian Geelmuyden som har et dokument registrert 1760. Dette kan ikke være samme person grunnet aldersspennet. Det som er sikkert, er at Geelmuyden har i en lærebok fra 1851 signerte med 'Cand. magist.' Nasjonal Biblioteket har registrert utgivelser fra Geelmuyden i perioden 1851 til 1906. Samtidig er det vært å merke seg at etter 1879 har lærebøkene to forfattere, med unntak av en fra 1880. Utover dette er det ikke mye informasjon om Geelmuyden.

4.1.1 Negerbegrepets semantiske felt hos Geelmuyden

Geelmuyden behandler mennesket som et eget tema i boken sin, og han skriver:

Skjønt der kun gives een Art af Mennesker paa Jorden, adskille fog de forskjellige Landes Beboere sig ikke lidet fra hinanden saavel med hensyn til Sprog som med hensyn til Legemsforholde. Etter de sidstnævnte har man forsøgt at inddele Menneskeslægten i følgende 6 Grupper eller Afdelinger, hvorved det dog maa bemærkes, at disse Grupper ikke er skarpt adskilte fra hinanden, men at umærkelig Overgange overalt finde Sted. (Geelmuyden, 1853, p. 22)

Geelmuyden presiserer at er kun en art mennesker, men at det går å dele menneskene inn forskjellige avdelinger eller grupper, basert på blant annet språk og utseende.

Viktigheten av språk er ikke noe som skjer i inndelingen av menneskegrupper, men også i debatten om identiteten til Norge og nasjonsbyggingen på 1850-tallet. Ivar Aasens arbeider som kommer fra 1840-årene og utover er sentrale i debatten om hvilket språk som skulle brukes i Norge (Myhre, 2015, pp. 60-61).

Behovet for å presisere at alle mennesker er skapt like kan komme av flere årsaker, men en av de bedre forklaringene for hvorfor dette presiseres i klartekst kan være knyttet til slaveriet i USA. Der står det spesifikt:

Representatives and direct Taxes shall be apportioned among the several States which may be included within this Union, according to their respective Numbers, which shall be determined by adding to the whole Number of free Persons, including those bound to Service for a Term of Years, and excluding Indians not taxed, three fifths of all other Persons. ("The Constitution of the United States: A Transcription," 1790)

Det er vært å merke seg at hverken ordet neger eller slave er brukt, men at *andre personer* er en motsetning av *frie*.

Det politiske aspektet ved slaveriet i USA forteller noe om verdiene i et samfunn på denne tiden, men det at Geelmuyden har 6 *Grupper* eller *Afdelinger*, lar seg ikke forklare i denne politiske konteksten. Naturvitenskapen har et tilfredsstillende svar på hvordan og hvorfor inndelingene av menneskene.

Geelmuyden følger Linné i begrepsbruken, og ikke Buffon, sin begrepsbruk på hvordan man kategoriserer mennesker. En forklaring er at Buffon skrev sine verker på fransk, dette gjelder for eksempel *Historie Naturelle*, dermed kan hans arbeid vært mindre tilgjengelige enn arbeidet til Linné, som skrev på latin. Siden Geelmuyden har en Magistergrad, så var han høyst sannsynlig kyndig innen latin.

De seks avdelingene Geelmuyden referer til er; *Det Iranske folk, Det Turanske folk, Negerne, Hottentotter og Buskmenn, Australneger og Papuer, og De Amerikanske folk* (p. 20). Her har det skjedd en utvikling fra Linné sine fem.

Negerne beboe Mellem- og Syd-Afrika og ere forplantede til Amerika ved tvungen overførelse. Hovedet er langt og sammentrykket fra Siderne, Nederdelen af Ansigtet er stærkt fremstaaende, Øinene store, Læberne tykke, Haaret uldagtigt og hudfarven sort eller meget mørk. (Geelmuyden, 1853, p. 23)

Etter å ha skilt delt menneske inn i de forskjellige gruppene, kommer premissene for hvordan kategoriseringen er kommet til. Beskrivelsene av hva som gjør en neger til en neger er en sterk kontrast til hvordan Det Iranske folk er blitt beskrevet:

Denne store Afdeling af Menneskeslægten omfatter dens kraftigste og i aandelig henseende mest udviklede Deel. De Iranske Folk udmærke sig ved stor hjerneskal, smukt formet hoved, ovalt eller aflangt Ansigt, høi Pande, liden Mund og i det hele en symetrisk eller regelmæssig Figur. Haaret er blødt og fyldigt, men hudfarven gaaer fra at være meget lys i Nord-Europa gjennom alle Skatteringer over til mørkebrunn, ja kulsort. (Geelmuyden, 1853, p. 22)

Det som er til felles mellom Linné og Geelmuyden er at hudfarge ser ut til å ikke være et premiss for hvilken gruppe mennesker man tilhører. For det å ha en kullsort hudfarge er det samme som å ha en sort eller meget mørk farge. Dette betyr at hodet, og dets utforming er det avgjørende. Dette er bedre kjent som frenologi, fysiskantropologi, eller Fysiognomikk. Fysiskantropologi ble et eget fagfelt i Norge rundt 1890, og varte fram til 1930 (Kyllingstad, 2004, p. 10).

I Geelmuyden sin definisjon av Det Iranske folk så var, «*kraftigste og i aandelig henseende mest udviklede Deel*», et premiss. Noe tilsvarende er ikke å se i presentasjonen av neger. Dette interessant, for det at Det Iranske folk mest utviklet, så tyder dette på at neger var regnet som et mindre/lavere utviklet menneske en det iranske folk, når det kommer til det åndelige og utvikling.

De afrikanske Folk staae i det hele taget paa et meget lavt Trin af Dannelse og Oplysning. Blant de mahomedanske Folk findes dog nogle Spor av Kuttur, men Mængden af Negerne lever i den største Raahed og tildeels i en aldeles dyrisk Tilstand. De fleste leve som Jægere og Fiskere og plante derhos som oftest nogle Rødder eller opelske nogle Frugtræer. I Nord-Afrika gives flere Nomadestammer. Negerne boe sædvanlig i hytter af Jord, Rør eller Matter, tøkede med Palmeblade. De gaae næsten aldeles nøgne og tattovere sig eller indrise i huden paa Ansigtet og Legemet forskjellige Figurer. (Geelmuyden, 1853, p. 143)

Deler av den første setningen i avsnittet fremstår som vagt skrevet, til tross for et ellers presist språk fra Geelmuyden. *De afrikanske Folk*, hvem er de? Det neste sitatet forklarer delvis hvem de er. En mulig tolkning av denne frasen er at «De afrikanske Folk» referer utelukkende til Negerne, og Hottentotter og Buskmenn, med denne tolkningen fremstår som ukomplett når avsnittet leses som en helhet, og på side 142 hvor Geelmuyden presenterer Afrikas befolkning.

Befolkning. Afrikas Folkemængde kan anslaaes til 100 mill. Alle Afrikas Beboere nordenfor 30° N.V. maa henreges til de Iranske Folk. De mærkeligste blant disse ere a) Berberne, det oprindelige Folk i Atlaslandene eller Berberiet. De findes nu kun i rige Antal ublandede, men Mængden af Folket i disse Lande bestaaer af en Blanding af de oprindelige Indbyggere med Arabere, Tyrker og forskjellige Negerstammer. Indbyggerne i Stæderne og de Landboer, som have fast Bopæle, kaldes Maurer og tale en arabisk Dialekt. b) Araberne, meget talrige i Ægypten og Berberiet. c) Kopter, efterkommerne af de gamle Ægyptere, kun faa i Antal. d) Nubiære. e) Abyssiniære. (Geelmuyden, 1853, p. 142)

Av de gruppene som er blitt benevnt over så har de alle til felles at de er fra Nord-Afrika og regnes for å være *Iranske Folk*, med unntak av *Berberne* som er en blanding, eller det Geelmuyden kaller *umærkelig Overgange*. Samtidig så utdyper ikke Geelmuyden hvilke av dem som er å regne som nomader eller ikke. Den tolkningen som blir tatt med videre i denne sammenhengen er at de menneskene som bodde i Nord-Afrika, Negerne og Hottentotter og buskmenn er de Afrikanske folkeslag, som igjen er de fem gruppene nevnt over.

Berberne finner man i hovedsak i Nord-Afrika. Atlaslandene er ifølge SDL å regne som Marokko, Algeriet og Tunesien. Dette er samtidens forståelse av området, men den virker til å stemme med fortidens forståelse. Fjellkjeden som strekker seg fra Marokko til Tunisia heter fortsatt Atlasfjellene. Araberne, er å regne som et kjent begrep og utbroderes ikke ytterligere. Koptere pekes ut som «*efterkommerne af de gamle Ægyptere*», det er høyst sannsynlig at de nevnes spesifikt, siden de har en unik avart av kristendommen som religiøs praksis. Dette kan knyttes til at religion også er en faktorene Geelmuyden bruker for dele inn mennesker i grupper. Nubiere er folkeslag som, ifølge SDL er å finne i Nubien, et område som er mellom dagens Egypt og Sudan på kartet. Dette kan til dels stemme med kartet fra 1883, men der er Fulani folket også lagt til i samme fargekode som Nubierne. Abyssiniere, er det som utgjør deler av dagens Etiopia. Sammen med kartet fra 1883 er det rimelig å anta at Abyssinierne snakker en undergren av det som er det hamittiske språk på kartet fra 1883.

(Needham, 1883)

Hele det øvrige Afrika, undtagen den sydligste Spidse, bebos af en Mængde forskellige Folkeslag, der alle henføres til **Negernes** Gruppe. Mange af disse Stammer afvige dog ikke lidet fra, hvad der ansees for eiendommeligt for denne store Afdelingen af Menneskeslægten, saavel i henseende til hudfarven som til Ansiftstrækkene. Saaledes ere f. Er. Fellataherne, et mægtigt Folk i det vestlige Sudan og Senegambien, bronzefarvede og have ophøiede Næser, og Kafferne i N. og i N. O. for Cap-Kolonien ere mørkebrune, men haaret er uldagtigt og hjerneskallens Form langagtig som hos alle de øvrige Negere. (Geelmuyden, 1853, p. 142)

Geelmuyden presenterer to grupper mennesker som er å regne som negere, *Fellataherne* og *Kafferne*. Det andre som kommer opp som trenger en avklaring er de geografiske betegnelse⁵. Senegambien, referer til det området som i dag kjennes som Senegal og Gambia, som ligger på Afrikas vestkyst. Begrepet *Sudan* er ikke det samme begrepet som i dag. På kartet fra 1898 så referer Sudan til hele området fra Senegambien og helt over til det området vi i dag kjenner som Sudan. Denne forståelsen av Senegambien og Sudan er også bekreftet på kartet fra 1802. Det siste geografiske begrepet som må avklares er «Cap-Kolonien». Dette er området sør for den Oransje Elv, som starter nord øst i dags Lesotho, og render vestover til Atlanterhavet og utgjør en del av grensen mellom Namibia og Sør-Afrika. Denne forståelsen kommer delvis fram på kartet fra 1898 men er helt klar på kartet fra 1809.

---

⁵ Se figur 2, 3 og 4 i vedlegg

THE "DAILY MAIL" COMMERCIAL MAP OF AFRICA.

THE CAPE-TOWN TO CAIRO ROUTE.

The Cape Town to Cairo Route is shown by a thicker red line than the other railways. The total length of the route is about 5,654 miles, and of this length 3,834 miles are already open, with trains running between Cape Town and Bulawayo (1,875 miles); Cairo and Assuan (500 miles); and Wady Halfa and the Nile (819 miles). The railway line between Assuan and Wady Halfa (200 miles) has still to be constructed, the 190 miles between the Athara and Khartoum is under construction, and a further extension of 480 miles to the Sobat River is sanctioned. The section of 900 miles between Bulawayo and Lake Tanganyika is to be proceeded with as rapidly as possible. This leaves 1,870 miles between the Sobat and the southern end of Lake Tanganyika, which has not yet been sanctioned. Between Uganda and Rhodesia the line must either pass through the Congo State or German Territory, but the navigation of Lake Tanganyika is free, and on this section a steamer may form the connecting link between the railway lines at the north and south ends of the lake.

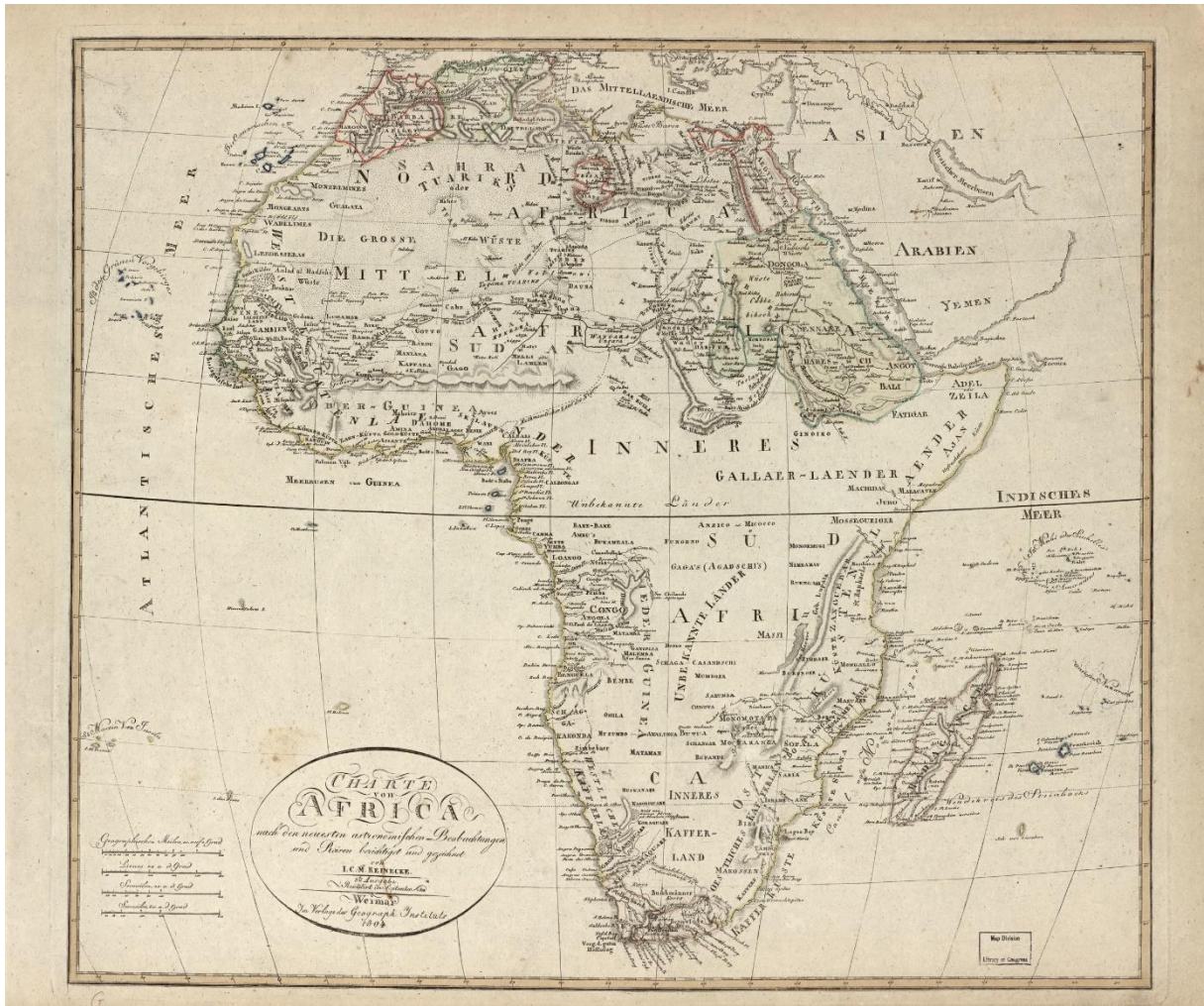
MINISTRE DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
SERVICE GÉOGRAPHIQUE

2019589339

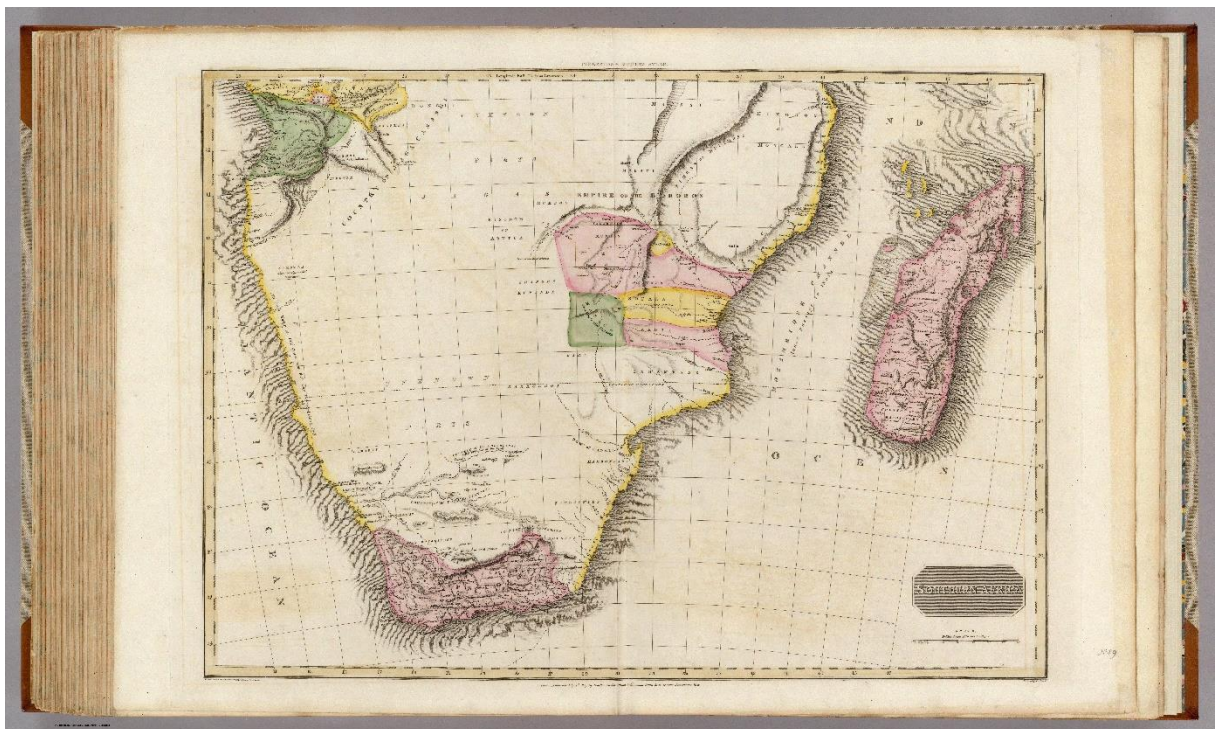
SEP 30 1949
DIVISION OF MAPS
TOWN POPULATIONS
● Towns with more than 50,000 inh.
○ " " " " 10,000 " "
○ " " " " less than 10,000 " "

G8200 1230 G4

(George Philip & Son)

(Matthias, 1804)

(Pinkerton, 1809)

Felles for både Kafferne og Fellataherne er at hodets utforming er en del av beskrivelsen. Sett opp mot beskrivelsen, over, av de menneskene som var av Iransk gruppe var det ingen frenologisk beskrivelse av dem. Behovet for å presisere hodeskallens utforming vitner om hvor sentralt Gall sine tanker og vitenskap hos Geelmuyden.

I det sydligste Afrika boe Hottentotterne og Buskmændene, som egentlig ere en fornædret og dybt foragtet hottentotstamme, der lever i den største Vildhed (sml. S.22). (Geelmuyden, 1853, p. 142)

Som tidligere stadfestet så er *Hottentotterne og Buskmændene* å regne som en egen gruppe mennesker på lik linje med Negerne. Hvordan Geelmuyden beskriver *Hottentotterne og Buskmændene* sin utbredelse, stemmer overens med kartet fra 1802 og 1883. Bruken av begrepet *forarget* sier også noe om *Hottentotterne og Buskmændene* sin status. Forarget er ifølge NAOB et bibelskspråk som knyttes til synde. I DDO så betyr det at noe er verdiløst eller mindreverdige. Det at *Hottentotterne og Buskmændene... lever i den største Vildhed*, kan delvis knyttes til *forarget*, men ser ut til å brukes som et motbegrep til dannet. På bakgrunn av hvordan Geelmuyden beskriver det *Iranske Folk*, de Nord-Afrika og *Negerne* så blir det et kraftig å kalle noen ville, uten videre forklaring.

Det *Iranske folk* har det «*aandelig henseende mest udviklede Deel*». Dette er nært knyttet til hodets utforming. Ideen om at de mest åndelige-utviklede var de beste, var en ide som var nært knyttet utviklingen av nasjonalstatene i Europa, og den mest dannede folkegruppen ville vinne fra (Kyllingstad, 2004, p. 24). Synet om at åndskraft og utvikling er knyttet til hodeskallens utvikling er ikke en ny tanke fra Geelmuyden, den kan knyttes til Franz Josph Galls tanker om frenologi. Ifølge Kyllingstad så hadde Gall et mekanisk synspunkt på utviklingen av mennesket. Hjernens utvikling påvirket hodeskallens utvikling, spesielt var pannels utvikling viktig, dermed var en høy intelligens det samme som å ha en høy panne som igjen var knyttet til sjelens utvikling, siden den var lokalisert i pannen (Kyllingstad, 2004, p. 22). Ved å se Linnè sitt opplysningskrav sammen med Gall sin tanker om skallens utforming blir det fort klart at ved å ha en høy panne så er det naturlig at man også er opplyst. De med høy panne er dermed opplyste, og de som er lavt dannet, er også en lav panne.

Sproget er det viktigste kjendemærke, hvorved de forskjellige Folkeskalg adskilles fra hinanden, og ofte ogsaa det eneste, da alle andre Forskjelligheder mellem Folkene, saasom i Sæder, Religion o.s.v., undertiden ganske forsvinde, medens Sproget i Almindelighets bevares uforandret i sit Væsen. I alt tales der paa Jorden omtr. 2000 forskjellige Sprog og Mundarter eller Dialekter, af hvilke dog en stor Mængde inbyrdes ligne hinanden meget. De Sprog, der bære tydelig Spor af nedstamme fra et fælles Rodsprog, henføres til samme Sprogstamme, og flere Sprogstammer, der have Lighed med hinanden, henføres til samme Sprogfamilie.(Geelmuyden, 1853, p. 23)

Det er allerede stadfestet at hudfarge ikke er det viktigste for å mennesker inn i grupper. Geelmuyden bekrefter dette i sitatet over, om språket. Ved å se på kartet⁶ fra 1883 som ligger i vedlegget så er det mye som samsvarer med hva Geelmuyden har skrevet om negernes utbredelse i Afrika. Samtidig så er det avvik som må bemerkes Geelmuyden har skrevet at: «*Negerne beboe Mellem- og Syd-Afrika*». På kartet fra 1883 så er negerspråket forbeholdt nord for Guinea-Bukten opp igjennom Sahel-beltet og helt øst til det som i dag utgjør området Sør-Sudan. Dette utgjør på mange måter det som kan kalles Mellom-Afrika. Siden Nord-Afrika er ofte regent som området nord for Sahara. Hvor langt sør vi kan regne Mellom-Afrika har jeg ikke funnet noen egnede kilder til å

---

⁶ Figur 1

besvare. Det å bruke et kart som 30år nyere enn en bok er ikke uten fallgruver, men det kan gi en indikasjon på om en tolkning er riktig eller feil.

Ideen om at språket var nært knyttet til de menneskelige grupperingene ser ut til å ha vært en vanlig sannhet på 1800-tallet. Kulturforskeren Rudolf Keyser og naturforskeren Sven Nilsson støtt teorien om at det var sammenheng mellom språk, kultur, og biologi (Kyllingstad, 2004, p. 24).

Den **mahomedanske Religion** er udbredt i hele Nord-Afrika og blant flere Negerfolk i Sudan og Senegambien. I hele det øvrige Afrika hersker for det meste den raaeste Fetichdyrkelse eller Tilbedelse af allebaande skabte Ting, ofte ledsaget af de mest grusomme og umenneskelige Ceremonier. De gentlige Abyssiniere og Kopterne i Ægypten ere Christne, men Abyssiniernes Christendom er meget forvansket. (Geelmuyden, 1853, p. 143)

På bakgrunn hvordan Geelmuyden beskriver utbredelsen av «Den mahomedanske⁷ Religion» så er det ikke en urimelig antagelse at Fellataherne er muslimer. Grunnet overlappen mellom den mahomedanske utbredelse og Fellatahernes utbredelse. Dette betyr at ikke alle negere driver med «Fetichdyrkelse». Abyssiniere og Kopterne blir også religiøst bemerket, hvorvidt det Kopterne alene som har en «forvansket» kristendom alene, eller om dette inkluderer Abyssinierne også, er uklart. Dette etterlater et spørsmål om, hvis ikke Kopterne sin tolkning av kristendommen ikke regnes som forvansket, hvor avvikende er Abyssiniernes sin tolkning da, men dette spørsmålet hører ikke til her. Samtidig begynner det å danne seg et hierarki over hvordan religioner står opp imot hverandre.

Geelmuyden ser ut til å danne et hierarki på bakgrunn av hvor nærmere de er kristendommen og den norske standarden. *Hottentottene og Buskemennene* lever i den «største Vildhed», dette vil rangere dem nederst i hierarkiet. Dette skyldes at sett opp imot resten hierarkiet, så blir alle andre beskrevet mer inngående, med noen positive synspunkter. De som er rangert over *Hottentotten og buskmennene* har spor av kultur. På bakgrunn av hvordan Geelmuyden har skrevet om de andre menneskegruppene så er det *negerne* som ikke har konvertert til en av Abrahams-religionene og lever i den *største Raahed og tildeels i en aldeles dyrisk Tilstand*, og dermed tilber *allebaande skabte Ting*. De kan ha hus, som ikke er å regne som gode etter norsk standard. Enda en grunn til at negerne som ikke er muslimer plasseres så langt ned, er at de også tatoverer seg, noe som er brudd med hva Tredje Mosebok 19:28 forteller hva man skal gjøre. Hvor i dette hierarkiet nomadene skal plasseres er vanskelig, på den ene siden så hadde Norge en hard politikk mot nomadene i Norge, spesielt Samer og Tater. Det å ikke ha fast bopel var ikke bra, noe som vil rangere de under de som bor i hytter av jord. Samtidig så var mange av disse nomadiske folkene muslimer, noe som gjør at de kan rangeres de som hadde spor av kultur. Dette er igjen et eksempel på det Geelmuyden mener med at det er *umærkelig Overgange*.

Det er mye som taler for at neger er gruppe mennesker man finner den største delen av Afrika, med unntak av de sørligste og nordligste delene. Selve begrepet er i førsteomgang knyttet til at de snakker et språk som har det samme opphavet. Det er vanskelig å se bort ifra det som utvikler seg til å bli frenologi senere som en forklaring på hvordan Geelmuyden sin inndeling og begrunnelser. Spesielt kortskalle er et konsept som gir neger substans. Det å være neger er i seg selv ikke noe negativt, det som er negativt er at de synder, noe som tilsier at hadde de vært kristne så hadde de vært bedre stilt enn mange av de afrikanske folkene. De som er *mahomedanere* blir

---

⁷ Dette er ikke en skrivefeil, Geelmuyden har stavet det slik

beskrevet i et mer positivt lys enn de som lever mer primitivt. Det er også her det blir uoversiktlig, når et eller flere premisser innen kultur begynner å endres.

4.2 Jordbeskrivelse for den norske Almue – Ludvig Kristensen Daa – 1858

Ludvig Kristensen Daa har en egen biografisk side tilknyttet Store Norske Leksikon⁸ og informasjonen er hentet derifra.

Ludvig Kristensen Daa (1809-1877) er en del av store prestefamilien Daae. Daa historiker, politiker og etnolog (Storsveen, 2009). og ble ridder av St.Olavs Orden i 1866. «*Som politiker og historiker vakte Ludvig Daa både beundring og irritasjon for sin logiske stringens, sin beske retorikk og sitt stridbare gemytt.*» (Storsveen, 2009).

kombinasjonen av politisk engasjert og akademiker kostet Daa i starten av yrkeskarrieren da han i 1836 vikarierte for en professor som senere døde, en naturlig følge var at Daa skulle ta denne plassen, men han ble vraket til fordel for Peter Andreas Munch, av politiske årsaker. Senere motbeviser Daa teorien til Munch om at den germanske innvandringen hadde kommet øst fra.

Daa var temporært kvalifisert for å være dannet. Han hadde også idealer om at et demokrati skulle bygge på en middelklasse av borgere og jordeiere. Dette gjør han til dels til en konservativ tenker på noen områder, dette betyr ikke at han var konservativ på alle områder. Han praktiserte en uortodoks pedagogikk med engasjement som førte han i trøbbel med sin daværende rektor. Det akademiske Daa produserte var også «innovativt», han var for eksempel en av de første i Norge (1869) som brukte Darwins ideer i lærebøker. Daas metoder skapte akademisk kritikk fra blant annet Johan Ernst Sars. Daa var også blant de første medlemmene av det vi kjenner i dag som Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. Selve boken, *Jordbeskrivelse for den norske Almue*, er skrevet i etterkant av flere lange permisjoner som ble brukt på studiereiser innen etnologi og geografi.

4.2.1 Negerbegrepets sematiske felt hos Daa

Daa skriver inngående om menneskes inndelinger.

Menneskeslægtens Enhed er med de simpleste og klareste Ord udtalt i Bibelen, I det den udleder alle Mennesker er af en Slægt, Adams og siden Noahs. Den deraf følgende Overbevisning om at alle de forskjellige Folkeslag have i alt Væsentligt de samme naturlige Egenskaber og Evner, eller Menneskernes oprindelige Lighed, ligger til Grund for vor hele guddomlige Religion ... Forestillingen om, at Menneskerne udgjøre Forskjellige Arter, er derfor tillige en Tro om Tilladeligheden af Slaveri. Dets Forsvarere benævne derfor deres Lære en Overbevisning om, at de ædlere Menneskeracer bør være Formyndere for de mere tankeløse og barnagtige eller halvdydige. (Daa, 1858, p. 119)

Daa presiserer at det kun er en kun en slekt med mennesker, men at alle mennesker er like i bunn og grunn. Han skriver videre «*Denne Overbevisning ligger ogsaa til Grund for enhver retfærdig og frifidtet borgerlig Samfunds-Indretning. Hvis vi indbilde os, at visse Borgersklaser og visse Menneskestammer have forskjellige Evner fra de andre, følger deraf, at de heller ikke kunne være like i Aandsgaver*»(p. 119). Bibelreferansen svarer godt til hva som var forventet av lærebøkene på den tiden, da det var et krav at

---

⁸ Forkortes til SNL

lærebøkene skulle «bibringe Ungdommen en sand christelig Oplysning og derhos at forskaffe den de Kundskaber».

Boken utgitt 3 år før utbruddet av den amerikanske borgerkrigen, som i hovedsak dreide som om slaveri skulle være tillatt eller ikke. For å unngå gjentakelse av argumenter les over i introduksjonen Geelmuyden bruker på å presentere mennesket. De vitenskapelige forklaringene som ble presentert i Geelmuyden er også like relevante i hos Daa.

Den religiøse argumentasjonen kan leses som et tydelig politisk budskap om at slaveriet ikke er ønskelig på de premissene det er bygget på. Hvorfor Daa bruker religiøse argumenter for å kritisere slaveriet kan ha mange årsaker. Han ser selv at: «*især kan Kristendommen kaldes Frihedens Religion, da den til alle Tider og Steder har frembragt Tilhængere, der have erklært Trældom for ugudelig*» (Daa, 1858, p. 282).

Daa har også brukt ordet *Trælle* som et antonym til ordet *fri*. Daa skriver litt om opphavet til ordet slave (p. 279) som har sitt opphav som Serb.⁹ Videre så skriver han at Trelldommen ødelegger menneskets Sedelighet (p. 281). Dette kommer i kontekst av hvordan det var mulig å holde slaver i slavestater, men her er neger-slaver spesifikt brukt som begrep. Det er ingen klarhet i om slave og trell betyr det samme hos Daa selv om det ser ut til å referer til det samme med dagens øyne. Det hele blir mer komplekst, når dagens øyne også har lært at det å være neger er sterkt assosiert med å være slave. For hvis det ikke er en forskjell på trell, slave og neger-slave, hvorfor bruker Daa tre forskjellige begreper. Denne språklige tvisten tyder på at jeg ikke har forstått språket til Daa. Enten betyr begrepene forskjellige ting, eller så er de synonymmer, bare med forskjellige stavelser.

Der har vært drevet stor Misbrug med at sondre og adskille Folkeslagene fra hinanden, for saa vidt som man derved har fordunklet den Sandhed, som fremfor alle bør have i Minde, Nemlig deres indbyrdes Lighed og Overenstemmelse i det Væsentligste. Alligevel er det af Vigtighed at kjende de mest forskjellige Nationer og at have en Art Maal for deres Afvigelser. (Daa, 1858, p. 157)

Denne referansen retter kritikken mot hva hvordan mennesker har blitt drevet en urettmessig inndeling av mennesker fordi de har vært forskjellige. Daa bruker s.119-123 på sammenligne den menneskelige raseinndelingen på samme måte som man gjør med dyr. «*Enhver Art af vilde Dyr frembyder den største indbyrdes Lighed imellem alle de Individier, hvoraf Arten bestaar*» (p. 121). Dette er ikke noe Daa har tatt ut av tynn luft, Daa bygger sin inndeling på *Naturkyndiges upartiske vitner* (p. 108). Dette sitatet er tatt ut av kontekst, men det fanger essensen av hva Daa bygger på. Denne inndelingen er ikke unik for dyrene heller, siden:

De forskjellige hudfarver og andre ydre Særegenheder der adskille sig ikke ved bratte Overgange, men danne derimod mangfoldige Mellemlid, saa at man ikke nøjagtigt kan angive, hvor den ene Æt¹⁰ ophører og hvor den anden begynder (Daa, 1858, p. 124).

Alle dyrearter har sine områder på jorden hvor de trives. Forflytter man seg langt vekk fra det opprinnelige området så får man en ny *race*. Samtidig så lever alle *racene* på tilnærmet samme måte. Dette gjelder ikke for menneskene. Der hvor mennesker har bodd lenge *ublandet* så har man får man en *folkeæt* eller en *race*. Samtidig så er «*Blant Folkestammerne har man derimod ikke vært istand til at opdage nogen saadan væsentlig (anatomisk) Forskjel*. (p. 121)» Dette bringer Daa til hvordan han deler inn mennesker.

---

⁹ Serb, som i dagens Serbia

¹⁰ Gammelt begrep, bør leses som et synonym for slekt

Den naturmæssigste Inndeling af Menneskerne er efter deres Sprog. Dette er en Særegenhed, som har udviklet sig af sig selv i Aartusinder. Den stemmer oftest overens med de naturlige Afgivelser i hudfarve o. s. v. De, som i denne Henseende udgjøre et Folk, kunne imidlertid i andre være delte i flere Samfund. Maaske udgjøre de kuns en Del af et større. (Daa, 1858, p. 157)

Og

Da Menneskernes Inndeling efter Sprog og naturlige Særegenheder gaar du paa en Ordning efter større og mindre Ligheder, kommer den i sin Klasse-Opstilling til at ligne den, som de Naturkyndige have anvendt paa Arter og Dyr. Her er imidlertid, efter det foregaaende, den store Forskjel, at de Klasser, hvori Menneskerne kunne afsondres, uophørligen gaa over i hverandre. Det er egentlig kuns i sine Yderligheder at de adskilles. (Daa, 1858, p. 160)

Her er premissen for inndelingen, det starter overordnet med at språket er det viktigste.

Grunnen til at språk er så viktig kan vi man finne i tanker presentert av blant annet Johann Gottfried von Herder (1744-1803) som presenter konseptet *Volksgeist*. Ideen bygger på at alle har et språk, en historie, et verdens syn og en kultur, som må tas vare på og perfektioneres (Palmer et al., 2014, p. 470).

Tanken var at alle som snakket samme språk og hadde samme kultur skulle ha et sett felles sett regler.

Etter å ha grovdelt, så kommer mant til naturkyndige, les biologi i dag, sine måter å dele inn. Den biologiske inndelingen ser ut til å ikke danne helt vanntette skott mellom forskjellige klasser:

De forskjellige hudfarver og andre ydre Særegenheder der adskille sig ikke ved bratte Overgange, men danne derimod mangfoldige Mellemlid, saa at man ikke nøjagtigt kan angive, hvor den ene Æt ophører og hvor den anden begynder.

(Daa, 1858, p. 124)

«Paa Farven af Haaret og Huden kan der saameget mindre lægges nogen ubetinget Vægt, som det viser sig af historiske Vidnesbyrd, at den forandrer seg.» (p. 123) Dette skal bygge opp under Daas argument om at det er språk som er den viktigste grunn for at farge ikke er grunnen til inndelingen. Hudfargen forklarer han med: «Saaledes ere de barbariske Folkeslag i de varme Lande, hvilke gaa næsten aldeles nøgne, mere eller mindre sorte af hud. Navnligen er det Tilfældet med de fleste Afrikanere, af hvilke nogle derfor kaldes Negere, med Arbejdsklassen i Indien, med Australierne og de fleste Sydamerikanere» (p. 123). Det Negerne er sorte skyndes at de nesten går nakne og overtid har dette ført til at de har fått mørk hud. Inndelingen til Daa bygger Linné og Gall sine inndelinger, se over i Geelmuyden.

Tradisjonelt har det vært delt inn i *fem eller flere racer*, men Daa ser det som hensiktsmessig å dele inn i tre. Denne tanken minner mye om Linné sine ideer om inndeling, men hver gruppe har blitt enda mer omfattende hos Daa. Han konkluderer med at det er mulig å dele menneskene inn i tre avarter eller raser som fornuftig *Den Mongolske, Den Semitisk-Khamitiske, og den japetiske* (Daa, 1858, pp. 161-178, 178-179, og 184-185).

For å danne en enkel oversikt så har jeg laget en liste i den rekkefølgen Daa presenterer alle folkeslagene, men modifisert for å spare plass og irrelevant informasjon.

Første Æt, (Race, Afart.) Den Mongolske (eller Skythiske eller Turanske). Man har tillagt den som Kjendemærke gul eller kobberrød hudfarve, sort, galt og stridt haar, liden eller ingen Skjægvært, smale, lidt skjævtliggende Øjne.

Anden Æt (race) Den Semitisk-Khamitiske:

- A. Egentlige Negere, i Senegambien, Guinea og Sudan. De ere Beboere af lave, sumpige Lande ved Senegals, Gambias, Kowarra og Nilens Flodsystemer. De af dem, som have opnaaet det højeste Dannelses-trin, ere Fellataherne og andre Stammer, der have antaget Islam.
- B. Kafferne og Hottentotterne fra det gode haabs Forbjerg til Æquator i Øst til Guineabugten i Vest.
- C. Gallerne (i Abyssinien), Nubierne og Bisharierne (henimod det røde hav).
- D. Beberne (Kabylernerne) i Nordafrika, Tuarikerne (i Sahara), Guancherne (det med Spaniolerne sammensmæltede [uddøde] Folk paa de kanariske Øer).
- E. Det uddødde ægyptiske Sprog. Samtlige Beboere af Ægypten tale ny rent Arabisk. Kopterne ere endnu Kristne. De bruge det gamle ægyptiske kuns i sin Gudstjeneste.
- F. Semiter, nemlig Nationer, hvis Sprog ikke længere tales

Tredje Æt, den japetiske (ogsaa kaldet den iranske, eller den kaukasiske, eller indo-europæiske.)

Den første ætten, mongolske, her er det flere nye begreper som ikke er blitt belyst tidligere, men siden dette vil være utenfor oppgavens kjerne så blir de ikke belyst. Det som er relevant i for oppgaven er hvordan denne gruppen er blitt beskrevet. Først nevnes hudfarge, med fokuset ser ut til å ligge på hodet, som helhet, sin utforming. Dette fokuset bekrefter ideen om at det er Gall sine frenologiske premisser for inndeling som kan være gjeldene.

Den andre ætt, er knyttet til oppgavens kjerne. Her er det flere begreper. Senegambien er allerede avklart over hos Geelmuyden. Guinea og Nedre-Guinea er nye begreper og referer til to forskjellige områder. Daa gjør ingen presisering på hvor disse områdene er i boken, men ved hjelp av kartet fra 1802 kommer det fram Guinea hos Daa, referer til Øvre-Guinea på kartet. Nedre-Guinea på kartet referer til området Kafferne og Hottentottene bor, ifølge Daa. Sudan er avklart over hos Geelmuyden. Kowarra-eleven er i dag kjent som Niger. Endringen i navnet har må skjedd rundt 1883, siden kartet fra den tiden har skrevet: «**Quorra**>Niger», mens på kartet fra 1898 så står det bare Niger. Kafferne er på kartet fra 1802 i det området som utgjør dagens Botswana, som igjen er en overlappende del av Nedre-Guinea. *Fellataherne* er allerede redegjort for over hos Geelmuyden. Gallerne er ikke det samme som Koptere, selv om de snakker tilsvarende samme språket (Daa, 1858, p. 180). Nubierne er allerede avklart hos Geelmuyden. Bisharierne har ingen flere benevninger hos Daa, SDL sier at dette er en dialekt som snakkes langs Rødhavet, fra Syd-Egypt til Nord-Eritrea. Berberne, er allerede avklart hos Geelmuyden. Tuarikerne, deler ansiktsform med Berberne, som igjen ligner på Araberne, og at den eneste grunnen til at de ikke regnes som en felles er at de fjernt beslektede språk, men de er en «*ægte afrikansk stamme*» (Daa, 1858, p. 181). Koptere er allerede belyst hos Geelmuyden. Den siste gruppen, «semitter», klippet jeg kort. Her det syv innlisteringer av mennesker, hvor araber er en av dem, noe som ikke er det samme som en syrer ifølge Daa. Felles for alle innlisteringene er at de, i dag ville blitt omtalt som arabere. Derimot så er Jøder ikke å se i denne innlisteringen.

Den tredje ætten trenger ikke en utdypning, siden dette ikke er relevant for oppgavens kjerne, men dette er den gruppen Europeerne tilfaller.

Det som er et brudd i et ellers klart mønster hos Daa om at den japetiske ett kommer godt ut på de fleste barometeret for måling av menneskelig kvalitet er at han (p. 85)

skriver at «*Afrikas Kyst Øvre-Guinea er temlig stærkt befolket af Negere, endskjønt det er ganske sjældent, at en Europæer kan leve der længere en et Par Aar*». En god forklaring på hvorfor Europeerne ikke kunne leve i Øvre-Guinea i mer enn ett par år kan være sykdommen *Gulfeber*. Daa har ikke utbrodert på dette mer enn med det ene sitatet som er tatt med.

I samme avsnitt kommer det et nytt utsagn fra Daa som krever en forklaring. «De afrikanske Folkeslag i det indre Land, hvis Klimat Europæerne kunne udholde, ere synligen dygtigere end hine egentlig saakaldte Negere» (p. 85). Hva Daa legger i det indre Land er uvisst, han forklarer ikke dette videre noe sted. Det som er mulig er at det indre land referer til det området Fellataherne tilhører. Området Fellataherne tilhører og hvor Gulfeber tok liv av europeere er delvis overlappende, som igjen kan ses på som bekreftet i Daas nølende standpunkt. Det at Europeerne kan utholde i et område ser også ut til å være med på å løfte Fellataherne opp til et høyere dannelses nivå enn negerne generelt. En annen mulig forklaring er, at siden klimaet minner om noe som europeerne kan utholde så er det mulig for europeerne og se likheter ved sin og Fellataherne sin kultur, og dermed sette Fellataherne høyere opp på dannelsesnivået en negerne generelt. Begge svarene har sine styrker og svakheter, og en kombinasjon av svarene ser ut til å være bra egnet.

De mest ublandede og ejendommelige Slægter ere i Amindelighed raa og barbariske, samt lidet talrige. Dette gjælder især om de Folk, der leve af Fiskeri, Jagt og Jordens vilde Arter. Disse Folkeslag benævnes ogsaa Wilde. De leve hver Slægt for sig, uden nogen borgelig Regjering, og uden anden Religion, en en grov Overtro, knyttet til Naturens store kreæfter. Hver Æt eller Stamme har ogsaa gjerne et eget Sprog eller Sprogart.

Langt Fuldkomnere ere alle saadeenne Indretninger og Begreber ho de Hyrdefolkeslag, der leve at tamt kvæg, med hvilket de vandre omkrign i de mindre frugtbare Stepper eller Ørkener.

Den Højeste Dannelselse findes dog hod de Folk, der leve i ordentlige huse i Saadanne Egne, hvor de baade kunne dyrke Jorden, opelske Kvæg, drive Fiskeri og benytte sig af alle sit Lands nyttige Frembringelser.»

Den største Afgivelse i Legemsform, der findes imellem tvende Mennesker, er vel den imellem en Lyshaaret Nord-Europæer t. Er. en Norsk og en sort Afrikaner (Neger).

(Daa, 1858, p. 124)

Først er det et begrepet som må avklares er *ejendommelige*, som i DDO betyr, «*afviger fra det normale på en usædvanlig måde*».

De tre første avsnittene sier noe om hvilket dannelsesstrinn menneskene er på. Eller gjennom Gall sine øyne, disse dannelsesstrinnene vil si noe om hodeskallens utforming, som igjen blir bekreftet med at (Daa, 1858, p. 126) skriver at de negerne som har bodd i hus i USA har ikke bevart det flattrykte nese mens munnen og leppene har blitt mindre framstående. Dette kan ikke sies for *Marksloverne* som har beholdt sin opprinnelige form.

Hva den opprinnelige formen er, blir ikke presisert, men ifølge Daa så eksister det en mal for hvordan enhver nasjon skal se ut, i en *Art Maal*, som skal måle avvik (Daa, 1858, p. 157). Her er begrepsbruken ikke like klar. Daa har presisert at det kun finnes en art mennesker, men samtidig så finnes det en mal for enhver nasjons art. Daa har vært en flittig leser av vitenskapelige papirer siden han 1858 presenterer en logikk om at hver nasjon hadde en form for ideal. Dette var teorier som ikke nødvendigvis ble utviklet i siste halvdel av 1800-tallet, men ble spisset på den tiden (Kyllingstad, 2004, p. 25). Fra et naturvitenskapelig perspektiv så kan *Art Maal* være et egnet begrep. I det man har

kategorisert hva som er, for eksempel gjennomsnittet, for hvordan en neger ser ut, så har man en mal for hvordan de skal se ut, og alt annet vil være avvik. Det er allerede blitt stadfestet at inndelingen av menneskene er gjort av en botaniker. Et resonnement er at i naturen så er dyr som ser forskjellige ut også forskjellige arter, siden mennesker ser forskjellige ut så er de forskjellige arter.

Man maa herved erindre, at Folkeslagenes Afvigelser altid staa i omvendt Forhold til deres Kultur og Oplysning. Europæernes Sprogarter holde sig derfor langt nærmere hinanden. Barbarernes have en Tendens til at danne ganske forskjellige og indbyrdes uforstaaelige Tungemaal. To finske eller amerikanske Sprogarter ligne derfor ikke hverandre saaledes som Norsk og Svensk, men sjælden mere end Norsk og Fransk, og ofte mindre.

(Daa, 1858, p. 160)

Forholdet mellom språk og kultur ser ut til å være en smal sti å balansere for Daa. De Europeiske språkene ligner, på hverandre, mer enn et europeisk ligner på et av *barbarenes*. Her må det sies Daa gjør en stor generalisering. De som snakker finsk har Daa slev kategorisert til den *Turanske ætt* s.164, mens norsk, svensk og fransk er i den *Japetiske ætt*. Disse er ikke noe nærmere hverandre enn den *Semitisk-Khamitiske* er de de andre. Det skinner en viss eurosentrisme igjennom her, på lik linje med det Linné har blitt beskyldt for (Skuncke, 2008, p. 25)

Hottentotterne i Sydafrika vare af mange beskrevne som Jordkolodens mest ejendommelige Folkeslag. Det hedte endog, at de anatomisk adskilte sig fra andre. Det paastodes derhos, at de vare uhyre dumme. De havde ikke, og de kunde ikke modtage nogetsomhelst Begreb om Religion m. v. Det sande har vist sig at være, at nogle af denne ulykkelige Nation vare af de Hollandske Kolonister paa Kap bragte til en Trældom, hvorunder de behandles mere grusomt end de andre Slaver.

(Daa, 1858, p. 135)

Beskrivelsen av Hottentottene er klar, og ved hjelp av Gall sin hodeskalleteori så står Hottentottene mest sannsynlig på det laveste dannelsesstrinnet, presentert over. Hvor vidt Kafferne kan regnes som hottentotter og buskmenn eller ikke kommer ikke klart fram hos Daa, men:

«Kafferne i Syd-Afrika ligne ofte Europæerne. En af deres høvdinger Ian Tsatso besøgte for saa Aar siden England og aflagde Vidnesbyrd for en Kommité af Underhuset. Det var vanskeligt at finde en smukkere Mand. Han var en af dem, som først omvendtes til Kristendommen i hans Stamme, og var en Mand af Kløgt og rask Opfatning. Nogle have villet adskille kafferne fra Negerne som en Særegen Menneskeæt. Men det har vist sig at være galt. Skoltens Dannelse stiller dem, ifølge Pritchard, i Lag med de uldhaarede afrikanske folkeslag.»

(Daa, 1858, p. 182)

Innledningsvis så ble det stadfestet at Kafferne er å finne i området som er dagens Botswana, som også er overgangen mellom hottentotter og buskmenn, og negere. Hadde det ikke vært for at Daa har sitert Pritchard i sitatet så hadde det krevd et stort resonnement om hvorvidt Kafferne var å regne som hottentotter og buskmenn eller negere.

Det er et mønster i hvordan Daa presenterer forskjellige grupper mennesker. Ian Tsatso blir positivt beskrevet som videre generaliseres til Kafferne. Det samme gjelder Fellatarne, som Daa beskriver som:

Blant disse udmærke sig Fellataerne, et mægtigt erobrende Folk i Senegambia, Øvre Guine og Sudan. Deres sorte Farve og rent afrikanske Sprog vidner noksom om, at de væsentligen maa regnes til Negerfolkene.

(Daa, 1858, p. 133)

Felles for både Kafferne og Fellataerne er at de begge har en Abrahams-religion. Kontrasten blir tydelig når disse gruppene settes opp imot Hottentottene, over, som er *vare uhyre dumme*, siden de ikke hadde noe begrep om religion. Hva Daa har ment at de ikke har noe begrep om religion er litt utydelig. Daa har allerede skildret den laveste dannelsesformen som folk som har en religion som er overtro om naturkrefter. Beskrivelsen Daa gjør av Hottentottene og hans beskrivelse av den laveste dannelsesformen er ikke helt overlappende, men det ikke lese disse to beskrivelsene til å dekke de samme gruppene vil være feil, da det neste trinnet på dannelsesstigen ikke vil passe.

Behovet for å kategorisere på hvilket dannelsesstrinn mennesker er på er ideer som stammer tilbake til Linné sin inndeling. Der hierarkiet gikk fra enkelt nederst, og komplekst øverst (Kyllingstad, 2004, p. 16). Dette er fremdeles ikke dekkende forklaring på hvorfor de forskjellige menneskegruppene er plassert der de er. Ved å se på inndelingen gjennom dannelsesstrinn, så blir bildet mer komplett, som igjen leder opp til hvilket dannelsesstrinn mennesker havner på.

Daa sine beskrivelser av forskjellige grupper mennesker sammenfaller med hvor langt unna de er den norske normalen. Sitatet fra side 85, der han beskriver europeernes overlevelsesmuligheter i Sudan er et godt eksempel på denne tankegangen. Det samme kan sies om Ian Tsatso. Religion som er en del av dannelsesbegrepet, spiller også en tydelig rolle. Innledningsvis i dette underkapittel så blir Daa sitert på at kristendommen er frihetens religion, i avsnittet under så skriver han at *Muhamedanismen som Trældommens Religion (Daa, 1858, p. 282)*. Igjen så bevitner dette at det desto lengre unna noe er den norske normalen desto verre er det. Det å være kristen er bedre enn å være muslim, det å være muslim er bedre enn å være «hedning».

4.3 Jordbeskrivelse med bilder – Seigwart Petersen – 1876

Siegwart Blumenthal Petersen har en egen artikkel på NBL og informasjonen er hentet derfra.

Petersen blir gjengitt som en skolemann og historisk forfatter. Det år boken *Jordbeskrivelse med bilder* ble utgitt tiltrådte Petersen stillingen som overlærer ved Christiania Katedralskole. Han hadde vært tilsatt som adjunkt ved samme skolen siden 1865, men han hadde vært inne i lærerstillingen siden 1847. Undertittelen for boken er – *for pige og borgerskoler*. Denne tittelen er antagelig ikke tilfeldig valgt. For i 1849 til 1854 var han lærer ved *Nilsen pigeskole*. Erfaringene han gjorde seg der er trolig tatt med i utviklingen av læreboken som er tatt med i denne masteroppgaven. Det er vært å merke seg at Petersen ikke var lenge ved hver skole. Fra 1847 til 1878 var han innom fem skoler. En av disse skolene var Krigsskolen, hvor han underviste i 6 år og et av fagene var geografi.

Darwin sin evolusjonsteori ble publisert i 1859. Denne evolusjonistiske tankegangen var fra datidens perspektiv, nok en teori om evolusjon. På denne tiden var det et utallige ideer om hvordan evolusjon foregikk. Evolusjonstanken var på 1860- og 1870-tallet knyttet til liberale tanker om utvikling, mens konservative tanker var knyttet til religion (Kyllingstad, 2004, pp. 16-17).

Palmer et al. (2014, pp. 645-653) forklarer godt hva imperialisme er, og hva som skiller imperialisme fra kolonialisme. Imperialisme er et resultat av de økonomiske, politiske, vitenskapelige, humanitære impulsene som sper seg i Europa. Imperialisme burde sees

på som et korstog, der religion var blitt byttet ut med *den moderne sivilisasjon* (Palmer et al., 2014, p. 652). Sosialdarwinisme og fysisk-antropologi ga forklaringen på at den hvite rasen var sterkere og et mer begavet folk enn andre folk. Europeerne begynte å bygge skoler sykehus, istedenfor å bygge og utvide gruver og jernbaner.

De impulsene som sprer seg i Europa er et produkt av kolonitiden. De store Europeiske byene er kulturelle smeltepotter. De store nasjonalstatene, begynner å ta den formen slik man kjenner dem på kartet i dag. Nasjonalismen oppstår også på denne tiden. Otto von Bismarck er i startfasen av samlingen av de tyske statene (Palmer et al., 2014, pp. 544-545).

I USA startet borgerkrigen i 1861 og varte til 1865. De konfødererte sørstatene tapt denne krigen av mange årsaker. Nordstatene nådde målene side, de vant krigen og begrenset slaveriet, med å avskaffe det (Norborg, 2001, p. 135).

I den antropologiske vitenskapen ble det etablert flere tidsskrifter på 1860-tallet og 1870-tallet. Kombinasjonen av flere funn av utdødde menneskeformer og en allmenn interesse for teamet førte til stor interesse og diskusjon av menneskets evolusjon. Spørsmålet om rasesammensetning og hvordan rasene/nasjonens biologiske historie var (Kyllingstad, 2004, pp. 17-18). Statistiker og astronomen L. A. J. Quetelet presenterer i 1870 en teori om at man kan danne en rase eller nasjonsmal på bakgrunn av målinger av fysiske og moralske egenskaper (Kyllingstad, 2004, p. 27).

4.3.1 Negerbegrepets semantiske felt hos Petersen

Petersen bruker seks avsnitt, eller rett over en side i boken sin på å redegjøre for menneskene. Han presenterer fire måter å dele inn menneskene inn i hvor det:

Efter Hudfarven kan man dele menneskene i fem Folkeracer: 1. Hvide eller kaukasier (Europæer, alle tyrkiske Stammer, Araber, Nordafrikaner, Perser og Hinduer). 2. Gule eller Mongoler. (Mongoler, Kalmukker, Kineser, Japaneser). 3. Sorte eller Negerne i Afrika. 4. Kobberrøde eller Amerikanere (Indianere). 5. Brunrøde eller Malajer, en Del af Beboerne paa Øerne i det indiske og stille hav. - Australnegerene eller Bapuaerne, i Nyholland og Ny Guinea er sortbrune. (Seigwart Petersen, 1876, p. 36)

Av disse fire inndelingene hos Petersen, så er ordbruken ved denne vært å merke seg. For det første så er dette kun den eneste inndelingen der ordet *folkerace* er blitt benyttet. Det er fortsatt underforstått at folkeracer fortsatt er mennesker. Det som ikke er å se er hvordan man har kommet fram til denne inndelingen. Darwin sin evolusjonsteori var på denne tiden begynt å bli vitenskapelig sannhet og ikke en radikal ide som minnet om andre ideer.

Av fremmede begreper så er Nyholland, det tidligere navnet på det man kjenner som Australia i dag. Det er også vært å merke seg at Amerikaner referer til indianere.

Efter hjerneskillens Form kan man dele Menneskene i tre Slags. 1. Mennesker med oval Hjerneskall og høy Pande (hvide Race). 2. Mennesker med langagtig Hjerneskall, stort Baghoved og flad Pande (sorte og Australnegerere). 3. Mennesker med bredt hvoved, som er tilspidset oventl, og med brede Kindben (gule, kobberrøde og brundøde Race). (Seigwart Petersen, 1876, p. 36)

Denne inndelingen er en enda grovere inndeling enn den som var foretatt basert på hudfarge. Her har Petersen satt de hvite i en kategori for seg selv, også har han samlet, de gule sammen med amerikanere, og negerne er satt sammen med Australnegerne.

Det klare fokuset Petersen setter på hjernes skallens form er i tråd med samtidens antropologi som på denne tiden ble vitenskapelig profesjonalisert og ytterligere spisset. Lambert Adolphe Jacques Quetelet (1796-1874) mente at ved statistiske modeller som målte menneskers *fysiske og moralske egenskaper* kunne man finne fram gjennomsnittstypen (Kyllingstad, 2004, p. 27). Fysiske egenskaper hos Petersen er å regne som hudfarge og skalleform. Hva moralske egenskaper er, er noe mer diffust, men det naturlig å tenke seg at religion og levemåte kan regnes som moralske karakterer.

Efter Religionen er Menneskene: 1. Kristne. Kristendommen er udbredt over næsten hele Europa og Amerika. De Kristne deler sig i to storer Hvoedafdelinger: Protestanter og Katolikker. 2. Jøder, som er spredt rundt om Verden. 3. Muhamedanere i Tyrkiet, Vestasias og Nordafrika. 4. Hedninger. Af de hedenske Religioner tæller to de fleste Tilhængere, nemlig Brahmalæren i Hindostan og Buddas eller Fos Lære i Kina, Bagindien og Mellemasia. - Fetishtilbedere. (Seigwart Petersen, 1876, p. 36)

Religion er en del av dannelsen til mennesket, det er en vanlig inndeling, med kristne, jøder og muslimer. Den siste inndelingen med *Hedninger*, kommer det tydelig fram hva Petersen mener om de som ikke har Jehova som sin gud. Denne religiøse oppramsingen er antagelig ganske lik hva man mente om menneskene som hadde religionene også. Når vi ser hvordan overlappingen mellom hvilke grupper mennesker som hadde hvilke religioner så danner det seg et bilde om hvem som er bedre enn andre. Det som ikke er å se i den religiøse inndelingen er Afrika, sør for Sahara. Dette tyder på at sør for Sahara var det et mangfold som ikke kunne enkelt deles inn.

Efter Leve maade og Dannelsenstrind deles Menneskene i: 1. vilde Folkeslag (Jagt og Fiskeri). 2. Hyrder eller Nomader som ikke har fast Bopæl 3. Kultiverede eller dannede Folkeslag, der har faste Bopæle, sysler med Agerbrug, Handel, Sjøfart, Haandværk, Kunster og Videnskaber. (Seigwart Petersen, 1876, pp. 36-37)

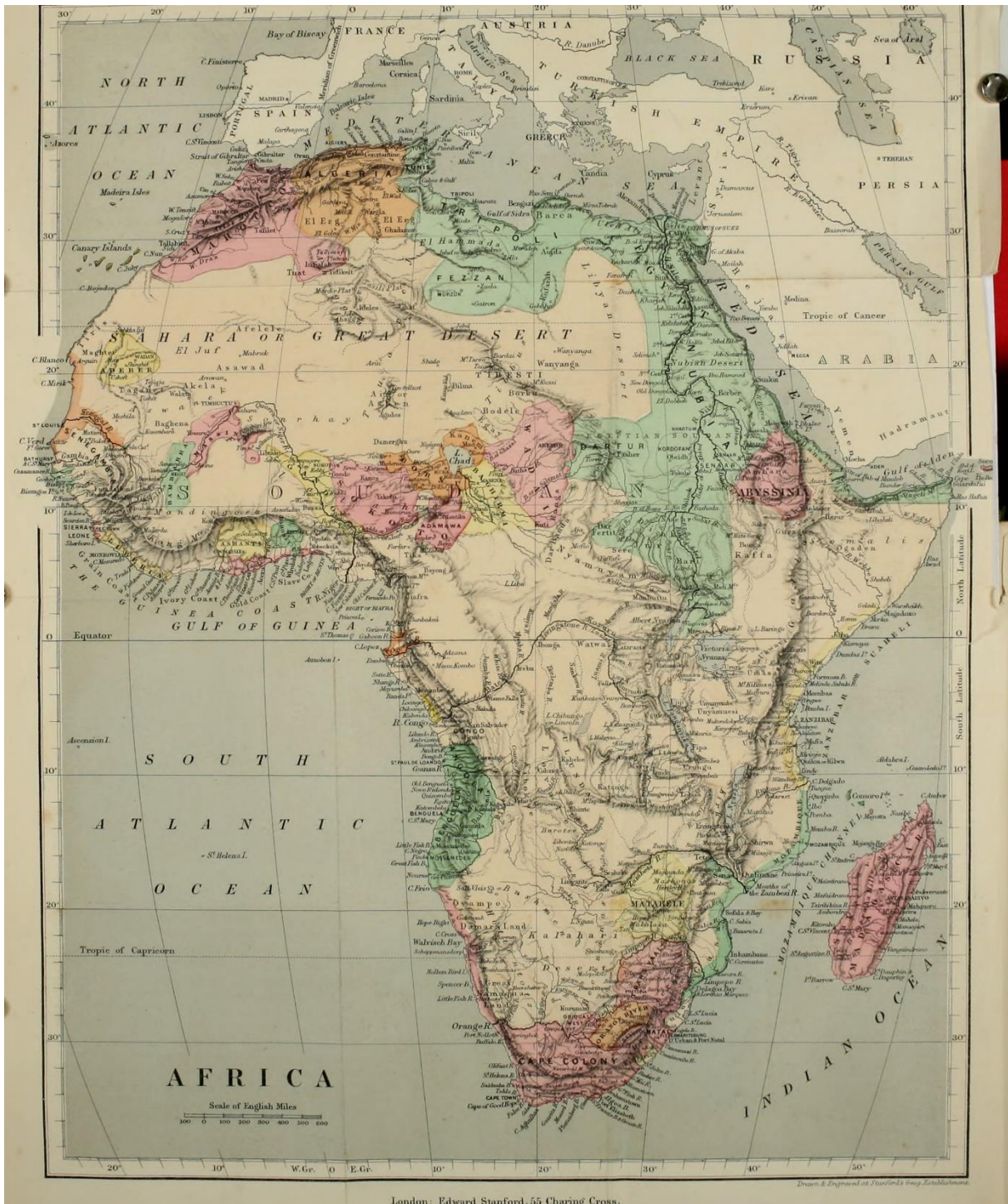
Hvordan menneskene lever er også med på å bestemme til hvilken grad de kan regnes som dannede. Petersen forklarer ikke utover dette hvor de forskjellige gruppene som han har delt inn tidligere hører hjemme. Gall sine tanker om at de med høy panne hadde også en høy intelligens blir bekreftet av Petersen. Dette kan være å legge ord i munnen på Petersen, for han tar ikke stilling til om at kristendom er bedre enn andre religioner, eller om det å være kultivert er bedre enn å være *vild*. Rangeringene han har gjort er ikke i en konsekvent rekkefølge. Det er ingen saklige argumenter for at det beste er å være kristen og kultivert fra Petersen sitt synspunkt.

Gobineaus sine tanker om forholdet mellom kultur og rase ser ut til å speile seg i Petersen. Det er vært å merke seg at Gobineaus sine tanker ble introdusert på 1860- og 1870-tallet, men ble ikke populære før rundt 1890-tallet (Kyllingstad, 2004, p. 31). Igjen så sier ikke Petersen noe slikt, men premisser som vitenskap, kunst og åkerbruk er høyst sannsynlig ikke hva han forbant med *sorte* eller *negerne* i Afrika på 1870-tallet, men med de hvite. Hvis religion tas med som en del av kultur, så blir det hele mer vanskelig, siden Petersen ikke har sagt noe om hvilken religion de menneskene i Afrika har.

Etter å ha forklart hvilke styreformers menneskene lever under så går Petersen rett på en inngående forklaring på hvordan Norge, Sverige og Danmark er. Etter hvert som landene kommer lengre og lengre vekk fra Norges dannelsesnivå, så blir informasjonen gradvis mindre innholdsrik, og ender med å bli en fakta-oppramsing i løpende tekst.

Denne gjennomgangen av land/områder inkluderer også tre land/områder i Afrika. Sudan eller Nigruten, Senegambien, og Øvre Guinea (pp. 136-137). Sudan er de sortes land, i en ren logisk lesning så bor de sorte i Sudan. Denne lesningen sier ikke noe om det kan bo noen på utsiden, men siden det ikke presiseres så gjør det nok heller ikke det. Dette forsterkes ved å se et kart over hvor stort Sudan er på denne tiden.

Det kjente møte mellom Henry Morton Stanley og David Livingstone skjedde sent 1871. I forordet til boken *Dr. David Livingstones Historie (1879)* så kommer det fram at *vandrede han bort midt i mellem sine sorte 1873 (Livingstone, 1879, p. 6)*. Sette dette med at hva Petersen kaller *de sortes land*, så er dette med på danne et bilde hvor stort *Sudan* kan ha vært. Petersen definerer de sortes land som «*Timbuktu, Fellataernes Rige, Bornu omkring de sydlige og vestlige Kyster af Indsjøen Tsad og Vadai i Øst*». Det området Pedersen beskriver her strekker seg i en buet linje fra Tibuktu i Mali, som ligger i Sahelbelte. Via de nevnte stedene, og stopper i Vadai, et område på kartet fra 1878, staves *Wadai*, og ligger rett øst for *Lake Chad*. *Senegambien* dermed området som grenser til vestlige Sudan. Øvre Guinea blir på bakgrunn av hans forklaring området som ligger sør for Sudan. Sierra Leone løftes fram som en stat for frigjorte negere. På *Kaplandet* så er det det Zuluer, hvor utbrett denne folkegruppen er det ikke noen informasjon om i avsnittet om *Nedre Guinea* (Siegwart Petersen, 1876, pp. 136-137).

(Stanford, 1878)

Det at en stat er etablert av frigjorte negere er ved første øyekast ikke noe av interesse. Ved nærmere lesning så ser det ikke ut til at Petersen har belyst tematikken. Dette er interessant for det melder seg to mulige forklaringer med en gang. Den første er at negerbegrepet er i denne boken blitt et synonym med slaver. Denne forklaringen blir til dels undergravet i at Petersen selv referer til negerstater, som i den betydning vil bety slavestater. Den andre mulige forklaringen er at tema slaveri er blitt så betent å belyse at det er rett og slett best å ikke belyse situasjonen. Dette argumentet kan styrkes eller

svekkes med at det er en geografibok og ikke en historiebok. Geografibøkene beskriver hvordan situasjonen er «nå» og nå er etter at slaveriet var praktisert i USA.

4.4 Geografisk Lexikon – F.C. Granzow 1898

Fredrik Carl Herman Granzow (1838-1894¹¹) var en historisk-geografisk forfatter. Han hadde en juridisk utdannelse, men underviste i historie og geografi i perioden 1860 - 1889. *Vort Aarhundre* ser ut til å ha vært hans største litterære bidrag i samarbeid med Herman Klein (Bricka, 1892, p. 191). Om Granzow døde i 1894 så er det vært å merke seg at boken er utgitt etter hans død.

På denne tiden er det ingen stor politisk hendelse i Europa, det heller fraværet av hendelser i Europa som er hendelsen. Denne perioden blir ofte kalt *Den Europeiske Konsert*. Etter at de Europeiske stormaktene hadde konsolidert territoriene i Europa ble resten av verden oppdelt og utforsket, spesielt i Berlin i 1885 (Palmer et al., 2014, p. 664). Denne delingen skulle også sikre at de europeiske maktene ikke bare hevdet at de regjerte der, men de måtte tegne og faktisk regjere der (Palmer et al., 2014, p. 665).

Året etter at Granzow sin bok blir utgitt, kommer diktet *White man's burden* av Rudyard Kipling:

Take up the White Man's burden-
Send forth the best ye breed-
Go bind your sons to exile,
To serve your captives' need;
To wait in heavy harness,
On fluttered folk and wild
Your new-caught, sullen peoples,
Half devil and half child. (Palmer et al., 2014, p. 653)

Diktet til Kipling kom neppe ut av det blå, det er mest sannsynlig et uttrykk for hva folk mente på denne tiden.

Keyser & Nilssons og Retzius sine hodeskallte teorier som var blitt introdusert på starten av 1800-tallet var på denne tiden blitt utdaterte i en europeisk kontekst. Dette skyltes at det finne fram til nasjon og kultur var mer komplekst enn å måle skallen. Antropologien som en vitenskap hadde kommet lengre enn deres teorier, og viste at det ikke var renrasede befolkninger i Europa. Dermed vil det heller ikke være mulig å skille ut den arvelige kulturen var det ingen gode svar på (Kyllingstad, 2004, p. 35).

I 1878 utga Carl O.E. Arbo avhandlingen *om Sessions Undersøgelsernes Betydning for Videnskapen og Staten*. Arbo konkluderer her med at det i litengrad kan knyttes en sammenheng mellom tjenestedyktighet i forsvaret og hvilke militærdistrikt de kommer fra. Derimot så mente han at det var en sammenheng mellom etnisitet og fysisk helse, og Keyser og P.A Munch sin innvandringsteori kunne forklare dette (Kyllingstad, 2004, p. 47). Studien til Arbo inneholdt fysiskantropologiske målinger av egenskaper. Dette innebærer: ansiktsslengde, kinnbenbredde, kjevevinkel, kroppshøyde, øyenfarge og hårfarge.

---

¹¹ Når han døde har jeg ikke en sikker kilde på, men Ingeborg Francke Jensen (2017, p. 46) mener han døde i 1894, her var det ingen kilde. Granzow var i live i 1892 ifølge Carl Fredrik Bricka (1892, p. 191)

4.4.1 Negerbegrepets semantiske felt hos Granzow

ingen Stads frembyder Fastholdelsen af det «kaukasiske» Racebegreb saa store Vanskeligheder som i Nord- og Østafrik, da her forefindes talrige Overgange til andre Stammer, som ikke let lade sig tvinge ind i de vedtagne Rammer. (Granzow & Lassen, 1898, p. 22).

Granzow operer med enten fem eller syv inndelinger av *menneskeslekten* hvor fire av disse *racene* dem er å finne i Afrika, *den kaukasiske, den æthiopiske, den sydafrikanske og den malajiske* (Granzow & Lassen, 1898, p. 22). Denne inndelingen er problematisk for Granzow siden han skriver at:

Her følges dog en noget anden Inndeling, hvorved ogsaa er taget Hensyn til Sprogene: 1) Middelhavsfolkene i Nord- og Nordøstafrika deles atter i Abessinier eller Bedschahfolk (oprindelig vistnok rene Semiter) i Abessinien, Sennaar og Adal, Ægyptere (Fellaher og Kopter) og Berbere; til de sidste høre Amazirgherne og Schell-laherne i Marokko, Kabylerne o Algérie og Tunis og Tuaregerne i Sahara. 2) Overgangs- eller Blandingsfolk mellem Middelhavsfolkene og de egentlige Negere ere: Fellataerne eller Fulaherne, spredte i Senegambien og det vestlige Sudan, Tibuerne eller Tedaerne i det østlige Sahara og Gallaerne med Somalierne s. for Abessinien. 3) Negerracen eller Nigritierne, de egentlige Negere, i Støstedelen af Sudan og Centralafrika omtr. Til Ækvator. 4) Bantufolkene eller Bantunegerne, hvortil høre Kafferne, Suahelirne og Betschuanerne. Som Overgangsfolk til Nigritierne opstilles Congoegerne og M'pungve ved Gabun. 5) Den Sydafrikanske Race eller Koi-Koin, delte i Hottentotter og Buskmænd. 6) Malayerne paa Madagaskar (Granzow & Lassen, 1898, p. 22).

Innledningsvis mente Granzow at det det kaukasiske rasebegrepet bød på utfordringer. Dette velger han ikke løse, men bare ser bort ifra det i det området. Det at Granzow skriver at *ogsaa er taget Hensyn til Sprogene*. Tyder på at den vanlige inndelingen ikke tar høyde for språk. Dette betyr at språket er en av kriteriene for å dele mennesker inn i *racen*.

Vanskeligheten for å dele inn i den kaukasiske rasen kan være knyttet til det Kyllingstad (2004, p. 37) kaller den *romantiske rasefilosofiske bevegelsen* som vokste fram rundt århundreskiftet 1900. Blumenbach mente i 1775 at kaukasisk var *den hvite europeer*. Det er tegn på at denne ideen fortsatt holder stand hos Granzow siden han finner det vanskelig å forene den romantiske forstillingen om den hvite man sammen med det som høyst sannsynlig da ikke var hvite menn nord og øst i Afrika, siden hans inndeling også tar høyde for språk.

Det er også vært å bemerke at Granzow mener det er fire *racen* mennesker så er nummer 2 og 4, *Overgangs- eller Blandingsfolk*, og *Bantufolkene eller Bantunegerne*, ikke regnet som en egen rase, men en overgang mellom *Neger* og *Middelhavsfolkene*, og *Neger* og *Sydafrikansk rase*. Det at Granzow operer med en blandings raser og samtidig synes at det er vanskelig å kategorisere noen inn i de rammene sier noe om hvor blandet rasene var i det området. Det at Fellataerne eller Fulaherne blir regnet som blandingsfolk betyr at det er folkegrupper som ikke er nevnt som bare har blitt samlet inn i den kaukasiske rase hos Granzow, for enkeltheten sin skyld, siden de ikke passer inn som overgangsfolk.

4.5 Geografi for folkeskolen – Olav Schulstad – 1940

Olav Peter Schulstad (1868-1945) var blant en de første kjennere av den tyske filosofen Nietzsche (Dahl, 1992, p. 39). Det som ser ut til å ha blitt Schulstad sitt ettermæle er hans tid ved Elverum lærerskole i to perioder, først i 1906-1920 så 1926-1937 (Dahl, 1992, p. 44).

Adolf Hitler kom til makten i 1933 og hadde total kontroll i det tyske rike i 1934. Den nazistiske raselæren bygget på tronen på det ariske overlegenheden. Antropologien stod sentralt i denne læren som en premissleverandør av vitenskapelige verktøys som støttet rasepolitikken. Forholdet mellom Nazismen og antropologien var komplekst siden rasehygiene skulle være en del av tankegangen (Kyllingstad, 2004, pp. 11,38,166).

Den nazistiske ideologien om at den ariske overlegenheden fikk seg en knekk under OL i Berlin 1936 hvor Jesse Owens vinner tre individuelle øvelser (IOC, 2020). I 1938 gjennomføres det som i ettertiden har blitt døpt til krystallnatten. 1. september 1939 starter felttoget mot Polen fra både Tysk og Russisk side. Dette betyr at det er to måneder mellom felttogets start og at Schulstad får godkjenning fra datidens KD. Det at Schulstad var blant de første kjennerne av Nietzsche er vært å ha med seg. Siden Nietzsche er mannen som etter omfortolkning og selektivt utvalg av hans tekster ga blant annet Nazi-Tyskland en form for filosofisk ideologi (Palmer et al., 2014, pp. 627, 840).

Boken til Schulstad er utgitt i 1940, fra et norsk standpunkt er litt interessant om dette er før eller 9. April 1940. *Cappelen Damm Undervisning* kunne ikke si noe om den var utgitt før eller etter 9. April. «*I produksjonsbasen vår kommer alle opplagene opp med 1.1 1928 som lagerdato fordi boka opprinnelig ble utgitt i 1928*». Det som er vært merke seg er at boken har blitt godkjent av Kirke- og Undervisningsdepartementet ved skriv 27. november 1939.

Det at boken til Schulstad hadde sitt første opplag i 1928. Dette sammenfaller nesten med når Fysisk antropologi opphører som en vitenskap.

I 1904 tar Gustaf Adolf Guldberg initiativ til å starte en kartlegging av «fysisk-anthropologiske eiendommeligheter der karakteriserer befolkningen i de forskjellige, naturlig avgrænsede landsdele» i Norge (Kyllingstad, 2004, p. 59) Denne ideen måtte vente i 16 år før den ble realisert med finansiering av Stortinget. I løpet av somrene 1920 og 1921 ble alle rekrutter som fylte 21 undersøkelsesåret undersøkt. Dette arbeidet ble ledet av Halfdan Bryn og Kristian Emil Schreiner. Dette arbeidet varte fram til 1929. Underveis i dette arbeidet med dette blir rasespørsmålet satt på den politiske dagsorden. Det hjalp ikke på at Bryn og Schreiner i utgangspunktet hadde forskjellige vitenskapelige synspunkter på arbeidet de skulle gjøre. Bryn ble underveis mer og mer tiltrukket ideen om «den nordiske tanke», og i andre enden ble Schreiner mer og mer skeptisk. (Kyllingstad, 2004, pp. 132-133). Den nordiske tanke er direkte knyttet til en ide om den nordiske rase bygger på vikinger og krigerblod (Kyllingstad, 2004, p. 151).

Skillet mellom Bryn og Scheiner innad i Norge var det samme på usiden av grensene. Fremveksten av Nazismens forsterket det allerede polariserte fagfeltet. Det var blitt pumpet inn store summer i fagfeltet. Det å kvitte seg med all den informasjonen som var blitt samlet inn på bakgrunn av den ikke lengre var gyldig var vanskelig. Dette var også problemstillinger og utfordringer som hadde vært med fagmiljøet siden etableringen.

Fram til mellomkrigstiden hadde førdarwinistiske tanker vært ett reelt alternativ til naturlig utvalg. Nazismen var mer eller mindre den siste dråpen som skulle til for å avvike fagfeltet når ideologien tok kontroll over det tyske fagmiljøet om formet det til rasevitenskap gjennomsyret av rasedeterminisme (Kyllingstad, 2004, p. 184).

I *Normalplan (mønsterplan) for landsfolkeskolen* 1940, p. 104) står det blant annet:

Geografiopplæringa skal såleis hjelpa til å syna kor ulike livskåra er på dei ymse stadene på jorda, korleis dette har sett og set sit merke på samfunnslivet, tilhøvet mellom dei ymse landa og folka (samferdsle, handel, tevlig, konflikstar, kulturelt samarbeid osv.).

4.5.1 Negerbegrepets semantiske felt hos Schulstad

Raser. Menneskene inndeles i raser etter hvordan håret er (kruset, glatt osv.), fargen på huden og øynene, formen på hodet (langskaller, kortskaller) m. m. De viktigste rasene er:

- 1) De kvite rasene, nemlig de fleste folk i Europa, Nord-Afrika, Vestasia og Forindia og utvandrere som har busatt seg i Amerika, Australia og Sør-Afrika, i alt omtr. 750 mill.
- 2) De gule rasene, særlig i Øst-Asia, i alt omt. 1000 mill.
- 3) De svarte rasene, bl. a. negrene, i alt omt. 325 mill. Mindre viktige raser er de innfødte Australiere, buskmenn, hottentotter o. fl.

Språk. Språk og rase faller ikke alltid sammen; således taler negerne i Amerika engelsk. ...

Religioner. Mest utbredd er kristendommen med 790 mill. (derav 400 mill. romersk-katolske og 157. grestk-katolske); dernst kommer budhismen og andre østasiatike religioner med 575 mill. Der er 310 mill. muhammedanere, og nesten likeså mange har en eller annen indisk religion. Til den jødiske religion bekjenner seg 15. mill.

Samferdsel. På reiser bruker folk i kulturlandene nesten bare bil, jernbanetog, skip eller fly.... (Schulstad, 1940, p. 70)

Det er et begreper her som trenger en kort forklaring, *Forindia*, er en eldre betegnelse på det som omtales som det Indiske subkontinentet i dag, som utgjør Pakistan, India og Bangladesh.

Inndelingen til Schulstad bygger på biologiske faktorer som kan observeres på mennesket, og språk er tatt ut som en faktor. Begrepsbruken av ordet rase er noe uklar. På den ene siden så operer Schulstad med enten tre raser, kvit, gul, svart. Eller med åtte raser Europeisk, Nordafrikansk, Forindia, Østasiatisk, Neger, Australiere, Buskmenn, Hottentotter (Schulstad, 1940, p. 70). På den ene siden så er det klart at det er snakk om *de svarte rasene*, som er Neger, Australiere, Buskmenn og Hottentotter.

Denne begrepsbruken fremstår som mangelfull. De åtte gruppene er i seg selv ikke problemet, dette kommer jeg tilbake til i et senere kapittel. Det som gjør at inndelingen fremstår som mangelfull er at når jeg ser på inndelingen av hvit og svart, så har begge rasene flere raser. Dette er i, og for seg ikke noe det som gjør det hele uklart, men i *de gule rasene* er alt samlet i ett. Språket tilsier at det er flere raser som er gule, og det at det bare var *en* gul rase holder jeg som lite sannsynlig, her kan det være historisk etterklokskap som kommer i veien for min forståelse. Det at Schulstad ikke nevner for eksempel Japansk som et eksempel på gul rase er utenfor min forståelse, Han-Kinesisk og Koreansk kunne også vært nevnt på denne tiden, men til Schulstad sitt forsvar var Korea en koloni av Keiserdømmet Japan, etterfulgt av Mandsjuria, og andre deler av Kina og sørøst Asia (Palmer et al., 2014, p. 676 og 683).

Dette fremstår som et sidespor til oppgaven, noe som taler for at min historiske forståelse kan ha kommet i veien for min forståelse. Det som gjør at dette ikke er sidespor er at når Schulstad beskriver *Keiserdømmet Japan* (p. 57), *Japanerne er mongoler og likner kineserne, men mange har lys hudfarge. De fleste er buddhister, noen er kristne. Mongoler ikke beskrevet, men kinesere er beskrevet. Kineserne er mongoler; de er middels store eller små, med gulaktig hudfarge, utstående kinnbein, øyne som ligger på skrå, og glatt, svart hår. De fleste kinesere er buddhister... (p. 56).* Mangelen på eksempler i gul rase hos Schulstad kan minne om denne oppgaven, det at ved at Schulstad definerer Nordafrikanere som hvite og definerer øvrige folk og folkegrupper i Afrika som svart rase.

Hva som gjør en rase til en rase har Schulstad ikke skrevet direkte i dettekapitlet, men er lett å spore opp når man leser om innbyggerne i et hvert område. Sudan er allerede

presentert over og Schulstad sin beskrivelse sammenfaller med den «gamle» forståelsen av hva som regnes som Sudan. I dette området finner man:

sudannegerne, som er gulbrune eller nesten svarte med kruset, ullaktig, svart hår, flattrykt nese, framstående kjever og tjukke lepper. De fleste er muhammedanere. De bur i runde hytter av halm (Schulstad, 1940, p. 61).

Beskrivelsen av hva en sudanneger er danner et bilde i hodet som er i samsvar med kriteriene fra side 70. Denne beskrivelsen bryter med hvordan han senere beskriver bantunegerne.

Innbyggerne er hedenske bantunegrer (Schulstad, 1940, p. 62).

I dette sitatet referer han til innbyggerne av Belgisk Kongo. Her er det ingen biologisk beskrivelse av hvordan de ser ut. Dette er interessant fordi her kan det være mye mellom linjene. En potensiell forklaring på at Schulstad ikke har med en biologisk beskrivelse av bantunegerne, er at de er helt like sudannegeren, noe som gjør at biologisk beskrivelse vil bli overflødig. Dette gjør at sitatet om at bantunegerne er hedninger, må sees som tillegg eller forskjellen mellom disse to gruppen innbyggere. Denne forklaringen bygger på dannelses begrepet der man putter ting som er lengre unna seg selv, som er i sentrum, lengre ned på «dannelsesskalen». Det at Schulstad har hoppet over å nevne hedninger på en religiøs opplisting er noe jeg finner rart. Hva har hindret Schulstad i avsnittet der han behandler religion og avslutte med, resten regnes som hedninger og naturreligioner. For Schulstad kan det å være hedning noe så forferdelig at alt annet blir «unødvendig» å referere hvordan de ser ut. Dette poenget faller delvis bort, men skaper et nytt forklaringsproblem. I beskrivelsen av *Sør-Afrika, alt land sønnafor belgisk Kongo, unntagen et strøk ved vestkysten og ett ved østkysten* (Schulstad, 1940, p. 62), kommer det en beskrivelse av bantunegerne:

De innfødte er bantunegrer og hottentotter, små folk med grågul hudfarge; de er hedninger. (Schulstad, 1940, p. 62)

Hvis sitatet leses som at bantunegerne og hottentottene er små og grågule så minner denne beskrivelsen mer om mongoler. Dette gjør den svarte rasen, til mindre svart, og mer afrikansk, men som ikke inkluderer de i Nordafrikanerne. Alternativ lesning er at bantuneger leses for seg selv og at det er kun hottentotter som er små og grågule. Dette etterlater bantunegerne enten som ubeskrevet, eller så er det tilbake til teorien over om at de er like sudannegeren, men hedninger og ikke muslimer.

Schulstad bruker ikke neger som et rasebegrep. Neger hos Schulstad en underordnet kategori mennesker, av den svarte rasen. Slik teksten står, så er hottentotter en annen underordnet kategori av mennesker.

4.6 Mennesker jorda rundt Bjørn Marthinsen – 1966

Bjørn Marthinsen (1932) har selv skrevet om seg selv på SNL som en bidragsyter. Den samme informasjonene som Marthinsen har skrevet om seg selv går igjen hos Progressivt forlag og Marxist forlag. Han har embetseksamen i filologi fra UiO. I hans yrkes karriere har han under vist på forskjellige nivåer Forsvaret, Gymnaset og ungdomsskole. Læreryrket ser ikke ut til å ha vært langvarig, med mindre han har jobbet dobbelt. For han har også vært informasjonssjef for Fabritius Forlag, Statens Rasjonaliseringsdirektorat og Norges Røde Kors. Alt dette ser han ut til å ha gjort før 1966. Det året læreboken kom ut, som også er det året han tiltrådte stillingen som redaktør av «Forbrukerrapporten». I den 7. utgaven av 1966 står Marthinsen sitt navn trykt.

Boken til Marthinsen er utgitt i 1966. På denne tiden skjer det mye i FN (Waage, Tamnes, & Vik, 2013, p. 271). En stor drift for et internasjonalt arbeid på menneskerettigheter. FN konvensjonen om mot rasisme¹² blir vedtatt i 1965 (Waage et al., 2013, p. 271). Den kalde krigen er i full sving og menneskerettighetene som ble utarbeidet i 1948 blir brukt som politiske angrep. I den norske teksten av konvensjonen mot rasisme så står det at

...rase, hudfarge eller etnisk opprinnelse...

... rase, hudfarge, avstamning eller nasjonal eller etnisk opprinnelse...

("FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering," 1965).

Denne resolusjonen kan sees på som en videreutvikling av menneskerettighetene som ble erklært i 1848. Menneskerettighetene ble brukt som et retorisk våpen mellom de to frontene under den kalde krigen. De vestlige allierte landene beskyldte Sovjetunionen og dets allierte for å bedrive tvangsarbeid og forfølgelse av religiøse grupperinger. Denne kritikken svarte Sovjetunionen med på å peke på USAs rasediskrimineringspolitikk, og kolonipolitikken til britene. Debatten hva som var å regne som de fundamentale sivile og politiske rettigheter, eller økonomiske og sosiale rettigheter var også oppe til debatt med (Waage et al., 2013, p. 270)

I Norge har Torbjørn Egner utgitt, i 1954 en vise som heter *Vesle Hoa*. Hvor deler av teksten går som følgende:

Det var en liten neger gutt som hette Vesle Hoa ... han var en ekte hottentott ... han bodde i en negerkrål for det gjør hottentotter ... for det var bantustammen som skulle ut å røve, de kom nok her på natte rå, mens alle hottentotter lå å sov ... (Egner, 1954)

I USA har Borgerrettighetsbevegelsen fått moment. Georg Wallace holdt sin innsettelse tale i 14. Januar 1963, den nå historiske talen som inneholdt «*segregation now, segregation tomorrow, segregation forever*» (Raines, 1998). Den 28. August samme året holder Martin Luther King Jr. en tale, som også er blitt historisk som heter *I have a Dream*. Disse to ytterpunktene viser hvor forskjellig synspunkter man kan ha på den samme situasjon i USA. Det hele akkumulerer i Civil Rights Act of 1964 som gjør de blant annet ulovlig å diskriminere på bakgrunn av rase og farge.

Sør-Afrikas Apartheid politikk var etter den andre verdenskrig ikke å se på noe annet enn som rasistisk, og ble stående alene igjen etter at USA hadde et oppgjør med den uretten som var i samfunnet i 1964.

4.6.1 Negerbegrepets sematiske felt hos Marthinsen

Marthinsen presiserer at vi alle er mennesker:

Vi alle er mennesker med gode og dårlige egenskaper, men disse egenskapene er jamt fordelt. ... Denne forskjellen mellom folk kommer av ulikheter i oppvekst, oppdragelse, språk, skolegang, arbeid eller om du er rik eller fattig. Alt dette kaller vi for *miljø*. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 12)

Et begrep som er nært knyttet miljøbegrepet til Marthinsen er, *kultur*. Han definerer kultur til å være:

12

...den livsformen menneskene har funnet fram til for å kunne leve på de forskjellige stedene. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 14)

Kultur er også religion, kunst og samfunnsforhold. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 16)

Marthinsen sier at det er enklest å operer med tre *raser* mennesker. *Hvite, Gule, Svarte*, men han belyser at vitenskapsmenn operer med ca. 30 menneskeraser. Grunnen til at det er over 30 *raser* skyldes at det ikke bare er hudfarge som sier noe om hvilken rase man tilhører. Blodtype, legemsbygning, hår osv. er blant indikatorer som gjør at vitenskapen har forskjellige *raser* (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 11).

Martinsen sin definisjon av rase ser ikke ut til å samsvare med hverken FN eller vitenskapen.

Det å være *bantu* og svart er nærliggende begreper hos Marthinsen. Det å si at begrepene burde leses som synonymy vil være å strekke tolkningen. Siden han også bruker begreper som *fargede* (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 10).

Det er oftest slik at de sterkeste kulturene forandres minst ved en slik sammensmeltning. De hvite har f.eks. forandret Afrika afrikanerne mye mer enn afrikanerne har forandret leveviset i Europa. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 14)

Dette minner om Sosialdarwinisme. Begrepet sosialdarwinisme er et begrep som har blitt brukt for å beskrive evolusjonstenkning på samfunnsnivå, som har hentet ideen fra Darwin sin evolusjonsteori.

Den hvite mann skaffet seg gode kår gjennom utannelse på skoler og universiteter og har muligheter for å gjøre seg til herre over naturen. Det er derfor ikke riktig å si at andre folkeslag er *primitive* fordi de ikke har så gode hjelpemidler som oss. Hvis vi ble plassert i Kalahari-ørkenen uten biler, maskiner og skytevåpen, ville vi snart bukke under. Buskmannen, som enklete sier er det mest primitive menneske på jorda, vil klare seg fint. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 16)

Sitatet fra side 14 og 16 fremstår som litt motstridende, samtidig som de er meget informative. I det motstridende aspektet så er det at den sterkeste kulturen overlever, der den *hvite* er herre over naturen, og har påvirket afrikaneren. Samtidig så bukker den hvite under i Kalahari-ørkenen. Den informative siden viser at det er grunn til at *Buskmannen* overlever i Kalahari-ørkenen, siden det er den sterkeste kulturformen, på denne måte så viser dette et «kulturell styrke» er relativt.

En annen måte Marthinsen presenterer måter å dele mennesker inn i er etter hvordan de skaffer seg mat og klær. *Nomader, Samlere, Jegere og fiskere, Jordbrukere, Industrifolk*. Marthinsen peker også på religion, men og deler menneskene inn i to grupper, *monoteister, polyteister* og *de som tror på ånder i naturen* (Marthinsen & Østerberg, 1966, pp. 17-21).

Marthinsen starter kapitlet om rase med å skildre situasjonen for *negerslavene som ble fanget i det indre av Afrika og fraktet på slaveskipene til Amerika*. Videre siterer han situasjonen i Sør-Afrika der:

Svarte og hvite må ikke bo under samme tak. De svarte bor i særskilt bantuby... De kan handle handle i hvite butikker – en shilling er en shilling enten neven er hvit eller svart – ... Passlovene...på legger ham (bantuen) å gå med opptil seks forskjellige legitimasjonspapirer på seg. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 9)

Sør-Afrika sin Apartheid politikk starter i 1948. Det at FN har vedtatt en traktat betyr ikke at noe tar slutt, eller at den umiddelbart trer i kraft. Traktaten mot rasisme, nevner

spesielt apartheid som et eksempel på hva som ikke skal forekomme. Det er vært å merke at traktaten ikke trer ikke i kraft før i 1969.

I underkapitlet som omhandler Afrika så skriver han om hvor vanskelig Saharaørkenen var å passere, men de modigste eventyrerne våget seg inn i de *svartes land* i sør.

Egypterne f.eks. foretok mange ekspedisjoner sørover, og hadde med seg slaver når de vendte tilbake. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 26)

Begrepsbruken til Marthinsen varierer, for egypterne hentet slaver i de svartes land, men europeerne hentet neger-slaver i det indre Afrika. Begrepsbruken i konteksten av hva europeerne gjorde er heller ikke konsekvent:

Det verste var likevel at Europeerne tok med seg befolkninge som slaver, ... (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 26)

Det hører med til at der Marthinsen bruker begrepet neger-slaver, så har han skrevet en fiktiv gjengivelse av hva man lærte om koloni tiden. Det kommer ikke fram som et sitat, for det presiserer han senere når han siterer noen senere.

Etter å ha introdusert rase som et eget underkapittel på side 9, returnerer Marthinsen til det samme temaet på side 28.

Afrika blir kalt negernes verdensdel, men de fleste tenker ikke på at Afrika er befolket av mennesker av ulike raser, vidt forskjellige i språk og kultur. I et land som Nigeria f.eks. forstår ikke innbyggerne i sør språket til «nordboerne»! Det er altså ikke nok å se på hudfargen.

Når vi ser bort ifra den hvite befolkningen, kan vi stort sett dele innbyggerne i fire store hovedgrupper, nemlig: *buskmenn*, *neger*, *hamitter* og *semitter*... (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 28)

Videre så forklarer han at *buskmenn* er samlere. Negerne deles i *sudannegerne*, som er i områdene rundt ekvator, *bantunegerne*, er spesielt i den sørlige delen. *Hamittene*, blir eksemplifisert som *masaiene*, og noen mener berberne og tuaregstammene også er en del av *Hamittene*. *Semittene*, er arabere.

Egentlig er det uråd å holde rede på de forskjellige folkeslagene, fordi vandringer og folkeflyttinger har gjort at disse folkegruppene har blandet seg med hverandre. (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 31)

Marthinsen gir en beskrivelse av alle folkegruppene. I denne konteksten så er bare tre av gruppene av interesse.

Buskmennene holdt, ifølge Marthinsen til i den største delen av Sør-Afrika, men etter at europeerne kom dit ble *urbefolkningen* presset vekk, og å finne i den vestlige delen av Kalahari-ørkenene, i grenseområdene til Angola. De er også lave av vekst, smekker bygd og forholdsvis lyse i huden (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 32). Smekker betyr ifølge NAOB, *tynn og smal; fin og slank*.

Av *Bantunene* så blir Pangwefolket belyst. Blant *bantuer* så er det vanlig å drive med fedrift, men Pangwefolket er jordbrukere. Panwefolket er ifølge (Stiessel, 2018) et folk i dagens Cameron

Masaiene kommer opprinnelig fra lengre nord enn der de befinner seg. De erobret områder og la negerstammene i de områdene de kom til under seg. Av utseende så skiller de seg fra de andre negerne. Da de er høyere og slankere (Marthinsen & Østerberg, 1966, p. 39).

På side 28 så omtaler Marthinsen masaiene som et eksempel på hamitter. På side 39 brukes masaiene som et eksempel på at «*av utseende skiller de seg ut fra de andre negerne*». Marthinsen har anerkjent at det vanskelig å si at den ene gruppen er slik, og en annen gruppe er slik. Slik jeg leser det så er det enten at *masaiene* enten *hamitter*, eller *negerer*. Her er det tydelig noe jeg ikke leser riktig, eller så er det en glipp. Hvorfor spesifikt si at *masaiene* er *hamitter*, om man senere sammenligner de med *negerer*, som at de skulle vært *negerer*. Siden Marthinsen også opplyser om at *masaiene* bor i for eksempel Kenya, som ligger på ekvator, så taler dette for at *masaiene* ikke bare er *negerer*, men *sudanneger*. Det som igjen på sin side kan tale for at de er *hamitter*, er at de kommer nordfra. Kartet fra 1883 som har vært hjelpsomt i avklaringer hos de tidligere forfatterne er på dette tidspunktet ca. 80 år gammelt, og *masaiene* er kategorisert som *Nuba-Fulani*, som igjen er omkranset av *bantunegerer* i sør, øst og vest, og en annen *Nuba-Fulani* gruppe i nord.

4.7 Samfunnsgeografi – Jens Fredrik Nystad – 2011

Jens Fredrik Nystad (1949) har en yrkesbakgrunn som lærer, forsker og offentlig planlegging og forvaltning. Han har flere faglitterære produksjoner inne fag, og lærebøker (Gyldendal).

2011 er så nærme samtiden at det blir vanskelig å peke ut eksakte hendelser som er viktige. Det at det går litt tid mellom en hendelse og en forklaring på hva som skjedde siden man ikke har et «bilde» på hva som har skjedd. Om jeg skal peke ut noen hendelser så er det spesielt to som peker seg ut.

Den ene er at Barack Hussein Obama blir USAs 44. President i 2008. Han er den første, og så langt den eneste presidenten i USA som har hatt en annen hudfarge enn sine forgjengere. Obama ble valgt til president i USA i den da hittil største økonomiske tilbakegangen siden depresjonen i som avsluttet 1920-årene.

Den andre hendelsen er at for første gang siden avslutningen på kolonitiden blir en ny nasjonalstat etablert i Afrika. Sør-Sudan ble en ny stat uavhengig av Sudan ved votering tidlig i januar i 2011 (NRK, 2011) og erklærer seg uavhengig 9. juli 2011 (Windheim, 2011).

Det at Sør-Sudan på fikk sin uavhengighet på dette tidspunktet ser ut til å ha vært et forøk på å bevare freden i området. I tidsrommet 1990 og 2010 årene ble blant annet Sentral-Afrika og Afrikas horn arenaer for en drastisk økning i antallet det døde (Waage et al., 2013, p. 189). Sudan ligger i mellom Sentral-Afrika og Afrikas-horn.

4.7.1 Negerbegrepets sematiske felt hos Nystad

Nystad har ikke brukt begrepet neger noe sted. Dermot så er det andre begreper som er nært relevante som er blitt brukt.

Oppdelingen av koloniene tok liten grad hensyn til de eksisterende territoriene eller nasjonene som bodde i Afrika. Familier, slektninger, etniske grupper og språksamfunn ble mange steder delt på midten. (Nystad & Rosén, 2011, p. 261)

Ved å se på kartet over dagens Afrika er det mye som tyder på at Nystad har rett når han sier at for eksempel *språksamfunn* ble delt. Ta for eksempel Capvari-Stripen, dette området tilhører Namibi, og grenser til Botswana med rette streker i sør. I nord er grensen mot Angola først det som ser ut som en elv før den brått blir helt rett, og grenser mot Zambia for også følge en elv igjen. Grensen mellom Namibia og Botswana i

sør vitner også om en grense som ikke trukket opp av hensyn til etniske grupper og språksamfunn, da den består av 3 rette streker med det som fremstår som 90° vinkler.

Folkemordet i Rwanda blir også belyst. Her bruker Nystad *etniske grupper* som begrep på Hutuene og Tutsiene. (Nystad & Rosén, 2011, p. 261)

Sudan og Sør-Sudan er et eksempel på hva konsekvensen av det Nystad skriver. Der man i fortiden delte folk inn i grupper som ikke hadde et felles opphav. Sudan pre, 2011 var et slik resultat. I nord var de i hovedsak muslimer, i sør var de kristne (Windheim, 2011).

5 Drøfting

Analysen viser at neger går fra å være noe som blir brukt til at det ikke blir bruk. Dette etterlater spørsmålet hvordan går man fra neger til N-ordet?

Den første umiddelbare reaksjonen er å se til slaveriet og den påfølgende borgerkrigen og borgerrettighetsbevegelsen i USA. Dette si noe slik vil være det Knutsen kaller å se «historien ovenfra» (Knutsen, 2002, p. 49). Det var også slik den historisk kontekst i denne oppgaven fremstiller det, noen store navn og politiske hendelser ble brukt som kontekst. Dette var ment som historisering og ikke svaret. I denne masteroppgaven ligger svaret i språket. Koselleck mener at uten språket så er det ikke rom for politiske handlinger (Koselleck, 2004b, p. 76).

5.1 Negerbegrepets sematiske felt

5.1.1 Språk

Mellom Geelmuyden og Daa er det flere semantiske likheter. Begge mener at man kan dele inn menneskene inn i forskjellige 'avdelinger' i Geelmuyden sitt tilfelle og 'ætt' i Daa sitt tilfelle på bakgrunnen av språk. Her er det viktig å minne om at det er ikke snakk om språk på det nivået hvor Ivar Aasen arbeidet, med dialekter på lokalt nivå. Når Geelmuyden og Daa referer til språk, referer de til de større overordnede språkfamiliene. Når Geelmuyden og Daa bruker begreper som avdeling og ætt er ikke til å forveksles med ordet rase, siden det er forbeholdt menneskerasen. Geelmuyden og Daa sitt fokus på språket knytter dem til Keyser og Nilsson som mente at språket sa noe om kulturen.

Daa mener at de som støtter slaveriet mente at menneske utgjorde forskjellige arter. Denne påstanden var ikke å se hos Geelmuyden. Selv om slaveriet i USA var betent lenge før Geelmuyden publiserte læreboken sin så tyder det på at situasjonen begynner å bli tilspisset, siden Daa tar et standpunkt til slaveriet i sin bok.

Etter at borgerkrigen i USA var over så er det språklige kriteriet som både Geelmuyden og Daa hadde, ikke å se hos Petersen. Språket var ikke eneste kriteriet som Geelmuyden og Daa benyttet seg av, men det var det viktigste siden det var mer eller mindre konstant. Hudfarge og kultur kan endre seg over tid mente de. Når Petersen ikke tar språk til vurdering, blir kontrasten mellom forfatterne stor. Her har vi den første endringen i det semantiske feltet til negerbegrepet. Språket går fra å være noe som gjør at man kan regne noe for innenfor eller utenfor en annen gruppe, til å opphøre som vurderingsgrunnlag.

Ved århundreskiftet skriver Granzow at inndelingen tar høyde for språkene. Mellom avslutningen av borgerkrigen i USA så har det ifølge Palmer (Palmer et al., 2014, pp. 652-653) vært en endring i hvordan man er på Afrika og dets innbyggere. Et eksempel på dette er Livingston sin søken etter Nilens kilde og misjonering i Afrika. Med denne nye interessen for Afrika er det ikke urimelig at det ble oppdaget et mangfold av språk og folk. Den historiske konteksten har endret seg, det ser også ut som at det semantiske området har endret seg også. Schulstad kan på en måte sees på som et kompromiss mellom Petersen og Granzow definisjon, når det kommer til språk som et premiss. Schulstad skriver at rase og språk ikke alltid sammenfaller, siden negerne i Amerika

snakker engelsk. Slik Nazi-ideologien fremstår så er det ikke språk som er årsaken til at den ariske-rasen ble favorisert. Utover 60tallet og i takt med borgerrettighets bevegelsen sitt moment så blir rase et naturlig tema å ha på agendaen. Deler av USA praktiserer segregering, Sør-Afrika praktiserer apartheid. Marthinsen behandler også språk, men han mener det en kulturell ting, som ikke sier noe om mennesket. I 2011 blir Sør-Sudan en egen stat. Nystad trekker fram språk som en ting som er knyttet til etniske grupper. Han sier at kolonimaktene delte Afrika uten å ta hensyn til språksamfunn.

Nystad sine ordvalg knyttet til etniske grupper, slekt og språksamfunn fremstår kanskje langt unna Geelmuyden og Daa sine ordvalg. Ved gjøre som Koselleck mener (Koselleck, 2004b, p. 89) at begrepshistorisk arbeid skal gjennomføres med at man skifter mellom den diakrone og synkrone analysen kan man spore Nystad sine forklaringer bakover. En konsekvens av å dele språksamfunn på midten inn i forskjellige stater er at folk som snakker forskjellige språk havner i samme stat. Marthinsen peker på at i Nigeria så forstår de i nord og sør hverandre ikke. Schulstad sin forklaring åpner for at språk ikke har noe med rase og gjøre. Mellom Nystad og Daa er ikke likheten like åpenbar, men Daa sitt begrep ætt, er et gammelt ord for slekt. Nystad kan dermed knyttes helt tilbake til Daa sin begrepsbruk, noe som tyder på Nystad har skrevet gamle ideer med nye ord.

5.1.2 Dannelse

I kapitel 3.3 ble dannelsesbegrepet semantiske område belyst. Begrepene; opplysning, oppdragelse, fremgang, kultur, og romantikk er blitt spesielt tatt ut for å belyse resten av det semantiske feltet knyttet til neger.

Geelmuyden sin inndeling av mennesker legger som sagt mest vekt på språket. Dette begrunner han med at kulturelle trekk kan endres over tid. Kjennetegn som hodefase, hår og hudfarge er også med i vurderingen av hvilken avdeling mennesket skal tilregnes, her det korrelasjon og ikke årsakssammenheng. Dette skyldes nok at det ikke er klare skiller hvor den ene avdelingen begynner og den andre slutter. Berberne som er en blanding av neger, araber og tyrker er eksemplet til Geelmuyden.

Mellom Geelmuyden og Daa er den utvikling som er direkte knyttet til hvordan Hassing beskriver at man skal se etter hvem som regnes som innenfor og utenfor et begrep (Ringsing Jensen & Wiben, 2009, p. 43). Kafferne går fra å være regnet som negere hos Geelmuyden siden de har tilsvarende hudfarge, hår og hodefase. Daa begrunner at de tilhører samme gruppe som hottentottene.

Det at kafferne bytter gruppe mellom Geelmuyden og Daa er interessant. Begge stadfester at språk er det viktigste for å kategorisere mennesker. Svaret ser ut til å ligge i et støttebegrep som de ikke sier noe eksplisitt om, men som kommer fram i lys av redegjørelsen om dannelse. Religion, er et støttebegrep som skinner klart igjennom når det kommer til behandlingen av kafferne.

Ved å knytte Helsvig (Helsvig et al., 2014, p. 4) sammen med Koselleck (Brunner et al., 1972, p. 514) i kapitel 3.3 ble det etablert om at det som avviker det norske ikke er bra. Daa beskriver kafferne i en positiv retning. Kontrasten til hottentottene som er i den samme gruppen som kafferne blir stor, siden Daa beskriver hottentottene som de mest *ejendommelige*. På grunnlag av at de er i samme gruppe så skal de dele det meste, men de deler ikke religion. Dette ser ut til å være grunnen til at Daa fremstiller kafferne positivt.

Ved å se på beskrivelsen av hottentottene i et diakront perspektiv så kommer det fram at Daa ikke har vilkårlig endret på beskrivelsene. Geelmuyden har også et negativt syn på hottentottene som lever i en villhet. Det er ikke bare Kafferne som får en positiv beskrivelse. Fellatanerne blir også beskrevet positivt hos Daa. Dette stemmer i et diakront perspektiv, Geelmuyden har også beskrevet Fellatanerne i et positivt lys, og kaller dem for mektige. Daa er noe mer beskrivende og kaller dem mektige erobrere som har konvertert til islam.

Ved å sammenligne hvordan Daa og Geelmuyden har beskrevet kafferne og fellatanerne tyder det på at Daa er mer opptatt av religion enn Geelmuyden. Her kan Carr sine tanker om at man skal først se hvem som er forfatteren før man ser på hva som er stoffet gi et svar (Carr, 1961b, p. 24). Daa er en del av den store presteslekten Daae, noe som kan være en del av forklaringen på hvorfor Daa er opptatt av religion sammenlignet med Geelmuyden. En større del av forklaringen på hvorfor Daa er opptatt av religion er at det er nært knyttet dannelse, og dannelseshierarkiet, som sier noe om hvordan du var som menneske. For Daa ser dette ut til å være viktig, siden han belyser hvordan slavene som var på marka, hadde beholdt sitt opprinnelige utseende, mens de som bodde i hus hadde fått endret på hodeskallens utforming.

Det skinner igjennom et vitenskapelig perspektiv på menneske fra Daa sin side. Gall har en teori (Kyllingstad, 2004, p. 22) om at et menneskes åndelige utvikling er direkte knyttet til hodeskallens utforming, så man kan måle menneskers åndskraft ved å måle hodeskallen. Daa ser ikke ut til å stole helt og blindt på vitenskapen. Der Daa siterer Pritchard sin beskrivelse av Tsatso, kommer det fram at hodeskallens utforming likestiller Tsatso med de andre ullhårede afrikanerne. Religion ser ut til å være viktigere enn vitenskapen.

Petersen har en annen tilnærming på hvordan mennesket skal deles inn i folkeraser, enn det Geelmuyden og Daa hadde. Der Geelmuyden og Daa gjorde en helhetlig vurdering, viser Petersen at man kan dele mennesker inn på fire forskjellige måter. Ved å se diakront så kommer det fram at Petersen har de samme indikatorene som Geelmuyden og Daa hadde. Hodefasong, levemåte og religion. Det som er nytt hos Petersen sammenlignet med Geelmuyden og Daa er at hudfarger er nå blitt en sikker indikasjon på hvilken folkerase man tilhører. De fire måtene Petersen presenterer man kan dele mennesket er ikke så adskilte som de først står. Ved å ta utgangspunktet i et av begrepene neger, flatpanne ender man opp med at alle tre leder sammen, uansett. Det som ikke leder sammen på bakgrunn av de begrepene er religion og levemåte. Ved å benytte oss av Gall sin hodeskalle teori, kan man komme fram til at de har en lav intelligens.

Det å ha en lav intelligens er et begrep som ikke leder noe sted hos Petersen, det kan ikke knyttes med sikkerhet til hverken religion eller levemåte. Ved å se diakront etter begreper som er støttebegreper til lav intelligens er Daa sin beskrivelse av Hottentottene treffende, siden de er uhyre dumme. Daa knytter denne dumheten til at de ikke har noen forståelse om religion. Dette kan delvis passe med at Petersen ikke beskriver den religiøse situasjonen i Afrika. Grunnen til at det ikke passer helt er at Daa også har stadfestet at både kristendommen og islam er til stede i Afrika. Petersen sine rigide kategorier leder til flere spørsmål enn svar. Daa mener at kafferne ligner på europeerne, om dette innebærer hudfargen, så bryter Petersen sitt rigide system sammen. Geelmuyden og Daa unngikk dette med at de anerkjente at det ikke var et svarthvitt skille, men også gråtoner når det kom til mennesker.

Dannelseshierarkiet er enkelt å komme fram til hos Petersen grunnet hans opplister. Dette er noe mer komplisert hos Geelmuyden og Daa. Geelmuyden mener at afrikanerne jevnt over har en lav dannelse. Han nevner ikke religionene til fellatanerne, men analysen muliggjør at dette er folket som har et spor av kultur. Daa presiserer at fellatanerne, og beskriver dem positivt. Hierarkiet av hvordan religionene står på dannelsesstrinnet blir at hedninger nederst, etterfulgt av muslimer, så kristne.

Ved å se på den inndelingslisten Petersen presenterer og sammenligner den diakront med den listen som kunne genereres på bakgrunn av hvordan Geelmuyden og Daa skrev. Blir det tydelig at dannelsen er nært knyttet religionen, og i Daa sitt tilfelle så overstyres det også vitenskapen. Petersen på sin side nevner ingen spesielle grupper mennesker, dette kan ses på som et tegn på at han vet at inndelingen hans ikke er fullstendig.

Granzow har ved århundreskiftet har en inndeling som ikke minner om Petersen, men som minner mer om Daa og Geelmuyden siden språket er tatt med som faktor igjen, men det er ikke noe som kan knyttes til dannelse. Schulstad returnerer til en inndeling som minner om den Petersen presenterte. Nå er det kun hodeskallens utforming som er avgjørende for hvilken rase mennesket blir plassert i. Gall sitt mekaniske syn på hodets utforming er på dette tidspunktet ikke like relevant hos Schulstad som det var hos de tre eldste forfatterne.

Dannelseshierarkiet som et begrepet er ikke stavet Schulstad slik det var å se hos de Geelmuyden, Daa og Petersen. Den diakrone analysen viser at annet bilde. Der Schulstad referer til kulturlandene, kunne det like gjerne stått de dannende landene. Begrepet kultur er det begrepet som knytter dette til der Geelmuyden mener at det finnes spor av kultur. Tre av de fire ordparene som Hassing presenterte (Ringsing Jensen & Wiben, 2009, p. 43) slår ut på hvordan Schulstad bruker kulturlandene. Det danner et perspektiv på hvilke mennesker som er å regne som oppe og nede. De som er øverst er de som reiser med bil, jernbane, skip og fly. De som er nede, er da de som ikke har disse mulighetene. Dette kan sies om ordparene innenfor og utenfor. Det danner et oss og dem narrativ, der man har oss kultiverte, og dem som er ukultiverte.

Marthinsen sin presentasjon markerer på noen områder slutten på hvilke verdier man tillegger mennesker på bakgrunn av deres kultur, samtidig som han viderefører det vitenskapelige utgangspunktet som Daa delvis hadde.

Martinsen gir en definisjon av kultur er ganske stor og åpen. Kultur hos Marthinsen er et så stort begrep at det kan leses som 1800-tallets dannelsesbegrep. 1800-tallets dannelse inneholdt begreper som; opplysning, oppdragelse og fremgang, kultur og romantikk. Marthinsen mener at kultur er; religion, kunst, samfunnsforhold, og den levemåten man har kommet fram til på de forskjellige stedene.

Overlappen mellom disse begrepen er store. Ved å se på begrepene i det diakrone perspektivet så er det vanskelig å si noe annet enn at kultur er dannelse i ny stavelse. Det som ikke er å se i Marthinsen er at kultur kan settes inn i et kulturhierarki. Det kunne man ved Schulstad, som refererte til kulturlandene. Marthinsen viser at kultur er relativt og kommet av grunn. Beskrivelsen av Buskmannen i Kalahari-ørkenen er et eksempel som viser at det finnes ikke en menneskerase som er best.

Beskrivelsen av buskmenn bringer også fram en stor kontrast mellom Marthinsen og, Geelmuyden og Daa. Ved å se på Geelmuyden og Daa sin beskrivelse av de uhyre dumme og fornedrede hottentottene og buskemenne som ikke hadde noen forståelse av

religion. Sier det noe om hvor sentral religion var på 1800-tallet i dannelesbegrepet. De var kanskje ikke dumme siden de var hedninger, men de greide seg i ørkenen som Marthinsen peker på. I den andre ende peker Marthinsen også på at en buskmann hadde fått problemer i en storby. Opplysning som var en del av dannelse, gjenspeiler seg på en god måte i levemåte i kultur, på den måten Marthinsen har brukt buskmannen som et eksempel.

Dannelsesbegrepet er stort begrepsfelt, og berører ikke bare andre vag konsepter som kultur, som også viser seg å mer eller mindre erstatte dannelse som begrep. Dannelse er også knyttet til mer målbare ting som hudfarge og hodets utforming. Dette har bare vært så vidt berørt i dette underkapitlet siden disse to indikatorene kan bedre brukes til å forklare hvordan neger som et begrep forstås.

5.2 Forståelsen av neger

Det er mange måter å forstå noe på. I denne sammen hengen så vil forståelsen av neger knyttes opp til hvordan ordbøkene i kapitel 3.6 brukes. Der er forståelsen knyttet til to ting, hudfarge og geografi. Nederst i dette underkapitlet har er det lagt ved et kart som visualiserer de det som blir beskrevet her i tekst.

På de fem årene det er mellom Geelmuyden og Daa skjer det endringer i hvem de regner som negere. Begge er enige om at negerne er sorte, men Geelmuyden mener at det finnes kullsorte iranere også. Daa har på sin side belyst at hudfarge er noe som kan endres over tid.

Geelmuyden skriver at negerne er å finne i Mellem- og Syd-Afrika. Overgangen mellom mellom-Afrika og det som da blir Nord-Afrika blir den 30°N. I den sørlige enden så beskriver Geelmuyden det slik at det er helt ned til Cap-kolonien. Området mellom her, kaller Geelmuyden Sudan, Senegambien. Hvordan han en østlig grense ser ut er ikke tydelig, slik teksten står så er alt fra øst til vest, sør for 30° N å regne som negere, helt til Cap-kolonien som starter ved den Oransje elv. Innenfor dette området, spesielt i det som blir i nord og nordøst i Afrika er det flere grupper som Geelmuyden ikke regner som negere, men som ikke danner et klart østlig bilde av hvor de er å finne på kartet fra 1883.

Daa har på lang vei den samme oppfattelsen som Geelmuyden. Begrepene Senegambien og Susan går igjen, mens Guinea er et nytt begrep. Dette endrer ikke områdes omfang, men Guinea blitt en presisering av et område som Geelmuyden regner som en del av Sudan. Både Daa og Geelmuyden bruker breddegrader som en del av de geografiske rammene for å beskrive hvor negerne kommer fra, men Daa har beskrivelser som gjør det mulig å knytte utsagn til kart.

Den første forskjellen mellom Geelmuyden og Daa er at Daa ikke regner Kafferne som negere. Dette gjør at den sørlige grensen for hvor negerne flyttes nordover. Daa mener at Kafferne å finne så langt nord som til Guinebukta i vest til ekvator i øst. Dette er en god beskrivelse, men en diakron analyse gir ikke noe å bygge på i dette tilfellet siden Geelmuyden ikke har brukt begreper som kan knyttes til Guineabukten. Ifølge Gadamer (Gadamer et al., 2012, p. 331) sine tanker om den hermeneutiske sirkel til dels hjelpsom i dette tilfellet. I 2020 så vet jeg hva som er Guineabukten, så at det vil være noe i området er høyst sannsynlig. Ved å søke til andre kilder så viser et kart fra 1804 viser at Kafferne er å finne så langt nord som 15°S. Ved å gå tilbake til kartet fra 1883 så det en liten stripe med hottentott og buskmenn som strekker seg så langt nord. Elven Kunene

fremstår som et godt valg av en naturlig barriere for å si at herifra og sør er det ikke negere. Kunene elven er i 2020 en del av grensen mellom Angola i nord og Namibia i sør.

Fra munningen til Kunene så trekker Daa en linje nordøstover til ekvator i øst. Elven Webi Jubba, munner ut rett sør for ekvator. Grunnen til at jeg velger elver som holdepunkter, er at de har vært fysiske hindringer for menneskets evne til å forflytte seg. Kartet fra 1883 viser at på Nordsiden av Webi Jubba så finner man Gallere, en gruppe mennesker som Daa hverken mener er neger eller kaffer.

Den nord, eller nordøstlige grensen for hvor Daa mener negerne er å finne er meget vag, han beskriver flere folkegrupper som er å finne øst i Afrika, men på lik linje med Geelmuyden er danner ikke dette en god nordøstlige grense. Daa sier ingenting om hvor Sudan slutter, men nord for Sudan er Sahara, så det å sette den nord, nordøstlige grensen i der Nilen renner inn i Sahelbeltet er blir et naturlig valg.

I vest mener Daa at Senegambien er så langt nord, og vest negerne er. Dette passer også bra med resonnetet om at et sted i Sahelbeltet er den nordlige og nordøstlige grensen i øst. Siden Senegambien ligger i den nordvestlige delen av sahelbeltet.

Petersen knytter det å være neger til være sort. Det er ikke slik at alle sorte er negere, men alle negere er sorte. Det å være sort er igjen knyttet til hvordan hodeskallen er utformet som igjen er knyttet til hvor smart en person er. Dette har vært belyst tidligere i drøftelsen.

Antallet begreper Petersen presenterer for å beskrive Afrika har blitt flere siden Daa. Denne utvidelsen av antall begreper kan knyttes til den nye interessen for Afrika Palmer et al. (2014) referer til som kan delvis forklare Livingstons opphold i Afrika på denne tiden. Petersen har på lik linje med Geelmuyden og Daa sagt at negerne er å finne i Sudan og Sengambien. Petersen presiserer at Sudan er de sortes land. Petersen ser ut til å dele Daa sitt Guinea inn i Øvre-Guinea og Guinea.

Senegabien og Sudan kan sees på som den nord, og vestlige grensen, slik som hos Daa. Den nordøstlige grensen har Petersen satt til Tsjad innsjøen og Vadai. Dette er en lengre vest enn det Nilen renner. Den nordlige forståelsen ser ikke ut til å ha endret seg, da Tsjad innsjøen ligger i Sahelbeltet. Ved å se diakront på avgjørelsen om at Daa hadde en grense der Nilen rant inn i Sahelbeltet virker enda mer plausibelt.

Den sørlige og sørvestlige grensen hos Petersen er uklart, som et minimum kan det teoretiseres at innsjøen Bangweulu et sydlig punkt. Dette skyldes at det her Livingston dør, blant sine sorte venner. Dette bygge på at Sudan er de sortes land. Denne teorien om hvor det sørligste punktet er Bangweulu innsjøen blir forsterket ved å se diakront på hvordan Daa satte grensene. Ved å sette ett punkt i munningen i Kunene og ett punkt i munningen på Webi Jubba, og trekker en rett linje mellom disse punktene så er det ikke urimelig langt opp fra Bangweulu innsjøen og den rette linjene mellom elvemunningene.

Den vestlige-, sør-vestlige grensen til Petersen skal da i teorien være så langt sør, *Sudan* strekker seg før *Nedre-Guinea* starter. Dette passer ikke inn med den konsensusen som har vært mellom Daa og Petersen så langt. Det er mulig å trekke en grense fra Bangweulu og nord-vest til *Senegambien*. Denne grensen vil utelukke det som er den nedre delen av Guineabukten. Noe som vill sammenfalle med å si at *Nedre-Guinea* ikke er de sortes land. Ved å følge Gadamer om at forståelsen er knyttet til forforståelsen, så passer dette inn. Dette kan delvis skyldes at Petersen sine regler for hvem som regnes som negere ikke har rom for tolkning. Daa og Geelmuyden mente at det ikke var så harde skiller. Petersen har ikke sagt noe slikt.

Ved eventuelt gå for denne tolkningen som bryter med forståelsen og forforståelsen så blir det et stort brudd, ikke bare med Daa, men også med Geelmuyden. Bruddet mellom Daa og Geelmuyden var godt begrunnet fra Daa sin side. Bruddet mellom Petersen og Daa er basert på teorier som har blitt legitimert med at de samsvarer med forforståelsen, innen rimelighetens grenser. For å holde meg til Carr sin tenke om at nøyaktighet ikke er dyd, men en plikt, velger jeg å ikke sette en sør- sør-vestlige grense. Det er bedre å etterlate resonnementet slik det står.

Ved århundreskiftet presenterer Granzow et nytt begrep. Bantuneger, som er en gruppe mennesker på lik linje med neger. Granzow returnerer til Geelmuyden og Daa sine tanker om at språket har noe å si. Han viderefører også tanken om at det ikke er harde skiller mellom rasene, men at det er glidende overganger. Dette viser han med flere eksempler, som er med på å etablere et inntrykk av hvor negerne er.

I Nord-Afrika regner ikke Granzow Fellatanerne lengre å regne som negere, dette bryter med både hvordan Geelmuyden, Daa og Petersen beskrev dem på. Geelmuyden beskrev dem som bronse farget. Daa beskriver dem som sorte, og Petersen ville kalt dem sorte, siden er negere. Granzow bruker også Fellanerne som et synonym med Fellatanerne. Kartet fra 1883 er på dette tidspunktet en god kilde siden boken til Granzow er utgitt 15 år etter at kartet er utgitt. Granzow, som de tidligere forfatterne mener at negerne er å finne i Sudan. Han reserverer seg med å si største delen av Sudan. Han presenterer også et nytt begrep, Sentral-Afrika som er et område der man kan finne negere.

Den nordvestlige grensen flyttes for første gang litte granne sørover, noe som er et stort brudd med sine forgjengere, men et brudd som er begrunnet, da Fellatanerne ikke lengre regnes som negere. Den østlige grensen blir ved Tsjad innsjøen da Tibuerne og Tedaerne er et folk som ikke regnes som negere, og befinner seg på den nordlige siden av innsjøen.

Den sør- sørøstlige grensen for hvor man finner negere er ekvator. Ved se på kartet fra 1883 og se på hva Granzow har skrevet, så er det naturlig å sette det østligste punktet på nordsiden av Victoriasjøen, og ikke ved Webi Jubba elvens munning, slik som Daa hadde. Denne falt bort siden kartet til fordel for å følge en beskrivelse som samsvarte med kartets inntegning av bantunegere og sudannegere. Hadde ikke kartet vært en så sikker kilde som det er i dette tilfellet hadde det vært mer rimelig følge Gadamer sine tanker om at forståelsen bygger på det tidligere erfarte, dermed hadde Webi Jubba elven vært det kjente siden det tidligere har vært semantisk knyttet til neger og ekvator. Begge disse punktene utelukker Gallerne og Somalierne, som ifølge Granzow ikke er negere. Ved å se diakront på hvem som inkluderes og ikke inkluderes i negerbegrepet, så kommer det fram at Daa på lik linje med Granzow ikke regner Gallerne som negere. Dette er med på styrke avgjørelsen om at det å flytte Granzow sin grense til nordsiden av Victoriasjøen er det riktige valget, siden det eneste som skiller Granzow fra Daa er at Granzow operer med begrepet bantunegere, mens Daa hadde bare negere.

Denne likheten om hvem som kan regnes som negere og ikke negere hos Daa og Granzow leder til to fraser som også er like mellom Daa og Granzow.

Daa referer til en *Art Maal*. Granzow referer til å *tvinge ind i de vedtagne Rammer*.¹³ Slik sitatene står så er det mye som tyder på at man har laget en standard for hvordan menneskene skal se ut, noe som ikke er et problem. Dette fokuset på artsmal kan man

---

¹³ Sitatene utdraget er hentet fra står i sin helhet i kapittel 4.2 og 4.5.

knytte til Quetelet sin publikasjon i 1870. Dette er etter Daa sin publikasjon, men før Granzow sin. Dette kan bety at Quetelet sin ide om en mal eller standard ikke er ny.

Dette tyder på at kriteriene for hvilken gruppe man hører til i har gått fra å være noe man observerte i naturen, på bakgrunn av utseende og kultur, til å bli noe mer statisk. Det som Granzow ikke svarer på er hva som gjør at det er vanskelig å *tvinge ind i de vedtagne Rammer*. En naturlig tanke er at forholdet mellom *natur* og *kultur* har endret seg. Dette betyr at kulturen har endret seg, slik som Geelmuyden mente at kunne skje. I et større perspektiv så ser det ut til at kategoriene begynner å bli statiske og ikke endrer seg i takt med samfunnet.

Noen avsnitter over erkjente jeg at hadde det ikke vært for at kartet kunne brukes som en sikker kilde hadde jeg satt grensen til Granzow på det samme punktet som Daa hadde, i Webi Jubba elevens munning. Carr, sa at døde historikere setter dagsorden for hva som er sannheten lenge etter at de er døde (Carr, 1961b, p. 13). Denne oppdagelsen fikk meg til å stille spørsmål med hele forståelsen jeg har gjort av Granzow inndeling. Dermed er jeg tilbake i Gadamer sin hermeneutiske sirkel (Gadamer et al., 2012, pp. 330-332)

Hvordan Daa og Granzow kommer fram til at ekvator er et godt holdepunkt er ganske forskjellig. Granzow sin inndeling bygger på at Gallerne og Somalierne blir liggende på den nordøstlige siden av grensen. Daa kommer fram til ekvator ved at han holder Kafferne på en sørvestlig side av grensen som blir trukket fra vest til øst.

Den sør-sørvestlige grensen til Granzow trekkes rett vestover langs ekvator til byen Libreville i Gabon, der man finner M'punge folket som er å regne som bantunegere. Det Granzow setter den sør, sørvestlige grensen ved Libreville, er ikke oppe for tolkning. Dette gjør at det er vært å returnere til den uavsluttede innrammingen til Petersen.

Det å sette et vestlig punkt, basert på blant annet hvor vagt Nedre Guinea er beskrevet hos Petersen var ikke fornuftig. Dette kan kanskje gjøre nå som Granzow sin vestlige grense er satt uten mye diskusjon. Ved å ta utgangspunkt i Bangweulu innsjøen og strekke streken rett tilbake til Senegambien så går akkurat på nordsiden av Libreville i Gabon. Det å arbeide diakront og synkront med begreper slik Koselleck mener er styrken til begrephistorie (Koselleck, 2004b, p. 82) løste et begres vaghet.

Schulstad sin begrepsbruk av neger kan sees på som en utvikling av Granzow sin Bantuneger. Schulstad referer til Sudannegere, Bantunegere og negere. Bantunegere er nok en videreføring av Granzow sin forståelse. Sudanneger et begrep som ikke har et svar. En tolkning er at Sudanneger erstatter negerbegrepet forfatterne har benyttet tidligere. Denne logikken bygger på en diakron tilnærming siden de tidligere forfatterne har referert at negerne er å finne i Sudan, derav vil det være naturlig å bruke begrepet Sudanneger.

En annentolkning er at Schulstad, på lik linje introduserer et en ny gruppe mennesker, som tidligere ikke har blitt belyst. Dette gjorde Granzow da han introduserte Bantunegerne. Denne tolkningen har ikke et godt teoretisk fundament å bygge, heller ikke noe semantisk å bygge på.

Det som taler for at Schulstad bruker neger som en overordnet kategori for både Sudanneger og Bantuneger, finner man i hvordan han har beskrevet dem. Schulstad beskriver Sudannegeren som gulbrune eller nesten svarte med kruset, ullaktig, svart hår, flattrykt nese, framstående kjever og tjukke lepper. De fleste er muhammedanere. De bur i runde hytter av halm

Denne beskrivelsen av Sudan neger treffer på Geelmuyden sin beskrivelse av neger som en generell kategori, på nesten alle punkter. Ved å trekke inn Geelmuyden sin beskrivelse av Fellatanerne som en spesiell type neger så treffer Schulstad sin beskrivelse også på hudfarge. Schulstad sin beskrivelse av Bantunegerne treffer Daa sin beskrivelse hottentotter. Dette burde ikke være så overraskende, derimot så treffer beskrivelsen av de grågule bantunegerne ikke på at Kafferne ligner på Europeerne. Hos Petersen treffer Schulstad sin beskrivelse på at negerne hudfargen og delvis på hodets utforming. Det er allerede stadfestet i drøftelsesdelen om dannelse hvordan negerbegrepet hegner sammen mellom forfatterne.

Det kan med trygget sies at Schulstad sitt nye begrep referer til det Granzow kaller neger. Det samme kan ikke sies om Petersen eller de tidligere forfatternes neger av den enkle årsaken at de ikke har et begrep som er erstatter bantuneger, men her kan Schulstad sin neger som en overordnet kategori til Sudanneger og Bantuneger brukes. Det å bruke Schulstad sin overordnede kategori neger til å beskrive de samme menneskene som for eksempel Daa sine negere vil være feil. Dette gjelder for alle forfatterne seg imellom. Er det en ting som kom fram klart i behandlingen av de geografiske indikatorene så langt er at forståelsen av hvem som regnes som neger krymper i areal mellom hver enkelt forfatter. Geelmuyden har det største arealet, og Petersen eller Granzow har den minst forståelsen i areal.

Schulstad sier ingenting om hvor hverken Neger, Sudanneger eller Bantuneger er å finne. Dette kan i et diakront perspektiv minne om hvordan Petersen startet sin beskrivelse der han bare belyste inndelings kategorier, men i det Petersen behandler landområder i Afrika kommer det etter hvert fram et bilde over hvor negerne er i Afrika. Det kan i beste som kan gjøres i Schulstad sitt tilfelle er å bygge på hva Granzow har skrevet tidligere hvis det skal snevert fokuseres på Afrika.

Ved å se på hva Schulstad har skrevet så er det også negere i Amerika, noe som er grunnen til at språket ikke lengere er en valid måte å dele inn mennesker på. Dette fører til at Schulstad har det største arealet.

Ved å knytte inn USA i bildet så er det et spørsmål som ikke har et svar i denne delen av drøftingen om Petersen tar opp situasjonen i Amerika ved bruk av ikke-bruk av språket som et inndelingspremiss. Dette leder videre til om både Geelmuyden og Daa sine definisjoner ikke er gyldige siden de begge belyser at det også er negere i Amerika.

Marthinsen kan ha hentet inspirasjon fra Geelmuyden, Daa og Granzow om at rase ikke har en bratt overgang, men sklir over i hverandre. Han videre fører også at presiseringen om at det finnes kun en art mennesker for også dele inn i tre raser på bakgrunn av hudfarge. Denne ideen om å dele inne på bakgrunn av hudfarge kan han hentet av Schulstad. Dette er ikke hele sannheten. Ved å se diakront fra Marthinsen sin inndeling via Schulstad så minner disse inndelingene om Daa sin inndeling. Daa bruker begrepene Den Japetiske, Den Semitisk-Khamitiske og Den Mongolske. Daa sin inndeling er mye mer detaljert enn både Marthinsen og Schulstad. Dette gjelder om man ser på Schulstad sin vage begrepsbruk som gir ham åtte raser eller Marthinsen sin henvisning til en vitenskapens forståelse av rase. Den japetiske ætten er ifølge Daa der man finner europeerne. Den Semitisk-Khamitiske ætt, er den som var av interesse i denne master oppgaven siden det var her neger ble kategorisert, og Den Mongolske ætt er de asiatiske. Ved å bytte navn på gruppene til begreper som Schulstad og Marthinsen kjenner til, i samme rekkefølge som Daa har dem: som den hvite ætt, den sorte ætt, og den gule ætt. Dette er ikke en 100% overlapp, men tendensen er tydelig der, hvis man

stater med å gi farge til den den gule og hvite, og tar den sorte til slutt, og er låst til de tre aktuelle fargene.

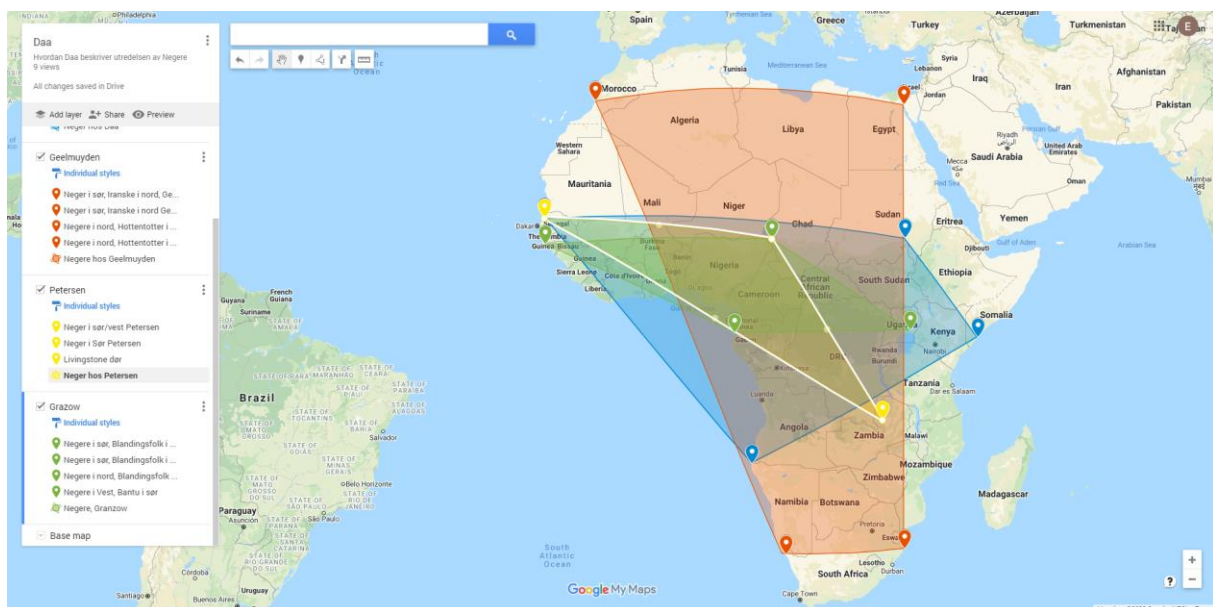
Marthinsen sin beskrivelse av neger, og bantuneger delvis de samme utfordringene som Schulstad ga den som tolker det. Marthinsen bruker begreper som er å finne på kartet fra 1883, Hamitter, Buskmenn, Semitter og Masai, men når Marthinsen skriver så er kartet blitt ca. 80år gammelt, noe som betyr mer eller mindre ikke pålitelig. Det kan selvsagt brukes til å gi en generell indikasjon på hvem som kan finnes hvor.

Negerbegrepet hos Marthinsen byr kanskje å den største utfordringen å plassere på kartet, dette skyldes hvordan man skal regne Masaie. Her det ser det ikke ut til å være noen teori som kan forklare hva som er riktig tolkning. I analysen kommer det fram at Masaie er Hamitter, Mathinsen skriver og sammenligner de som at de skulle vært negere.

Marthinsen beskriver bantuneger flere ganger. I Sør-Afrika belyser han den politiske og sosiale situasjonen til bantunegerne, som må bo i egne deler av byer. Han beskriver også Pangweene folket. Ved benytte den diakrone analysen så er stavelsen av Pageweene folket og M'pungave menneskene som Granzow beskrev i Gabun meget like. Ved å gå via Lena Stiessel (2018) sin bok *Skapelsemyter från hela världen*, så styrkes teorien ytterligere om at dette er samme folket, siden Pangweene er et folk i Camerun, som grenser til Gabun i sør, rett nord for ekvator.

Forståelsen av hva, og hvem som utgjør en neger endrer seg til å bli et smalere og smalere konsept i et geografisk perspektiv fra Geelmuyden til Schulstad. I 1940 skjer det en geografisk utvidelse av hvem som regnes som negere. Det er ikke lengre mulig å sette geografiske begrensninger. Denne trenden forsetter med Marthinsen.

Ved å trekke en lærdom av Kosselleck sitt utsagn om at begreper må forbli vage for at de skal forbli konsepter (Kosselleck, 2004b, p. 85). Mye tyder på at negerbegrepet er på sitt klareste i perioden mellom 1898 og 1940, siden her er en av de snevreste definisjonene

Den røde fargen er hvordan Geelmuyden beskriver negernes utbredelse, men det må legges til fargen skal gå fra kyst til kyst, i en øst-vest retning også. Den blå fargen er hvordan da formidler sin utbredelse. Den gule, som synes litt dårlig, er Petersen sin formidling. Den grønne fargen er Granzow sin beskrivelse.

5.3 Negerberegpet i en historisk kontekst

Den historiske konteksten har blitt nevnt enkelte steder i igjennom drøftelsen. Dette skyldes at alle disse forskingsspørsmålene er nært beslektet hverandre.

For å forstå hvordan Geelmuyden og Daa kommer fram til negerbegrepet må man starte på 1700-tallets vitenskap. Carl von Linné er blitt en betent mann grunnet hans inndeling av verden etter hvor komplekst og det mest komplekse arten var *homo sapiens*. Innen den arten så eksisterte det fem varianter, Amerikansk, Europeisk, Asiatisk, Afrikansk og Monstorus. Bakgrunnen for denne inndelingen skyldes kultur. Denne inndelingen er fra 1758-1759. USA er enda ikke blitt et konsept, men er fremdeles en samling av kolonier.

Mellom Linne sin grunnstein for forståelsen og Geelmuyden sin utgivelse i 1853 knyttet til bruken av begrepets skjer det flere ting.

Sent 1700-tallet så etablerer Gall sitt mekaniske syn på at folk med høy panne har høy intelligens, og de med lav panne har lav intelligens. Keyser og Nilsson utvikler teorien om det mekaniske forholdet mellom språk, kultur og biologi. Retzius sin Kefalindeks blir introdusert på 1840-tallet. Alle disse teoriene er en del av en større trend. Fra et vitenskapelig perspektiv var det et behov for å kartlegge alt, og alt skulle inn i hierarkiet som Linné hadde introdusert på sent 1700-tallet.

Geelmuyden beskriver negerne til å ha et langt og smalt hode. Denne beskrivelsen vil ifølge Kefalindeksen så har negerne lavt utviklede sjelsevner. Dette stemmer også bra med hvordan drøftelsen i dannelseskapitlet beskrev dem. Det at Geelmuyden legger vekt på språket samsvarer med Keyser og Nilsson sin teori om forholdet mellom hodefasjon og kultur. Hvorfor Geelmuyden nevner underkjeven ser ikke ut til å ha et vitenskapelig grunnlag for ingen av teoriene bruker kjeven som et referansepunkt.

Daa sitt synspunkt på negernes hodefasjon blir ikke klargjort, men han siterer Pritchard som beskriver Kafferen Tsatso. Sier at skoltens dannelse putter dem i samme kategori som de andre ullhårede afrikanerne. Siden dette fremdeles ikke er en beskrivelse av hodet, men en referanse. Herr må det foretas en diakron analyse, med kafferne som et begrep i sentrum. Dette fører til to forskjellige resultater. Det første alternativet er at det er rimelig å anta at Daa på den ene siden ville fulgt Geelmuyden sin forståelse av negernes hodeskalleform, siden Geelmuyden regnt Kafferne som negere. Det andre alternativet er at Daa allerede regner kafferne som en gruppe som er like Hottentottene. Dette bryter da sammen siden Daa beskriver Kaffernes og hottentottens kultur forskjellig. Det mekaniske synet relasjonen mellom, kultur, og språk av Keyser og Nilsson tillater ikkje den løsningen. Dette betyr fra et vitenskapelig perspektiv så følger Daa, Geelmuyden sin beskrivelse av neger. Dette betyr at Kafferne hos Daa har byttet gruppe på et ikke vitenskapelig grunnlag.

Når Petersen publiserer sin lærebok, har USA blitt ferdig med borgerkrigen. Denne krigens kjerne hadde startet mange år tidligere. Det sentrale spørsmålet utviklet seg fra å være om det skulle være tillat med slaveri i de nye statene som ble medlemmer av unionen. Resultatet av borgerkrigen ble at slaveriet ble avskaffet i hele Unionen. Dette betydde at negerne var å regne som frie mennesker i USA. Utfallet av borgerkrigen kan sees på som et resultat som også samsvarer med de liberale og kulturelle strømningene i Europa. Samtidig som dette skjer publiserer Quetelet en teori om at man kan danne en rase eller nasjonsmal på bakgrunn av målinger av fysiske og moralske egenskaper.

Måten Petersen knytter den sorte rases/negerne har et stort bakhode og flat panne, ved å se på denne beskrivelsen gjennom Kefalindeksen så ender mann opp med det samme resultatet som Geelmuyden gjorde, man har bare funnet en ny måte formulere seg på. Det er også oppe til tolkning om flatpannet og lavpannet betyr det samme. Siden det ikke vil endre resultatet siden Gall, Retzius, og Keyser & Nilsson har det mekaniske synet på hodets utforming og andre egenskaper. Dette tyder på at det ikke har vært en utvikling i synspunktet på hva en neger er fra perioden før og etter borgerkrigen i USA i det norske språket.

Palmer et al. (2014, p. 653) peker på at sosialdarwinismen og fysisk-antropologi var drivkraften bak den nye humanitære interessen for Afrika. Det at Livingstone søker etter Nilens kilde og dør blant sine sorte venner kan brukes som et eksempel på denne ny-humanistiske tankegangen

Sosialdarwinisme og fysisk-antropologi ga forklaringen på at den hvite rasen var sterkere og et mer begavet folk enn andre folk. Europeerne begynte å bygge skoler sykehus, istedenfor å bygge og utvide gruver og jernbaner.

Quetelet presenterer teorien om en artsmals mål i 1870. Dette er etter at Daa refererte til en tilsvarende tanke i 1858. Kyllingstad (2004, p. 27) presiserer at Quetelet sin artsmal er knyttet til middeltall og frekvenskurver. Dette åpner for at det er andre vitenskapsmenn som har hatt lignede ideer, før Daa publiserte, som hadde teorier om hvordan man kom fram til en artsmal som ikke er lik den Quetelet lanserer.

Rett før århundreskiftet kan man si er imperialismens glansdager. I Europa har ikke vitenskapsmennene Keyser & Nilsson og Retzius sine teorier noe hold i at det er sammenheng mellom hodeskallensform og kultur og nasjon. Dette skyldes at spørsmålet om kultur og nasjon var mer komplekst enn skalleform. Det er mulig at Granzow visste om dette, siden han ikke har noen referanser til hodefasjon i sin inndeling, slik som de foregående forfatterne hadde. Han ymter frem på at språk har noe med inndelingen sin å gjøre. Dette er langt ifra en komplett forklaring på hvordan har kommet fram til inndelingen. Denne språklige hintingen kan tyde på at han fortsatt bruker Keyser & Nilsson sitt mekaniske synspunkt på språk, hodeskalle og kultur. Noe som også vil legitimere en videre bruk av Kefalindeksen.

Diktet til Kipling passer godt inn i konteksten av hvordan Keyser & Nilsson og Retzius så på mennesket. Den hvite man reiser rundt i verden for den ble selvlegitimert av blant annet sosialdarwinistiske tanker.

En av tingene som var blitt målt i Arbo sin studie i 1878 var kjevevinkelen. Dette er nok ikke en ny måleparameter. Geelmuyden i 1853 hadde beskrevet at negernes underkjeve var fremstående. Hva dette kan indikere er fortsatt usikkert.

Schulstad beskriver ikke negernes hodeskalle, men sier at kortskalle og langskalle er en av tingene som er med på å bestemme hvilken rase man tilhører. Han aviser også at språk og rase alltid sammenfaller. Han beskriver hodefasjonen til Sudannegerne. De har flattrykt nese, framstående kjeve og tykke lepper. Det Schulstad avviser at språk og rase sammenfaller er noe som viste seg at ikke være gyldig i Europa allerede ved århundreskiftet. Det ser nå ut til å gjelde universelt at Keyser & Nilssens og Retzius sine mekaniske tanker om hodeskallens form skulle fortelle noe om et menneskes språk, kultur og sjelsevner.

Den faltpanna beskrivelsen holder fortsatt stand uten at det kan med sikkerhet fastslås at det betyr det samme som lavpanna. Om det skulle være tilfellet at flatpanna og lavpanna skulle være synonyme. Er det vanskelig å se at Gall sitt mekaniske synspunkt på intelligens pannelstørrelse skulle fortsatt være en gyldig vitenskapelig måte å beskrive mennesket på. Dette skyldes at Keyser& Nilsson og Retzius sine teorier tok direkte inspirasjon av Gall sin teori fra sent 1700-tallet.

Schulstad skreiver også at Sudannegerne har en fremstående kjeve. Det er 90 år siden Geelmuyden brukte den samme beskrivelsen, uten at det kommer fram hvorfor Geelmuyden har brukt den. Eller hvorfor Arbo brukte den i sin studie på 1870-tallet.

Marthinsen sin beskrivelse ser ut på dette tidspunktet å ha blitt ett offer for det Carr referer til med at tidligere forskere på et felt setter fortsatt dagsorden lenge etter at de borte (Carr, 1961b, p. 13). Den fysiske antropologien opphørte å eksistere på 1930-tallet. Så når Marthinsen sier at legemsbygning er med å avgjøre hvilken rase man tilhører så reiser dette flere spørsmål enn svar som kan gis. Det er ingen problemer med å referer til forskere som Keyser, Nilsson, Gall, Quetelet og anvende deres teorier på en beskrivelse som nærmer seg 200år nyere enn teorien på et fagfelt som er blitt avvirket.

Marthinsen sin inndeling på bakgrunn av hudfarge lider ikke nødvendig vis den samme skjebnen som legembygning. I FN året før lærerboken ble utgitt ble det vedtatt en resolusjon mot rasisme. Dette innebærer blant annet rase og hudfarge. Som er akkurat de samme begrepene som ble brukt i Civil Rights Act of 1964 som er to år før Marthinsens sin lærebok. Dette kan tyde på at Marthinsen må belyse disse temaene, ikke fordi de har en vitenskapelig betydning, men de er brukes til å forklare et tema.

Denne overgangen fra å være noe som vitenskapen hadde en definisjon på til å bli noe man bruker for å forklare er akkurat det Koselleck (2004b, p. 85) mener når han ser at ord kan bli konsepter uten att man merker det. I dette tilfellet så er det vært bevege seg diakront til Schulstad, som kan sies å ha de samme utfordringene som Marthinsen.

Det er mulig å anvende Koselleck sin overgangsteori på Schulstad også, men den historiske konteksten lar det ikke gjøres. I Schulstad sitt tilfelle så er kanskje Carr (1961b, p. 13) sin teori om at forskere som er blitt borte fortsatt setter dagsorden en større realitet. Siden de fleste teoriene på dette tidspunktet er blitt avvist grunnet deres vitenskapelige validitet. Slik som Keyser og Nilsson sin språk teori.

Nystad sin lærebok er utgitt 45 år etter at Marthinsen sin lærebok var utgitt. I dette tilfellet er også stavelene borte. Det ble påvist i drøftelsen av språk som et semantisk felt at det er mulig å knytte Nystad sine begreper til fortiden grunnet at de berører mye av det samme semantiske områdene.

6 Avslutning

6.1 Oppsummering og konklusjon

Hva er neger? Det er var problemstillingen i starten av denne oppgaven, og forskningsspørsmålene om endringene i det semantiske innholdet, den historiske konteksten, og forståelsen av begrepet skulle bidra til å svare på problemstillingen.

I drøftelsen av negerbegrepets semantiske felt kom det fram at det har vært flere endringer opp igjennom tidene. Et av begrepen som brukes i den semantiske konteksten er språk. I lys av dette begrepet kommer det fram et mønster. Koselleck sin kritikk (Koselleck, 2004b, p. 81) av å behandle konsepter som konstanter fram og tilbake i historien ser ut til å være berettiget.

Hassing sine ordpar, spesielt; støttebegrep/motbegrep & innenfor/utenfor, viser at konseptet neger på ingen måte har vært statisk. Språk har gått fra å være noe man bruker til å identifisere menneskegrupper på deler av 1800-tallet, til noe man ikke kan bruke på 1900-tallet, til noe man kan igjen bruker til å identifisere på 2000-tallet.

I drøftelsen av det semantiske feltet dannelse så kommer det frem et lignende resultat som i språk Den hyppige bruken av den diakrone analysen tyder på at det ikke er et entydig innhold i hva dannelse innebærer. Det fører til at hva det innebærer å være neger også endrer seg fra forfatter til forfatter. Religion ser ut til å ha spilt en stor rolle på 1800-tallet, og var med på å gi en indikasjon på hvor dannet et menneske var, som igjen var et grunnlag for å plassere dem i dannelseshierarkiet, som var noe som Linné introduserte på 1700-tallet. På 1900tallet fases religion ut som en del av det semantiske feltet.

Forståelsen av neger har endret seg betraktelig mellom Geelmuyden og Granzow. Neger går fra å være noe man fant i så godt som hele Afrika, og hudfargen var mest sannsynlig svart, men dette var ikke sikkert. Menneskegrupper som Fellatanere, Kaffere og Hottentotter er grupper som gir negerbegrepet en viss ramme for forståelse. Hudfargen sin viktighet endrer seg underveis. Den går fra å spille en mindre rolle til å være avgjørende. Det vært å bemerke at rasen er sort, neger en gruppe mennesker i denne rasen.

Det er også mulig å argumentere for at Granzow sin forståelse av hva som er en neger er den som binger minst uenighet mellom alle forfatterne. Dette bygger på at han har den mest geografiske innsnevrede definisjonen av alle forfatterne. Granzow bruker også utelukkende andre menneskegrupper rundt negerne for å definere hvor negerne er.

I drøftelsen av forståelsen av neger, så er den historiske konteksten belyst i form av den vitenskapelige, supplert med det overordnede verdensbildet. Vitenskapen fysiskantropologi sine teorier, brukes for å forklare skildringene som forfatterne gir, men ikke alle skildringene finner veien til en teori, en av disse er at kjeven er fremstående.

Mellom Daa og Petersen sine utgivelser så skjer den amerikanske borgerkrigen. Det er mye som tyder på at forståelsen av neger ikke endrer seg. Dette skyldes at konteksten som var både før og etter borgerkrigen og forfatterne ikke endret stort i lys av vitenskapen.

Helt fram til mellomkrigstiden så er det det en forståelse om hva neger er. Det er først etter den andre verdenskrigen og Marthinsen sin utgivelse at neger blir over til å være et vagt konsept i lærebøkene. Dette skyldes nok at den fysiske antropologi opphører som vitenskap. Det er også tegn på at Nazismen som en ideologi tok livet av støttebegrepet rase, som hadde utviklet seg til å være sentral i forståelsen av neger.

Vondt blir verre når Marthinsen utgir boken sin. FN vedtatt en resolusjon som forbyr handlinger som rasisme. Det samme gjorde USA året tidligere. Dette etterlater Marthinsen i en kontekst der de tidligere begrepene som hadde gitt neger en forståelse på grunn av deres semantiske og sosiopolitiske innhold ikke lenger var gyldige.

Koselleck sine teorier om hvordan begreper enten endrer seg (Koselleck, 2004b, p. 85) uten at man merker det blir tydelig mellom Schulstad og Marthinsen.

Språk ble behandlet som eget begrep siden det var enkelt å forholde seg til, og de to eldste forfatterne definerer hvilken avart man hører hjemme i på bakgrunn av språket sa de. Dette kom fort i skyggen av religion siden Daa ser ut til å definere på bakgrunn av religion og ikke språk. Dette er godt eksempel på hvorfor det er viktig å ha kontroll på begrepens semantiske felt når man beveger seg diakront i oppgaven.

Så hva er neger? Et konsept som er nært knyttet fysiskantropologi som en vitenskap. Noe mer konkret går det ikke å være, siden hva neger er har endret seg så mange ganger opp igjennom de lærerbøkene som har blitt analysert.

Keyser & Nilsson og Retzius sine teorier om at hodeskallens utforming er et gjennomgående tema hos forfatterne. Dette skyldes at hodeskallen kunne si så mye om en person. Denne tanken fases ut rundt århundreskiftet til fordel for rasehygiene og nazismen

6.2 Veien videre til ny forskning.

Denne masteroppgaven har sett på negerbegrepet. Her er det lite konkret forskning, og noe som er nærliggende på andre felter, men det var heller ikke store mengder informasjon der. Negerbegrepet har blitt sett på begrepet over et stort historisk spenn så en oppgave som er mer fokusert på et tidsrom, en forfatter eller en serie hadde vært interessant. I denne masteroppgaven så blir den femte utgaven av Olav Schulstad sin bok *Geografi for folkeskolen* benyttet. I skolebokarkivet på Sverresborg ligger det forskjellige årganger av den samme boken, 1928, 1933, 1940. Ludvig Daa har fem årganger liggende. Geelmuyden har flere utgaver av den samme boken. Seigwart Petersen har forfatterskap innen både historie og geografi.

Dette kan være med på sikre en forståelse av negerbegrepets innhold. De bøkene som er benyttet i denne oppgaven er knyttet til perioder som gjør at de kan være politisk vinklet i undertonen. Ingenting vil gjøre meg gladere om det kommer forskning som viser at den ene boken jeg plukket ut hadde politisk undertone som gjorde at det semantiske området blir feil, som igjen påvirker resultatet i denne masteroppgaven. Jeg har ikke lyst til å være en de historikere Carr mener setter dagsorden lenge etter at de er borte. Det er slik som driver kunnskap og vitenskap fremover.

7 Refranser

- Bricka, C. F. (1892). *Dansk biografisk Lexikon : tillige omfattende Norge for Tidsrummet 1537-1814 : 6 : Gerson-H.Hansen* (Vol. 6). København: Gyldendal.
- Britannica, T. E. o. E. (2019). Missouri Compromise. Retrieved from <https://www.britannica.com/event/Missouri-Compromise>
- Brunner, O., Koselleck, R., Conze, W., & Arbeitskreis für moderne, S. (1972). *Geschichtliche Grundbegriffe : historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland : Bd. 1 : A-D* (Vol. Bd. 1). Stuttgart: Klett.
- Caprona, Y. C. d. (Ed.) (2013) (Vols. 4). Oslo: Kagge.
- Carr, E. H. (1961a). *What is history?* New York: Vintage.
- Carr, E. H. (1961b). *What is history?* (Vol. 1961). London: Macmillan.
- The Constitution of the United States: A Transcription. (1790, 04/05/2020). Retrieved from <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript#page-header>
- Daa, L. K. (1858). *Jordbeskrivelse for den norske Almue. 2 : Om Menneske-Samfundene* (Vol. 7). Kristiania: Selskabet for Folkeoplysningens Fremme.
- Dahl, H. (1992). *Fra privatseminar til høgskole: Høgskolen*.
- Egner, T. (1954). *Visen om vesle hoa*.
- FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering, FN (1965).
- Gadamer, H.-G., Schaanning, E., & Holm-Hansen, L. (2012). *Sannhet og metode : grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax.
- Geelmuyden, I. (1853). *Geografi for Begyndere* (2 ed.). Christiania: Malling.
- George Philip & Son, c. (Cartographer). The "Daily Mail" commercial map of Africa : the Cape-Town to Cairo route. Retrieved from <https://hdl.loc.gov/loc.gmd/g8200.ct011329>
- Gilje, N. (2019). *Hermeneutikk som metode : ein historisk introduksjon*. Oslo: Samlaget.
- Granzow, F. C., & Lassen, H. (1898). *Geografisk Lexikon B.1 (Aa-Goktscha)*. København: Det Nordiske Forlag.
- Gullestad, M. (2002). *Det norske sett med nye øyne : kritisk analyse av norsk innvandringsdebatt*. Oslo: Universitetsforl.
- Guttu, T., Gundersen, H., Eek, Ø., Laustad, H., & Nilstun, C. (2020). *Neger*. Retrieved from <https://naob.no/ordbok/neger>
- Gyldendal. Retrieved from <https://www.gyldendal.no/forfattere/nystad-jens-fredrik/a-17496-no/>
- Helsvig, K. G., Svinningen, T., & Norge, K. (2014). *Kunnskapsdepartementets historie*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Hogstad, K. H. (2019). Dannesle. In *Store Norske Leksikon*.
- IOC. (2020). Berlin 1936. Retrieved from <https://www.olympic.org/berlin-1936/athletics>
- Jensen, I. F. (2017). Dommedagsmaleriet i Torpo stavkirke: Hva vet vi om det, og hvorfor ble det betraktet som verdiløst på slutten av 1800- tallet? In.
- Jordheim, H. (1998). *Innøvelser i en ny filologi*. Oslo: Arr.
- Jordheim, H. (2001). *Lesningens vitenskap : utkast til en ny filologi*. Oslo: Universitetsforl.
- Kirkeby, P.-E. (Ed.) (2014). Oslo: Kagge.
- Knutsen, P. (2002). *Analytisk narrasjon : en innføring i historiefagets vitenskapsfilosofi*. Bergen: Fagbokforl.
- Knutsen, P. (2016). *Å forstå historie : vitenskapsteori og forskningspraksis*. Kristiansand: Portal.
- Koselleck, R. (2004a). *Erfarenhet, tid och historia : om historiska tiders semantik*. Göteborg: Daidalos.
- Koselleck, R. (2004b). *Futures past : on the semantics of historical time*.

- Koselleck, R., & White, H. (2002). *The practice of conceptual history : timing history, spacing concepts*. Stanford, Calif: Stanford University Press.
- Kyllingstad, J. R. (2004). Kortskaller og langskaller : fysisk antropologi i Norge og striden om det nordiske herremennesket. In. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Livingstone, D. (1879). *Dr. David Livingstones Historie, eller "Gaar ud i al Verden"*. Kristiania: Den norske Lutherstiftelses Forl.
- Marthinsen, B., & Østerberg, P. (1966). *Mennesker jorda rundt : etnografi for 7. skoleår*. Oslo: Fabritius.
- Matthias, J. C. (Cartographer). (1804). Charte von Africa : nach den neuesten astronomischen Beobachtungen und Reisen berichtet und gezeichnet. Retrieved from <https://lccn.loc.gov/2010587000>
- Myhre, J. E. (2015). *Norsk historie 1814-1905 : å byggje ein stat og skape ein nasjon* (2. utg. ed. Vol. B. 3). Oslo: Samlaget.
- Needham, R. (Cartographer). (1883). A Languagemap of Africa. Retrieved from <https://www.loc.gov/item/2005625334/>
- Norborg, L.-A. (2001). *Det sterke Europa : 1815-1870* ([Rev. utg.]. ed. Vol. B. 11). Oslo: Aschehoug.
- Normalplan (mønsterplan) for landsfolkeskulen*. (1940). Oslo: Aschehoug & Co.
- NRK. (2011). Valglokale har åpnet i Sør-Sudan. Retrieved from <https://www.nrk.no/urix/valglokale-har-apnet-i-sor-sudan-1.7455543>
- Nystad, J. F., & Rosén, E. (2011). *Samfunnsgeografi* ([Bokmålutg.]. ed.). Sandefjord: Læremiddelforl.
- Palmer, R. R., Colton, J., & Kramer, L. S. (2014). *A history of Europe in the modern world* (11th ed. ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Petersen, S. (1876). *Jordbeskrivelse*. Kristiania: Cappelen.
- Petersen, S. (1876). *Jordbeskrivelse: med Billeder : for Pige- og Borgerskoler*. Kristiania: Cappelen.
- Pinkerton, J. (Cartographer). (1809). Southern Africa. Drawn under the direction of Mr. Pinkerton by L. Hebert. Neele sculpt. 352 Strand. London: published July 4th, 1809, by Cadell & Davies, Strand & Longman, Hurst, Rees, Orme, & Brown, Paternoster Row. Retrieved from <http://www.davidrumsey.com/maps4704.html>
- Raines, H. (1998). George Wallace, Segregation Symbol, Dies at 79. *New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/1998/09/14/us/george-wallace-segregation-symbol-dies-at-79.html>
- Ringsing Jensen, J., & Wiben, P. (2009). *Historiedidaktik* (1. [i.e. 2.] udg. ed.). København: Columbus.
- Schulstad, O. (1940). *Geografi for folkeskolen*. Oslo: Cappelen.
- Skoleloven av 1848. (1848). Retrieved from http://www.fagsider.org/kirkehistorie/lover/1848_skole.htm
- Skuncke, M.-C. (2008). Linnaeus: An 18th Century Background. *The Linnaean Legacy: Three Centuries After his Birth*, 8(Special), 19-27.
- Stanford, E. (Cartographer). (1878). Africa. Retrieved from <https://archive.org/stream/africa00johnrich/africa00johnrich>
- Stiessel, L. (2018). *Skapelsemyter frå'n hela världen*: SAGA Egmont.
- Storsveen, O. A. (2009). Ludvig Kristensen Daa. In *Norsk Biografisk Leksikon*: Store Norske Leksikon.
- Waage, H. H., Tamnes, R., & Vik, H. H. (2013). *Krig og fred i det lange 20. århundre*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Windheim, I. (2011). Sør-Sudan: ny start for skjør stat. Retrieved from <https://www.nupi.no/Skole/HHD-Artikler/2011/Soer-Sudan-ny-start-for-skjoer-stat>

